

ARGIA

1987 Maiatza 3 — L urtea — 1.149 zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

Gilles
Perrault

Maiatzaren 10ean
Senperen

'HERRI URRATS 4'
Iparraldean
euskararen
alde

*«Nazio askapen borroketan
azkena nekatzen dena
da garaile»*

«MAIATZAK 1»a TENTSIO SOZIALEN ERDIAN

kirolzaleen zerbitzutan

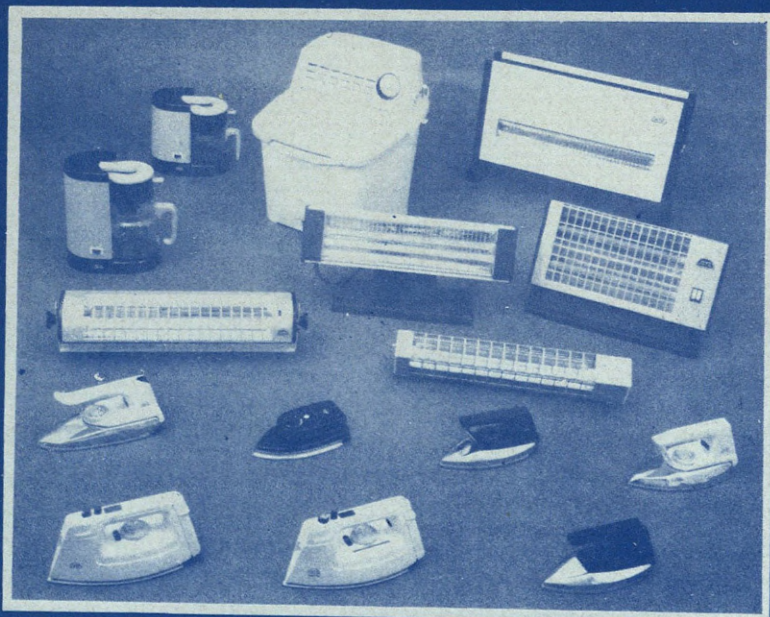

miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

Gure elektragailuak

JATA

Helburua...

...lehenak izatea.

JATA

EIBAR ELEKTROGAILUAK L.E.A.
Telex: 38533 — Telef.: (943) 71 82 43 (3 linea)
195 Postakutxa. EIBAR (GIPUZKOA)

1.149. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Tianttaka. **E. Galar.**
 14.— Gernikakoaren azken oihar-
 atzunak Portugaleteko erreketak
 estali. **I. Zubiondo.**
 16.— Euskal presoak sakabanake-
 eta tuberkulosiaren beldur.
I.Z.

NAZIOARTEKOA

- 18.— Amerikarrek base berri bat
 Afrikaren errailetan. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 20.— Gilles Perrault, euskaldunen
 aldeko intelektual ezkertiar bat.
Artaso.
 24.— Herri bizi baten lekuko. **I.**
Murua.

TXT komikia

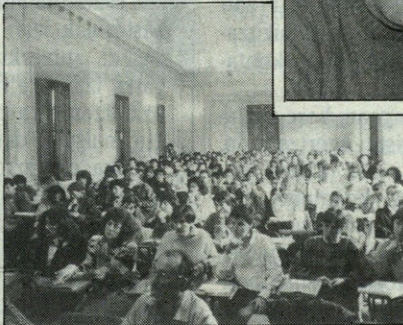
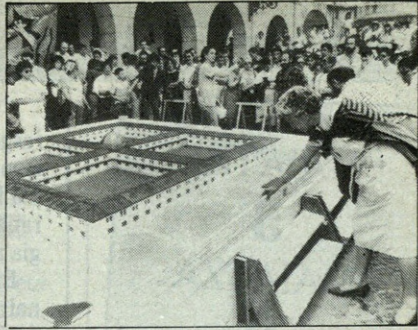
- 35.— «Herri Urrats 4» Iparraldean
 euskararen alde. **Tx. Iturria.**
 38.— Udaberria loretan dagoene-
 a. **L. Aristi.**
 40.— Tentsio sozialen erdian, lan-
 gileriaren Nazioarteko Eguna.
Etxebeltz.
 44.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
 46.— Juan Luis Zabala idazle gaz-
 tearekin hizketan. **J. Landa.**
 48.— Topara, aurtan, Zarautzen
 izanen da. **A. Pelaio.**
 50.— Nafarroako LAB-irakaskun-
 tzak Federazioari kritika. **I. Ca-
 mino.**
 51.— Gabiriko Bertso Txapelketan
 ere Narbarte txapeldun. **Zaldu-
 bi.**
 52.— Kulturaren aste-borrastea.
 54.— Munduaren zabaletik kultu-
 ra. **J.M. Heritz.**

ETA BESTE

- 55.— Bertsoak: **Patxi Iraola.**
 56.— Denborapasak.
 57.— Azkena.

BERRIZ ere, urtero bezala, aphantzi ezinezko egun horietakoa du-
 gu gainean: **MAIATZAREN LEHENA**. Aurtengoaren zertzelade-
 taz **40. orrialdean** erreportaia zabala aurki dezake nahi lu-
 keenak. Horrezaz gain, gertakari politikoek zurrumbilo ero batetan
 murgildu gaituzte, eta hortxe ditugu **GERNIKAREN URTEURRENA (24.**
eta 14. orrialdeetatik aurrera), PORTUGALETEKO ERREKETA (14.
orrialdean), eta EUSKAL PRESOEN EGOERA LATZA (16. orrial-
dean). Bestetik, gutxitan aurkitzen diren pertsona horietakoa ekarri du-
gu aste honetako orriotara, GILLES PERRAULT, euskaldunen aldeko ja-
rrera militantea ageri duen intelektual frantses ezkertiarra (20. orrial-
dean). Eta bukatzeko, KULTURAn, bi gai nagusi: JUAN LUIS ZABALA
azkoitiar idazlearekin izandako elkar hizketa, eta Zarautzako antolatua
den aurtengo TTOPARA. Kulturaren sailari buruzko argibide finkoago-
rik, aldiz, 45. orrialdeko Kultur atarian kausituko duzue. On egin di-
zuela.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Iras-
 torza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uriarte, Xalbardin, Pello Zubi-
 ria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gastelizen: Blanca Agiriano, Txo-
 txe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Ola-
 no, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agi-
 rre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Jo-
 seba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe
 Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia
 Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot
 Etzezaharreta, Esther Forcada, Joxean
 Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Ti-
 to Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Iza-
 girre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Li-
 zartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan
 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-
 guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro
 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier
 Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sa-
 rriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionan-
 dia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel
 Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publiztatea: Maximo Aierbe,
 Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiar-
 ran, Agus Barandi.

Ardua teknikoa: Simeon Ba-
 rroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña
 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarra: 145 pezeta / 7 li-
 bera (BEZ barne).

**1987. urterako harplide-
 tza sariak:** (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
 Ipar Euskal Herria.....360 libera.
 Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
 Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
 Airez.....11.000 pezeta.

MAIATZA 3 MAIATZA 9

maiatzaren 6an ilgora

mareak: (maiatzaren 3an)
gora: 08.26 eta 20.40
behera: 02.14 eta 14.22

eguzkia: (maiatzaren 3an)
irten: 06.49
sartu: 21.02

LIBURUAK

Mikel Mendizabal

LOYOLA
Luis Haranburu Altuna
(ANTZERTIA)

KR-REIL EKOINTZIALA

Titulua: Loyola
Egilea: Luis Haranburu Altuna
Argitaletxea: Kriselu
Ezaugarriak: 125 orrialde,
650 peztza.

Hirugarren antzerki obra honekin amaitzen du Haranburu Altunak bere triologia, Xabino Arana eta Zumalakarregiren biografiak aurkeztu ondoren. Autoreak esaten digun bezala, oso berezia dugu biografia bat antzerkira eramatea, honek autorearen zerregina erabat murrizten duelako protagonistak bizitzan izan zituen gertakizunengatik, halaz guztiz beti dugu inte-

resgarria gure zenbait pertsonai historiko ezagutzea eta honek bultzatu zuen Haranburu Altuna bere triologia idaztera.

Ez zen Loyola oso pertsonai lasaia izan, ezta gutxiagorik ere. Gizon anbizioa, bortitza, ankerra eta abar luzea, bere bizitzan zehar aldaketa erabatekoak izan zituen. Liburuak hamairu jokaldi ditu hiru zati nagusitan banaturik, jokaldi bakoitza emakume batek bere bertso batzuk botatzen ditu sarrera gisa eta hiru zati desberdinetan bere bizitzako aldi desberdinak kontatzen dizkigu.

Lehenengoan, bere gaztaro militarista agertzen da, Nafarroan izan zituen borroaldietan kokaturik. Borrokalari kementsua eta amorratua, bere izenaren ospea historian zehar betirako jartzea espero zuena. Desberdin agertzen zaigu bigarren zatian. Hemen egin zituen pekatuengatik damutua, gizon ikaragarri fededun bezala agertzen zaigu, hori bai, bere ankerkeri eta izaera astakiloa alde batetara utzi gabe. Azkenik bere azken urteak agertzen zaizkigu. Hemen bere energiak baretu baziren, ez zen hala gertatu bere mistizismoarekin. Azken aldi honetan bere "euskaldun" kutsua agertzen da, bere bizitzako garai desberdinetan ukatu zuena, bere ustez erlijioaren garrantzia erabatekoa zelako, norberaren lurraldearen maitasuna erabat gaindituz. Hirugarren aldi honetan ba, urteen eraginarengatik edo, bere herriataz maiz gogoratzen da lehen arkitzen zuen aurkakotasuna baztertuz.

Antzerki biografikoaren arrakasta, deskribatzen den pertsonaiekin erabat ikusi behar du dudarik gabe. Ez zuen Loyolak oso bizitza paketsua izan eta horregatik beharbada gauzak asko erraztu zaizkio Aranburu Altunari obraren interesa

mantentzean. Honela azken obrak honek badu ondo pasatzeko aukera, abentura batetik bestera doalako, autoreak Loyolaren biografiak eskeintzen zituen aukerak ondo aprobetsatuz.

Gogor ari da euskal antzerkia eraikitzen. Honela, gure helburua oraindik lortu ez denean badugu ondare bikaina, Xiberuko pastoralak eskeintzen digutena hain zuzen, eta hauetan inspiratu da batez ere Haranburu Altuna. Autoreak berak esaten digunez, "aitzitik pastoralak izan behar dute euskal antzerkiaren ernalgarrri, izan ere non lotu eta uzkalten dira hain grazios eta maisuki, dantza, kanta, musika eta jokoa, antzerki total bat osatuaz Xuberoko pastoraletan baino?". Ez da ba susma daitekenez, edozein egoeran aurkitzen gure antzerkia. Oinarrizko garai honetan aurkitzen duelarik bere burua, zenbait urte pasa beharko dira gaur egun ematen ari diren urratsak objetiboki aztertzeke.

Jean Baptiste
Elissamburu

Piarres Adame

Titulua: Piarres Adame
Egilea: Jean Baptiste Elissamburu
Argitaletxea: Euskal editoreen elakarte
Ezaugarriak: 100 orrialde,
225 peztza.

Eta jarraitzen dugu euskal editoreen elkarteak atara dituen liburuak aurkeztuz, azken hau laugarrena izanik eta ipar-aldeko autore batena.

Beti bezala Koldo Mitxenaren euskal literaturaren azterketa egiten digu sarre gisa. Oraingo honetan ordea, Ibon Sarasolak ere azterketa txiki bat egiteh digu Elisanbururen obrari buruz. Idatzi zituen liburu ezberdinak aipatu ondoren, bere azterketa filologiko orokorra azaltzen digu, lexikoa, aditz mota ezberdinak etabar aipatuz, irakurleak honela erraztasun handiagoa izan dezan obra klasiko hau irakurtzean. Azterketa honetan badaude gauza benetan interesgarri batzuk, horietako bat adibidez aditz potentzialen erabilpena da, honela Ipar aldean «entsaia ahal daiteke» edo «desira ahal dezake» jarri ordez, aditz nagusia gerundioan jartzen da, ondoren «ahal» partikula, eta bukaeran «izan» edo «ukan» aditza. Interesgarria dela pentsatzen dugu, batez ere euskaldun berrientzat (eta ez hain berrientzat) bere buru-hauste nabarietako bat aditz potentzialak direla denok bait dakigu, oso kasu gutxitan

ASTE HONETAN NABARMEN

Modernitatea eta posmodernitatea arakatu

Aldizkariaren izena: Larrun.

Ezaugarriak: 4. zenbakia. 1986ko abendua. 500 pzta./30 libera.

Hiru hilabeteko atzerakuntzaz, azkenean ordea atera zaigu Larrun aldizkaria. Berandu atera bada, gauza interesgarri pila ekarzen ditu bai literaturan, soziologian, politikan etabar, gai nagusia hori bai, Modernitatea eta postmodernitatea izanik.

Hain indar handia duen ideologi honek, bai Europa mailan eta baita ere gure herrian, aztertze gaia dela esan genezake dituen konsekuentzi guztiak kontuan hartuz, hau batez zenbait ideologi berezientzako, ezker abertzalea bezala. Gizarte pixkanaka sortzen diren aldakuntzak oso kontuan izan behar ditu ideologi honek, gizarte horretan nazio proiektu horretan sortzen diren korrante edo joerak bezalaxe.

Ez da hau lan erraza eta eguneroko eztabaida eta azterketa sakona eskatzen du. Gai konplexua dugu dudarik gabe, honela zenbait autore ezberdinen iritziak eskeintzen dira «Beltza» emanen dituenez aparte. Honela Joxe Azurmendi filosofoak, modernitatearen eta postmodernitatearen konzeptuak aztertzen ditu, filosofiaren historian zehar ezagutu dituzten gorabeherak konparatuz azkenean

irritzi bitxi batera iristeko: modernitatea gauza ona dela, postmodernitatea berriz negatiboa erabat.

Eusebio Osak berriz, «modernoa» ilustraziokoekin konparatzen ditu eta gure modernitatea eta posmodernitatea zipriztinez igurtzi behar direla proposatzen du.

Ez da modernitatea ordea, aztertzen den gai bakarra. Elkar-hizketa luze agertzen da Marc Lagassekin, 1945ean Euskadirentzako autonomia eskatu zuen anarkista. Azken hirurogei urtetan oinarritzko pisua izan duten gizon emakume asko ezagutu ditu pertsonai honek, eta honela bere erlazioak eta esperientzi ezberdinak kontatzen dizkigu, hauek gutxi ez izanik; Alde batez «enbata» sortu arte izan zen soka-tira luzea. Bestalde, euskal nazionalismoan hain garrantzizkoa izan den pertsonai ezeza

gun baten trayektoria eta harekin izan zuen erlazioa, Luis Aranarekin hain zuzen. Bukatzeko, Donostiako GITE-IPES antolaturik eman behar zuen hitzaldiaren mamia kontatzen digu: «Fazistak eta nazionalismoa».

Itzulpenak ere badira azken zenbaki honetan eta Txomin Mendizabalek militargintzaren esparruan sartua den Karl Von Clausewitz itzuli du, prozesu politiko nazionalistako ikuspuntu oso berezia emanik.

Anitton Azkargortak bestalde, «non dago Henri Bengoa» artikularekin, Bernardo Atxaga, Jimu Iturralde, Ruper Ordorika eta Casa anaiek hainbat herritan eskeini duten «Henri Bengoa Inventarium» izeneko emankizunaren azterketa kritikoa burutu du.

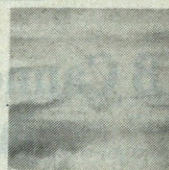
Literatur kritikan J.I. Odriozola eta Joakin Balentzia, bi liburuen kritika egiten dute: X. Amurizaren «Oromenderrieta» eta «Literatura fascista Española».

Pablo Sastrek ere, komunukabideen eragina aztertzen du eta batez ere telebistaren eragina.

Kultura oinarritu da «Larrun»en azken zenbaki hau ikus dezakezuenaz. Azterketa ahalik eta zabalena eskeini nahiean, gai desberdinak ikutzen dira aldizkari honetan, hurrengo zenbakia berriz sindikalgintzari eskeiniko zaio hemendik sei hilabetetara..

GOROSTIAGAREN ABESTI ORLEGIA

Martin Iturbe

Titulua: Gorostiagaren abesti orlegia

Egilea: Martin Iturbe

Argitaletxea: Kriselu

Ezaugarriak: 170 orrialde, 750 pezta.

Baserri bateko giroa deskribatzen digu Martin Iturbek nobela honetan. Bere giroa, natura, egunsentiak, basoak etabar, baina baita ere sortzen dituen nekeak eta arazoak, modu oso lirikoak sortuz liburu guztian zehar.

Baserri bateko familia batean kokatuz, bertako pertsonaiak deskribatzen joaten zaizkigu banan bana. Gurasoak semeekin dituzten larrialdiak, alaba apal eta langilearen derrigorrezko irten beharra hiri batean lan egiteko eta beste hamai-ka gertakizun ezberdin, euskal baserriaren izaera deskribatzen joaten zaigularik kutsu berezia sortuz.

Bestalde esaldi motzetan idatzirik liburua, euskara erraz eta ulergarrian agertzen zaigu, eta gure hizkuntza irakurtzeko ohitura ez dutenentzako primerazkoa izan daiteken liburu hau.

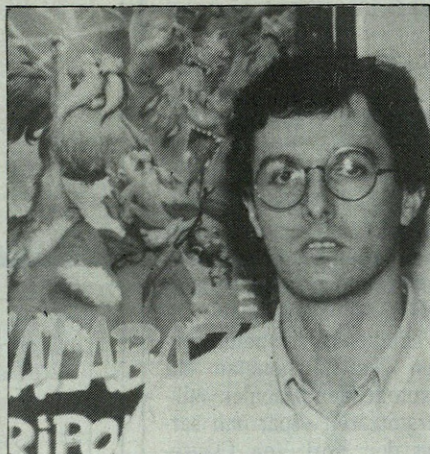
ikasi edota erabiltzen direnak duten zailtasunarengatik.

Beno ba, azterketa edo iritzi linguistiko guzti hauek alde batera utziz, liburuak gizon karismatiko eta jakintsu baten esperientziak dira. Piarres Adame eredu bizia

dugu erligioan, izaeran, politikan etabar. Elissanburuk bere nortasun errepublikarra, euskaldun aldekoa baina baita ere frantsez nazionalista agertzen digu. Hasieran piskat lapaitza egiten bada irakurtzeta (behar bada lapurtera ohitura faltan-

gatik), gauza da gero eta arinagoa egiten dela, umorea falta gabe orrialdetan zehar.

Mikel Etxagibel
ekoizlearen
eskutan dago
ETBren standa
Cannes-en.

ETB Cannes-eko telebista jaialdian

Apirilak 21etik 27ra bitartean ospatzen ari da Cannes-en European ematen den telebista jaialdirik garrantzitsuenak. Bertan, 400 bat stand aurkeztu dira, ia telebista nahiz publiko, nahiz pribatu guztiek parte hartzen dutelarik. ETB ere han da, Mikel Etxagibel ekoizlearen eskutik.

Nahiak eta helburuak argi dituzte: «gure programen salmenta bultzatu batetik, Euskadiko imagina zabalduz ETBren bidez eta nola bait bertako zinemagintza ezagutzera eman». Enrike Atxa-k egindako «Gernika» filma dugu ETB-k bere merkaturaketan itxaropen ge-

hien jarri duena: «Gernika-koa izan zenaz nahiko kontzientziatua dago jendea. Nire ustez, telebista guztiek dute kontutan 50. urtebetetzea eta jada harremanak ukan ditugu batzurekin», esan digu Mikel-ek.

«27 horas» eta «Bandera negra» dira aurkeztuko dituen beste bi pelikula. Iñaki Zabala-k ekoiztutako «los últimos Almadireos de Navarra». Gero, dokumentalak, erreportaiak... «programa berriak erosteko talde bat eraman dugu Cannes-a, datozen hilabetetako programazioarako materialeak osatzeko asmotan». Ez da gutxi.

«Zergatik asesinatzen da magistratu bat?». Asteazkenean mafiosoak beren saltsan.

Winnetou telesaila, ostiralero

Ostiralero gaueko zortziretan Winnetou telesaila ikusteko aukera izaten dugu eta aste honetan seigarren kapituluarekin arituko gara. Iritzi desberdinak jasoko baditu ere, ikusgarria bilakatu zaigu eta hona hemen aipaturiko kapitulua.

Larru zurien fortea, zibilizazioaren ondarrak bizi diren indiar herriska batetako biztanleez inguratuta dago. Jadanik indiar gehienak alkoholaren eraginpean erortzen dira. Winnetou, bere anaiak berriz ere, basati bihurtu direla ikustean, haserre bizian jarriko da.

Badirudi gaitzaren iturrietako bat Sam Walkers bere lagun mina dela. Lantegi bat eraiki du eta oso harro dago alkoholarekin duen negozioaz. Bere lantegian trenbideko elkarte batetako langilei saltzen dien pitazko whiskey egingo da.

Badakizue, Winnetou-ren abentura azkarra ikusi nahi dituenak, ikusi edo atsegin ez dituenak, lasai ez dute ere gauz handirik galduko, ikus bitza. Agian gizonetaz zertxobait ikasiko du eta.

Aukera maukera zabala

Denetarik berriro ere. Aukera zabala. Igandez «Bere Neska». Gary Cooper ospetsuaren bidea zabaldu zenekoa dugu luzemetraia zahar hau, 1931ean burutua izan bait zen. Caribe eta arrantzale gaiak jorratuko ditu, negar eragitako istori batekin nahastuz. Edward Sloman dugu zuzendari eta aipaturiko antzesle ospetsuak gain Claudette Colbertek eta Averill Harrisek eske hartuko dute.

Asteartez «Bihotz Gaztea». Richard Wallacek zuzenduriko filma hau Janet Gaynor eta Douglas Fairbanks ditu antzesle nagusi gisa.

Asteazkenez «Zergatik asesinatzen da magistratu bat?». Mafia giroko pelikula hau. Mafiaren indarrak magistratua akabatuko du eta gertakizun ugari gertatuko da. Zuzendaria damiano Damiani da eta antzesle gisa F. Fabian eta Franco Nero arituko dira.

Ostiralez «Hilargia lekuko». Apatxe eta armadaren arteko istiluak ikusgai berriro ere. Zuzendaria Robert Mulligan eta antzesleak Sam Varner eta Sarah Carner.

Eta azkenik, larunbatez «Paris-Texas». Aita eta semearen arteko erlazioak oraingo honetan. Zuzendaria Win Wenders eta antzesleak H. Staton eta Nastassia Kinski.

Tolosako zine kluba

maiatza

6 Tolosako taldeak berriz, maiatzaren 8rako Luchino Viscontiren "El Gatopardo" deritzan filmaren emanaldia iragarri du. 1963. urteko Canneseko Urrezko Palma irabazi zuen filma honek "Risorgimento" garaiko istorioa kontatzen du. On Fabrizio Printzeak (Burt Lancasterrek) bere klasearen -aristokraziaren- desagerketaren aurrean nostalgia handia sentitzen du. Bere ilobak berriz, Alain Delonek, beste era batetara jokatu du iraultza honen aurrean, burges aberats baten alaba batkin ezkonduko da eta ez dio inolako penarik emango bere klase horren desagerketarako. Emanaldia Tolosako Iparragirre zineman gaueko 10,30etan izango da.

Euskal zinemaren zikloa

Aspaldian hasia dugu heriz herri dabilen ziklo hau. Oraingo honetan Aguraingo herriari egokituko zaio bere txanda. Maiatzaren 4etik 8ra bitartera orain arte herri guztietan eskainitako filmak eskainiko dira Agurainen ere: Alfontso Ungriaren "Ehun metro", Xabier Elorriagaren "Zergatik Panpox" eta Andu Lertxundiaren "Hamaseigarrenean aidanez" izango dira ikusgai egun hauetan. Filma hauen aurretik zenbait Ikuska ikusi ahal izango dira eta bukatu ondorengo eztabaidak eta forlunak bultzatuko dira iragarri duté antolatzaileek.

Bilboko Fas

Bilboko Fas zine klubak maiatzaren 6an "Lisboa" izeneko ziklo bati ekingo dio. Ziklo honi hasiera emateko "The state of things" (Gauzen egoera) izeneko filma eskainiko dute. Win Wenders zinegilearen filma hontan zine munduan dabilen jendearen istorioa kontatzen da, zuzendariak, gidoi egileak, aktoreak, eta abar. Azken batean fikzio filma bat da, filmatzen ari diren filma baten bukaerarekin hasten den fikzio istorioa. Emanaldia San Vicente kaleko 2. zenbakiko aretoan izango da arratsaldeko 7,30etan.

dantzaldiak

Dantzari eguna Mungian.— Bizkaiko Dantzarien Bil-tzarrak, Udaletxea eta Aldundiaren laguntzaz, Bizkaiko Dantzarien Eguna antolatu du datorren maiatzaren 10erako Mungian. Bezperarako, maiatzaren 9rako kontzertu interesgarria iragarri dute, euskal musika tresnak eta batez ere trikitixa entzuteko aukera ederra izango da Mungiako plazan arratseko 8etan. Dantzari Egunerako berriz, egitarau zabala: eguerdiko 12tan herriko Futbol Zelaian hirurogeitamar dantzari talde bilduko dira eta bai haurren eta baita helduek ere dantza ugari eskainiko dute. Ondoren bazkari bat izango da fultbol zelaian bertan. Arratsaldez erromeria ospatuko da.

MAIATZA
3
9

Lau haizetara

Lauaxeta poetaren begietatik erakutsi digu Jose A. Zorrillak Gerra Zibilaren zenbait pasarte Euskal Herrian. Erritmo geldo, eta poetiko batez, asko laguntzen du te horretara Karmelo Bernaolaren musikak eta irudiaren erabilerak, euskaldun jendea minberaz malkotan hasteko moduko filma eskaini digu zenbait pasartetan.

Gidoi sinple batez, ohorezko eta kulturazko gizon baten bidez, komandante halabeharrez, borondatez eta gizatasunez beteriko gudaloste galtzaile bat aurkeztu digu.

Euskaldunon gizatasuna, faszismoaren aurrean txaranga batez borroka egiten. Gerra galduta dastatzen duen gobernu eta herri bat, gerrarako adorerik ez daukan gizon baten ikuspegitik.

Egoera horren deskripzioan geratzen da historikoki polemikoa izan den bonbaketaren auzia, ea nork bonbaketatu zuen Gernika, kazetari frantses eta ingeles baten ahotsan jarriaz.

Aipatu beharra dago errekreazio historikoa, eskenak extraz beterik, dela seguruenik ere filma honetan gehien azpimarra daitekeena. Lauaxeta eta Georginaren arteko amodio istorio balizkoak ez dio ezer aportatzen filmari ez bada denboran luzatu ahal izatea, eta umeak beren egoeran erakutsi ahal izatea.

Oso hotza egiten da Xabier Elorriagaren lana Lauaxetaren papera betetzerakoan. Bere erruz, edota zuzendariak eta aholkulari historikoez hala behartuta izanik ere, pertsonaia ahul bat egin du Lauaxetaz.

Emozioz betetako eskenak, umeak barkuan sartzen direnekoak, Lauaxeta fusilatu behar dutenekoak, Intxorten erretrada erakusten duenekoak, Gernika sutan agertzen denekoa... pilatu egiten dira herri hau masakratua izan zela erakusteko.

Maila horretan hartzen du balore filmak, emozioz beterikoa izanik orduan gerra bizi izan zutenentzat eta oraindik orain haren oroitzapen zuzena dutenentzat. Beti ere nazionalismo mota baten oroimena izango da hor eskaintzen zaiguna. Lauaxetak, Agirreren gobernuak eta gudaloste galtzaileek irudikatzen duten nazionalismoa. Irautearena.

Nazionalistek filman egiten duten "gerra" bakarra "munduari egia" zabaldu nahi izatearena da. Lau haizetara zabaldu behar da euskaldunen zintzotasuna.

Martin Goikoetxea

□Lauaxeta. Jose A. Zorrilla(zuz). Xabier Elorriaga, Anne Louise Lambert, Jean Claude Bouillaud, Peter Leeper.

Ezpata Dantza Eguna Legazpin

maiatza

3 Maiatzaren 3an berriz, Legazpin Ezpata Dantza eguna ospatuko dute Legazpin. Egitaraua eguerdiko 11,30etan hasiko da orduan izango bait da herriko eliza Meza Nagusia. Meza amaitzerakoan dantzariak zinegotzien eta alkatearen zai egongo dira eta hantxe bertan Ezpata Dantza bat eskainiko diete. Ohitura denez, honen ondoren plazara abiatuko dira eta han ere Gizon Dantza eta Ezpata Dantza ikusi ahal izango dute bertan biltzen direnek.

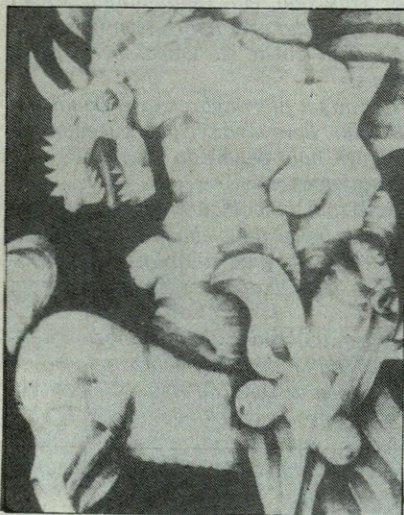
arte

Jose Manuel Vicente Iruñan

Iruñako Ziadade-lako aretoan Jose Manuel Vicente-ren erakusketa bat egongo da zabalik maitazrane 25a bitartean. Era-

kusketa honetan ikusgai dauden pinturetan natura da gai nagusia, basoak, itsasoa eta beste hainbeste natur inguruek marglariaren barrera adierzteko balio omen dute.

Erakusketa hau ikusteko ordutegia arratsaldeko 6,30etatik 8etara bitartekoa da lanegunetan eta eguerdiko 11,30etatik ordu-bietara bitartekoa jaiegunetan.

Abd Victor-en margoak Bilbon

Bizkaiko Aurrezki Kutxa Munizipalak Bilbon duen kultur aretoan Abd Victor-en lanak ikusgai izango dira datozen egunetan. Bere lan gehinetan abereak dira oinarria, kolore gutiz margotutako abereak. Hala ere, ez dira Nolanahiko abereak hemen agertzen zaizkigunak, erdi gizaki erdi abere ditugu, indar handiz, gogorki margotuak.

bertsolaritza

Hernaniko Udaleko
Euskara Batzordeak eraturako Jose Legarreta Bertso Paper lehiaketaren ondorioak maiatzaren 3an emango ditu epamahiak. Besterik jakin nahi baduzue jo ezazue 555950 telefonora, Hernaniko Udala, Euskara Zerbitzua.

Eskolarteko Bertsolari Txapelketa

Eskolarteko Bertsolari Txapelketa barneko kanporaketak ospatuko dira datozen egunetan. Maiatzaren 2an hasteko Deba-Leintz bailara Aretxabaletako Ikastolan neurtuko da eta 9an Hernaniko Langile Ikastolan Donostia-Oiartzun bailaren txanda izango da. Hurrengo asteetan beste kanporaketak izango dira eta finala hilaren bukaeran Donostian.

VII. Etxegiña Bertso Paper Lehiaketa

Amaitzear dago Elgoibarko Izarra Kultur Elkartek antolatutako bertso paper lehiaketa honetarako epea. Besteak beste honokoak dira bertan parte hartzeko bete beharreko baldintzak: hiru maila ezberdinak dira O.H.O.ko 3. mailakoena; 4., 5., eta 6. mailakoena; 7. eta 8. mailakoena eta azkenik, 15 urtetatik gorakoentzat. Lehenengo hiru mailak herriko haurrentzat gorde badira ere, besteak irekiak izango dira. Goi mailakoek "Elgoibarko Ikastoalk 25 urte" izeneko gaiari heldu beharko diote eta besteak gaia aske izanen dute. Lanak maiatzaren 31ean baino lehen helbide honetara bidali beharko dira: Etxegiña Bertso Paper Lehiaketa, Elgoibarko Izarra Kultur Elkartea, Ubitarte 4, beheko edo P. M. Urruzuno Ikastola, Elgoibar.

ikastaroak

"Komunikabideak eta Hezkuntza" Deustun

"Komunikabideak eta Hezkuntza"z ikastaroa eratu da Deustuko Unibertsitatean, "hezkuntzaz arduratzen den profesionala inguru 'mass-mediako'an modu zuzenez egokitu asmoz". Aurtengo abendura bitartean bi ikastaro egingo dira, mila ordutako bakoitza. Batez ere metodologia aktiboa erabiliko da, bai arlo teoriko, bai praktikotik, eta ikastaro bakoitzak, gehienera jota, berrogei pertsona izango ditu. Izenemateak Deustuko ICE-ren idazkaritzan egin daitezke.

Xenpelar tailerrean ikastaroak

Oreretako Xenpelar tailerrean bitartean ikastaro mordo bat eratu ditu. Honela, maitzaren 12tik uztailaren 17ra bitartean otargintza ikastaroa izango da. Teila estanzazioen ikastaroa ekainaren 3tik uztailaren 3ra bitartean. Enkuadernazio ikastaroa maiatzaren 5etik uztailaren 25era bitartean. Izenemateak eta informazioa Oreretako Xenpelar tailerrean egin daitezke (Alfonso XI kalea).

musika

■ Maiatzaren 2an eta 3an Lizarra eta Tallan Pablo Guerrero musikari brasildarrak kontzertu bat eskainiko du.

■ Maiatzaren 9an Tuterako Zezen Plazan Itoizek kantaldi bat eskainiko du gaueko 10,30etan.

Gaurko Musika Klasikoa Iruñean

"Gaur Egungo Musika Klasikoaren III. Ekitaldia" izenpean apirilaren bukaeran ekin zioten Iruñean kontzertu sorta handi honi. Maitzari dagokionez, maiatzaren 7an hasiko da lehenengo emanaldia "Arlequin" izeneko lokarri hirukoteak eskainiko duen kontzertuarekin. Hirukote honetan Flores Chaviano (kitarra), Sebastian Marine (pianoa) eta Marco Caratto (fagota) arituko dira. Kontzertu guztiak Aurrezki Kutzaren kultur aretoan izango dira, Castillo de Maya 39. zenbakian eta sarrera dohainik izango da.

HAN ETA HOR

PIER PAUL BERZAITZ

Kantari berri bat Zuberoatik: Berzaitz

GUK taldearen barnean egindako lanetatik genuen orain artean Pier Paul Berzaitz zuberotarraren berri. Gukekoen azken-bigarren diskan berea zen, adibidez, «Aharrazteko bidian» izeneko, diskako gainerako kantekin kontraste handia egiten zuena. Muskildiko pastoralak ikusi zutenak oroitu dira «Oihenart»ez bezituri egin zuen paperaz. Bada urte pare bat bakarka, bere taldearekin dabilela.

Bederatzi kantak osatzen dute bere lehen diska hau, «Han eta hor» izenez bataiatu duena. Musikak gehienetan bereak dira eta baita hitzak ere. Hola, lehen aldean «Otsoa», «Gizonen zuzenez» eta «Allande eta Juana d'Oihenart» osoki bereak dira, bigarren aldeko «Flandria ta Euskadi» bezala. Lehen aldeko «Zelüko izarren bidia» folklore herrikoitik hartutako hitzekin eta Bezaizen musikaz dago osatua. Bigarren aldean, «Han eta hor» bere eta Guk taldearekin hainbestetan elkarrekin ibilitako Beñat Sarasolarena, eta «Jeiki Maule»ren hitzak Jean Louis Davanti hartu dizkio. «Itsas-urzoa» pieza instrumental bat da, Daniel Brel-ena, eta «Aita izartu da» kantaren musika ere horrek egin du.

Gure artean ezezagun diren musikalariekin egiten dugu topo diska honetan. Daniel Brelek egin ditu moldakuntzak, eta baita bandoneona jo ere. Rémi Brelek jotzen du pianoa, Alain Perpetuek baxoa eta xirula, Bernard Davantek kontrabaxua eta Daniel Viallak kitarra. Azken hau ez besteak zuberotarrak omen ditugu.

Diska entzuten duena ohartuko da ez dela kasualitatea diska honen moldakuntza egin duena bandoneon-jolea izatea. Armonizazio guztian nabari da horren eragina. Txukun grabatua dago, eta Bezaizen abotsa gozo egiten da entzuteko, gozoegi ere bai zenbait pasartetan. Imanolen zenbait kanta gogoraeraziko dizkio norbaiti, eta Beñat Axiari eta Pascal Gaigneren zenbait gauza beste batzuei.

Hitzei dagokienez, libere gosea, euskal nortasuna atxiki beharra, bake nahia, errepikatzen dira. Nekez aurkitzen da errima edo neurriaren jarraipenik, Davantek letran eta herrikoian ez bada. Itzal bat aipatzekotan, euskal ortografia ez dela atzo goizekoa eta «Berzaitz» idaztea (diskaren azaleko «ai» guztiak bezala) ez dela oso polita gelditzen.

Artaso

□ «Han eta hor». Pier Paul Berzaitz. Elkar.

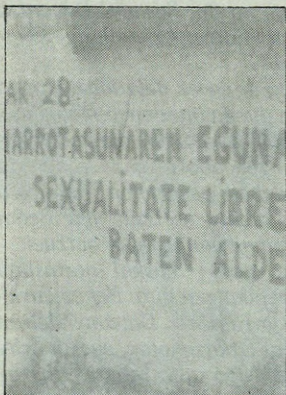
ihardunaldiak

Euskal Txokoan egunotan

Maiatzaren 14ra bitartean Donostiako Arkubide Euskal Txokokoak hainbat ekintza prestatu dituzte. Honela maiatzaren 5ean, "Intxaur azal baten barruan" emanaldia eskainiko da. 7an, "Antimilitarismoa"z hitzaldia eta eztabaida. 8an, SEASKAko partaideek Herri Urrats-en aurkezpena egingo dute. Maiatzaren 13an, "Enbeitia bertsolariaren inguruan" liburuaren azalpena eta eztabaida. 14an, "Okupazioa: gaztetxe/ etxebizitza" gaiaren inguruan bideo emanaldia eta argazki erakusketa. Ondoren eztabaida. Emanaldi guzti hauek arratsaldeko 8etan Donostiako Arkubide Euskal Txokoan izango dira.

EHGAMen 10. urtemuga

Talde honen 10. urtemuga dela eta ekintza zerrenda bat prestatu da maiatzaren 3ra bitartean. Azken egunetako egitaraua honako hau duzue. Maiatzaren 2an, goizeko 11etan mintegikako lanaren jarraipena, arratsaldeko 4etan ere lan honi berriro ere ekingo diotelarik. Gaueko 11etan, EHGAMen urtemugaren inguruko jaia eta ekintzak (antzerkia...). 3an, 10,30etan, EEHAFKoren bilera. Egur-diko 1ean, bazkaria "Casa Alavesa" jantokian. Ekintza guztiak (bazkariak ezik) EHGAMen lokaletan egingo dira, "Txoko Landa"n alegia, Solokoetxeko Harmailak, 4.zenb.

Euskal jaia Oiartzunen

maiatza

3 Igande honetan "euskal jai alai"z gozatze-ko aukera dago Oiartzungo herrian. Oiartzungo Izotz abesbatza, soinulariak, trikitilariak, bertsolariak, txalapartariak, eta Donostiako instrumento autoktono-jolea ere baden Juan Mari Beltran arituko dira, Madalensoron, 11,30tan. Gazte asanbladako Erauntsi taldeak antolatzen du.

Nafarroako historiari hitzaldia

Ustaritzeko Geronimo Institutua antolatzaile delarik, otsailean hasi ziren Nafarroako historiari hainbat hitzaldi eratzen. Orain dagokigun hau hirugarrena da, eta martxoaren 8an izango da. Hizlaria: Angel Garcia Sanz. Gaia: "La democracia" aldizkari errepublikanoa. 100. urteurrena".

lehiaketak

II. Keramika lehiaketa Zaldudonon.— Zaldudonoko Kultur Elkarteak antolatutarik III. Keramika lehiaketa aurki egingo da. Artista bakoitzak gehienez hiru obra aurkez ditzake edo bilduma bat, beti ere prozesu guztia zeramikaren hastapenetan oinarritzen bada. Obrak egilearen izenpenik gabe aurkeztuko dira, baina bai lema batekin. Aparteko gutunazal itxi batetan lema ezarriko da, kanpoaldean, eta barruan partehartzailearen izendituz eta helbidea. Piezak aurkezteko epea maiatzaren 7an amaitzen da Zaldudonoko Lazarraga jauregira igorri beharko direlarik.

"Amara Berri" IV. Sariaketa Kulturala.— Amara Berri ikastetxe publikoko guraso elkarteak "IV. Sariaketa Kulturala" antolatu du. Donostiako O.H.O.ko edozein ikastetxetan matrikutatutako ikasle guztiek parte har dezakete, bapaka nahiz taldeka. Sariaketa bi atal izango ditu. Gaztelaniazko atalak "Euskal lagunarte gastronomikoak" izango du gaitzat, eta elakrte hauen historia eta bilakaera azaldu beharko dute lanek. Euskarazko atalean, "Euskal Herriko olak" izango da landu beharko duten gaia. Lanak bidaltzeko epea maiatzaren 30ean amaituko da.

'Euskal Kantu Txapelketa 87' zure zain.— Hogeigai lagun inguruk beren izena eman dute jadanik Bizkaia mailan antolatzen ari den 'Euskal Kantu Txapelketa 87' izenekoan parte hartzeko. Bizkaia mailako lehenengo kanporaketak maiatzaren 10ean eta 16an burutuko dira Zeanuri eta Lekeition. Bertako sailkatuak geroxeago, ekainaren 13an alegia, Basaurin Bizkaiko finalean arituko dira, eta azkenik Bizkaiko onenak ekainaren azkenean Iparraldeko Eiherralarre herrian ospatuko den Euskadiko finalean izango ditugu. Kanporaketa hauek neurtuko diren abesti moetak hauek izango dira: kanta zahar edo berria era tradizionalan, kantu zahar edo berria gaurko erara, rock eta haur modalitateak, denak musika tresnen laguntzaz aurkeztu ahaliko direlarik.

Tolosako Uxola sariak.— Tolosako Udalak 'Uxola' hizlaria eta olerkia saria antolatu du. Parte hartzeko Tolosaldean OHO, BBB, UBI edo Lanbide Heziketan ikasten duen edonork har dezake parte. Pertsona berak ezin dezake lan bat besterik aurkez, gaia norberaren esku geratzen delarik. Lan guztiak makinaz idatzirik bidali beharko dira, epea maiatzaren 15ean amaitzen delarik. 'Uxola' literatur lehiaketa izenburuz, Tolosako Udaleko Euskara Zerbitzura bidali behar dira lanak.

kirolak

Sanmarkosetako probek aurrera Gatican

Bizkaiko Aurrezki Kutxa eta "El Corte Ingles" sari nagusietarako baliagarriak diren Sanmarkosetako probek maiatzaren 3ra arte jarraituko dute. Maiatzaren 2an, 5etan eta 10etan parte hartuko dutenak honokoak dituzue: Urrutia al-tzariak, Artadialde, Lopategi, Soarte, Altxubarre, Unanue anaiak eta Txertudi anaiak. 3an berriz, proba hauei amaiera emanaz, arratsaldeko 5etan, Josu Elordui, Jose Beitia, Ba-soarte eta Paulo Lekerika.

Andoainen Olinpiadak bukatzeaz

Maiatzaren 1ean amaitu-ko dira Andoaingo Gazte-txeak eratu dituen Olinpia-da herrikoiak. Olinpiada hauei despedida Santakruz jaietan ospatuko den mara-toi herrikoian parte hartuz emango da, gerorako orai-dik zehaztu gabe dauden ekintza batzu ere antola-tzen ari direlarik (bazka-ria?...). Maratoia goizeko 10etan izango da, parke pa-retik aterako delarik.

mendi ibilaldiak

maiatzaren 10erako

- ☐ **Pagoeta** (Zarautz): Aez-koa.
- ☐ **Tabira** (Durango): Salba-dako Mendatea (Bizkaiko bira).
- ☐ **Lagun Onak** (Azpeitia): Aiako Harriak.
- ☐ **Gasteiz**: Ezkurra Menda-tea - Zuparrobi - Ariz - Lei-tza.

Udalaitz Besaide

Besaide Euskal Herriko hiru herrialdek topo egiten duen tokia da. Larrun mendiak Euskal Herriko hiru komunitateak (Iparralde, Komunitate Autonomoa eta Na-farroa) batzen baditu, Besaiden Komunitate Autonomoko hiru herrialdeak (Araba, Bizkaia eta Gipuzkoa) topatzen dira.

Gipuzkoako mendirik malkartsuenetariko bat dela esan genezake Udalaitz. Geologia mailan Durangesadoko hai-tzen jarraipenaren zati bat dela kontsidera daiteke, baina bere zilueta hain bakartua egonik, zenbaitek gailur 'mono-litiko' bezala jotzen dute.

Harrigarriak benetan Udalaitzeko gailurretik hurbil dau-den aintzinako ermita bat eta zenbait etxetxo izandakoa-ren arrastoak. Zaila egiten zaigu pentsatzea honelako toki batetan bizi daitekeenik ere. Dirudienez penitentzia eginez, elizako lanez gain, ikasketak burutzen osatzen zuten bere bizitza bertan zeudenak.

1.771ko urtean, eta Gipuzkoako Batzar Nagusiaren aginduz itxia izan zen ermita. Aipatzekoa da ibilaldi hone-tan ere Besaidek duen garrantzia euskal mendizaleentzat. Araba, Bizkaia eta Gipuzkoak muga egiten duten tokian, ezbeharrean hildako mendizaleen oroimenez 1.955eko urriaren 30ean jasotako oroigarria.

Ibilaldiari dagokionean gauza gutxi esateko. Udalaitz bera behetik ikusteak errespetoa sortzen badu ere egon la-sai, ez da hainbestekoa. Eguraldi ona topatzen baduzu, hi-ru herrialdetako mendi eta haran gehienak ikusi ahal izan-go dituzu.

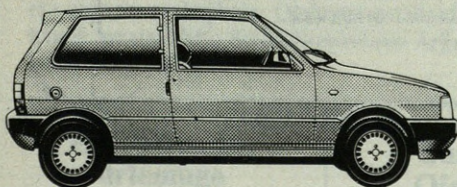
Gorritxo

- ☐ Irailaren erdialdean hildako mendizaleen eguna ospatu ohi da Besaiden. Aukera ona izanen duzu bertara hurbiltzeko.

FIAT-eko AUKERA

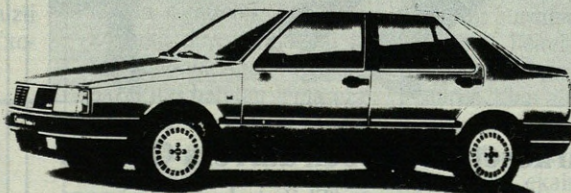
UNO

FIAT 1 Sting 45-3P.....	950.680 pzta.
FIAT 1 45 Fire-5P.....	1.066.390 pzta.
FIAT 1 60-3P.....	1.103.630 pzta.
FIAT 1 70 SL-5P.....	1.243.280 pzta.
FIAT 1 SX.....	1.243.280 pzta.
FIAT 1 Turboa I.e.....	1.549.180 pzta.
FIAT 1 Diesela.....	1.312.440 pzta.

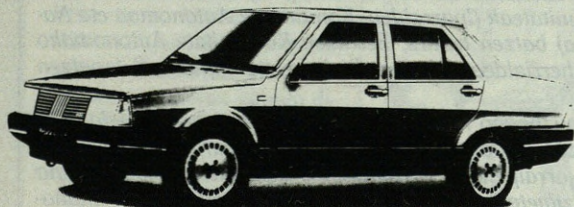
CROMA

CROMA CHT.....	2.311.270 pzta.
CROMA I.e.....	2.728.890 pzta.
CROMA TURBOA I.e.....	2.989.570 pzta.
CROMA TURBOA D.....	3.251.580 pzta.

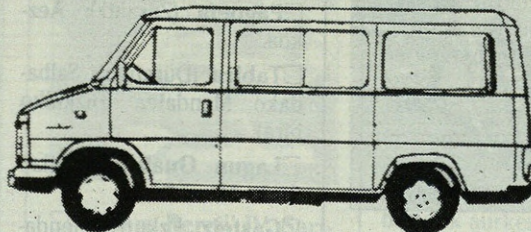
REGATA

REGATA 70.....	1.256.580 pzta.
REGATA 70S.....	1.345.690 pzta.
REGATA 100 I.e.....	1.715.430 pzta.
REGATA Diesela 2.000.....	1.678.190 pzta.
REGATA TURBOA D 2.000.....	1.941.530 pzta.
REGATA FAMILIARRA 100 I.e.....	1.801.880 pzta.
REGATA FAMILIARRA D 2.000.....	1.887.000 pzta.

DUCATO

DUCATO F-13.....	2.281.200 pzta.
DUCATO F-13 Sapai altukoa.....	2.379.660 pzta.
DUCATO Bolumen handikoa.....	2.433.520 pzta.
DUCATO COMBI-6.....	2.330.000 pzta.
DUCATO Txasis Laburrekoa.....	2.156.880 pzta.
DUCATO F-18 Turboa.....	2.240.880 pzta.
DUCATO F-18 Turboa-GV.....	2.526.480 pzta.

AUTO ADARRA

BANATZAILE OFIZIALA

Gran via, 7-Telefonoa 288983//Jose Elozegi hiribidea, 107

JOMIAL. Azpeitia—Telefonoa: 81-24-91/**ALDABE.** Irún—Telefonoa: 61-38-44/**IZARRA.** Ibarra,Tolosa—Telefonoa: 67-00-70/**SAN CRISTOBAL.** Beasain—Telefonoa: 88-39-08/**NIETO ANAIAK.** Beraun-Renteria—Telefonoa: 52-52-90

MATRIKULATU ONDOKO PREZIOAK

FIAT

PUNTA KO TEKNOLOGIA

Polizia frantsesak ere Miarritzen Seaskaren alde manifestalari

E NBATA astekariko lagunek argitaratu dute honako argazki hau. Nola edo hala Seaskako guraso eta lagunek duela hamabost egun antolatutako manifestaldia oztopatu nahian, tartean sartzearaino iritsi ziren. Miarritze inguruetan gertatu zen, eta hor ikusten dituzue urdinezkoak buru Gexan Alfar Seaskako lehendakaria daramatela.

Maiatzaren 1. bitxia hospatuko CFDT sindikatoak Larrun mendian

E USKAL Herriak maiatzaren 1.ean ezagutuko dituen deialdien erdian, bitxia da Iparraldean CFDTk egin duena. Estatu Espainolean UGT bezala, CFDT da han sozialistek lotutako sindikatoa. Eta urtero bezala kalean manifestazioak egiteko ordez egun lasai bat igarotzeko konbita egin die Ipar Euskadiko langileei: Larrun mendiak pic-nic bat antolatu dute egun horretarako.

Koltzolioaren epaiketa kareoak hastearekin berotuko da

A STE honetan emango zaie hasiera koltzolioaren epaiketan akusaziopean dauden arteko, eztabaida edo kareoei. Akusaziorik handienen zama daramatenek elkarrekin kontraesanean dauden gauzak esan dituzte, eta espetxe urte luzei ihes egin nahian gauzak nola borobiltzen dituzten beharko da ikusi. Lehendabizikoan Juan Miguel Bengoetxea donostiarrak eta Ramon Ferrero izango dira eztabaidan: lehenak salatu zuenez, ez zekien madrildarrari saltzen zion olioak giza-kien elikadurarako zihoanik; eta madrildarrak berriz hasieratik Bengoetxeak gizakientzako olioak saltzen zuen komertziantzat aurkeztu omen zuen bere burua. Gisa horretako kontraesan gehiago ere bada, koltzolioaren auziari aste honetatik aurrera interes berezia emango diotenak.

Europako Parlamenturako liderrak eta aliantzak zehaztuz doaz

G ARAIKOETXEA, Bandres, Gangoiti eta Txema Montero kontatzen dira Euskal Herriitik Europako Parlamenturako hautagai aurkeztuko direnen artean. Baina hautetsi bakarra eskuratzekoak berak 250.000 boto behar dituzenez, Estatu mailan ere aliantzak osatu edo gutxienez botoak bildu beharra daukate guztiek. Euskadiko Ezkerrakoek Esquerda Galegakoekin egin dute tratua. PNVk Partido Nacionalista Galegoekin, eta Kataluniako beren homologoak —Convergencia i Unio— oraingoz alde batera gelditu dira. Garaikoetxea berriz Esquerda Republicana de Catalunya-koekin batera joanen da; ERCK EAren biltzarrera igorritako ordezkariaren barruan zegoen Aureli Argemí, Ciemen eta Crida taldeetatik ezaguna genuena. HB ez da inorekin elkartu oraingoz, eta boto bilketan saiatuko da; MC eta ezker radikalekoek emango diote bota seguruenik, Unidad Popular Castellanak, eta baita Kataluniako Moviment de Defensa de la Terra-k ere.

Detentzio bolada Iruñean, Gipuzkoan eta Ibar Ezkerrean

T AFALLAN bi gaztek eskuartearen bonba lehertuta bizia galdu eta hirugarren bat oso larriki zauritua gertatu ondoren, Iruñean eta inguruko herrietan detentzio bolada izan da, eta horietako bat, hildakoen komando berean inplikatzeko zutena egun gutxiren buruan askatu dute. Joseba San Migel «Txalupa» komandoarekin nahasi zuten, baina akenean epaitegitik pasa gabe askatu dute. Gipuzkoan, berriz, Lasarte, Tolosa eta Billabonan izan dira detentzioak. Bizkaian Barakaldon gertatuak ziren arrestatzeak, baina ugarietak Portugalen eman dira, hango «Casa del Pueblo»ren erreketaren ondorioz.

Kantabrian segitzen dute borrokan langileek eta guardiek

R INOSAN industri birmoldaketa dela eta izandako istiluen ondoren, Kantabriako beste zenbait puntutara ere zabaldu dira borrokak. Maliano eta Boo de Guarnizo herrietako biztanleak Fyesa lantegiko langileekin elkartu eta denen artean kamioak eta trenbideak moztera iritsi dira. Horiek egurtzera Reinosan dagoen Guardia Civil talde berezi bat igorri dute. Reinosan bertan tentsioak segitzen du, guardiak duela hilabete galdutako «ohorea» berreskuratzeko herriko kaleetan sekulako jipoia eman ondoren. Apezket ere beren protesta adierazi behar izan zuten berdeen iharduera latzagatik.

Hauteskunde kanpainaurre beroa iragartzen da

Gernikakoaren azken oihartzunak Portugaleteko erreketak estali

Aberri egun zatikatuaren ondoren, Gernika bonbardeatu zuteneko 50. urteurrenean ere euskal populuak bizi duen sakabanaketa argitara gelditu zen, ospakizun ofizialak batetik eta batzorde herrikoia renak bestetik. Portugaleteko «Casa del Pueblo»k jasandako eraso gertatuta, hauteskunde kanpaina benetan beroa eta gogorra izango dela mundu guztiak badaki.

Gernikako bonbaketaren 50. urteurrena historiak distira handiz gordeko du gogoan.

Ia elkarren berririk ez balute bezala pasa dira Gernikaren erreketaren 50. urteurrena ospatzeko burututako bi antolakizunak. Ospakizun ofizialak batetik, eta batzorde herrikoia bestetik. Elkarrekin topo egin dutenean ere, egurra tartean izan da.

Azken hilabeteotan zehar Gernikan bertan baina baita Euskal Herri osoan

ere hainbat ekitaldi prantatu dituen batzorde herrikoia ren partaideak oso pozik ageri ziren apirilaren 26an, egindako lanek hain fruitu oparoak jaso dituztelako. «Egia esan, mila mespretxu jaso dugu bide horretan, eta debaldeko egurra ere eman da alfer-alferrik. Hor dago Ertzantzaren jokabidea, esate baterako, Aberri Egun biharamonean. Baina ha-

rro esan dezakegu mota guztietako euskaldunak bildu ditugula, gazte eta zahar, aspaldi egin den jende bilkurarik handienean. Eta Gernikak merezi zuen».

Antolamendu ofiziala eta krabelin jaurtitzea

Gernikak beste irudi bat ere ezagutu du, ofizialagoa, eta ez hain burrunbatsua. Eta berrogeitamargarren urteurrenaren zelebrazio ofiziala bezperako kontzertuaren —Escuderoren «Gernika» operaren estrainatzea—, abioietatik krabelinak jaurtitzearen eta igandeko ospakizun instituzionalen artean osatu zen.

Azken ekintza honek eman die distira Eusko Jaurlaritzatik antolatutakoel, baina jendearen partizipazioa gutxi bultzatzen dela askok azpimarratu dute. Igande eguerdirako iragarria zegoen minutu bateko isiluneak ere, komunikabideek egin zituzten aipamenak alde batera utzita, jarraipen gutxi ezagutu zuen. Munduko hainbat ordezkariren presentziak, aldiz, Hiroshimakoak batik bat, beste pizu bat ematen zien.

Presoentzako amnistia eta errefuxiatuen estradizioak gelditzea eskatzen zutenen eta agintariak ikustera hurbildutakoen artean izan zen tirabirarik, batik bat Ertzantzako «beltzek» eskua sartu ondoren, baina ez zen gauza gehiagotara pasa, bakeari dedikatutako egun horretan.

Batzorde Herrikoiak arrakasta handia

Azken asteotan bezala, ordea, igandean ere protagonismoa eskuratzeko abilezia erakutsi zuen batzorde herrikoia. Aberri Egunaren inguruan aspal-

Portugaleteko «Casa del Pueblo»ren erreketaren keak ilundu ditu Gernikako egun argitsuak.

diko jendetzarik handiena bildu ondoren, atzerrietako delegazioak kategoriakoak bildu zituen —hasi Nikaraguitik eta OLPraino—, bezperako kantaldia sekulakoa izan zen, eta igandean «Kalerik kale» bezala gainerakoak boro-bil atera ziren.

Arratsaldean bildutako historilari taldea —Southworth, Tuñon de Lara, García de Cortazar, Pierre Vilar eta Apalategi— kalitate oso handikoa zen, eta ilunabarreko antzerkia —Alfonso Sastre-rena— zer esanik ez. Irudimen handiz eramandako kanpaina izan da batzorde herrikoia, eta Gernikako bonbaketaren 50. urteurrenaren oroimenean neurri handi batean ekitaldi horiek geldituko dira.

Euskadiko Ezkerrak ere bere antolakizuna burutu du, «Bakearen arbola» izenaren pean. Euskadin bere inguruan biltzen dituen pertsonalitateek eta Estatu Espainoleko zenbaitek sinatzen zuten dei hori, eta bere ekintzarik inportanteena Bilboko kontzertua izan da, zeinetan Jose Afonsoren oroimena garrantzizkoa izan bait zen. Jende kopuru inportante bat, hauteskundeetan zehar EEk indar elektoralak sendotu duen Bilbo hirian.

Portugaleteko erreketak, noren faboretan?

Larunbatean Portugaleteko «Casa del Pueblo» sozialistak jasandako erasoak ilundu zuen neurri batean Gernikako urteurrena. Alde guztietatik borobil atera zitekeen egunari tragedia koleorea erantsi zitzaion, eta ondoko asteetan luzatuko den polemika mingarri baterako atea zabaltzeko ere bai.

Alderdi sozialistako egoitzeko ostatua itxi baino minutu gutxi lehenago kanpotik norbaitek botatako hiru koktel molotov-etatik bi barrura sartu ziren, eta ondorioz zortzi pertsona zauritu. Gernikako egunean bertan heldu da sozialisten erantzuna, erreketak horren errudun Herri Batasuna eginaz.

HBk berehala kondenatu zuen atentatua, baina hori ez da oztopo izan biharamonera Portugalen detentzioak hasi zitezten. Lerro hauek idazterakoan, 15 ziren polizia komisaldegira eramandakoak, beti ere HBko edo inguruko jendea.

Sozialistek HBren izaera nazia azpimarratu dute behin eta berriro, eta HBk berriz probokazio gisa esplikatzeko gertakizuna. Abertzaleen eta sozialisten arteko enfrontamentu maila eza gututa posibilitateen artean sartzen da burugaberen baten beroaldiaren ondorio trajikoa izatea, baina asko dira Enrique Casasen heriotzeaz oroitu direnak ere. Urteak pasa dira eta Komando Autonomoek egindako hilketa hura egunkarietan ETAk burututzat jotzen da ia beti.

Oporren ondoren kanpainak prestatzen

Portugaletekoa ez da datozen hauteskondeei begira oso elementu pozgarria. Enfrontamentu zibila bilatzen dutenak, ZEN planaren egileak eta berek mugitutako probokatzailak direla argi utzi nahi izan dute HBko buruek, baina kostako da gauzak argitu eta giroa baretzen.

Datozen hauteskunde munizipalak,

izan ere, orain arte ez bezalako zalan-tzen erdian bait datoz. PNVk garai bateko bere nagusitasuna galdu du, EAK zer aterako duen inkognita bat da, PSOEek sekula baino itxaropen handiagoak ditu leku askotan, eta batez ere HBk orain arte baino emaitz hobek eskuratzeko aukera ikusten du.

Tentsioak, beraz, hauteskondeei begira ulertu behar dira gehienbat. PNV eta EAren artean Gipuzkoan darabiltzaten liskarrak hortik doaz: PNVk gutxi dauka galtzeko eta asko irabazteko EAren buruz-buru konparatuz, eta aldi berean EAren irudia polito konprometitzen du.

Logika berean, lehen PNV zena zati-tuta, HBri herri askotan alkategorako ateak irekierrezago ipini zaizkio. Eta bere gizonik onen eta ezagunenak sartu ditu lanean: Periko Solabarria Barakaldon, Elkoro Bergaran, Zabaleta Iruñean, Soto Donostian, Barandika Bilbon...

Makua, PNV-PSOE tratuaeren lehen jipoitua

Eta diputazioen konfigurazio berria nolakoa izango dena ere sekula baino zailago egiten da asmatzea. Gipuzkoan zentratuko ditu EAK bere ahaleginak, Imanol Muruarekin, esate baterako. Baina PNV-PSOE tratua dago erditik.

Tratu horrek eraman du diputazioaren lehendakaritza uztera Jose Mari Makua. Gasteizko Parlamentuak herrialde bakoitzeko Biltzar Nagusia hautatzeko legea kanbiatuta, bere herrialdearen ahalak defendituko zituela agindu zuen Makua. Bizkaiko Biltzarrak ere, ordea, legea onartu egin du, sozialisten eta jeltkideen arteko tratua zela medio. Eta Makua etxera doa, lehen bezala berriz «seigarreneko bizilaguna» izatera.

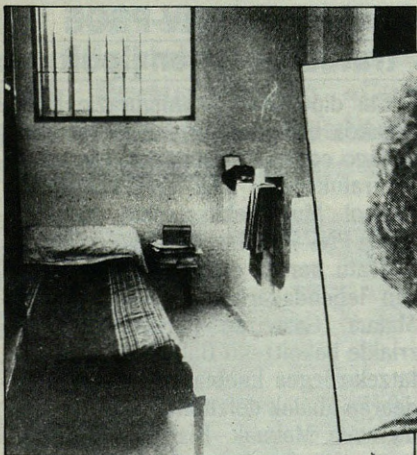
Ardantza eta Gonzalezek Madrilen hitzegingo dutenak agian argituko ditu tratu horren klabeak, beren arterako, ez eritzi publikoarentzako. Hauteskundeak bitarte tratuak jarraipena izanen du. Eta hauteskundeetan nork zenbat indar ateratzen duen izango da erabakitzailea. PNVk batere itxurazko indarrik aterako balu, gobernu krisia eta berriro hauteskunde autonomoak gainean ikusteko posibilitate handiak leudeke.

Baina hipotesien zelaian barnatzen gara hortik. Oraingoz errealtate bakarra prekanpaina dugu, zerrendak erabakitzea, alkatetzarako doazenen irudi-lantzea. Bitartean, Ipar Euskadin errefuxiatuak bizi diren hegotarrentzako aldaketarik ez dela dirudi: estradi-zioen kateak segitzen du, bere ateraldi-ekin baina sekula gelditu gabe.

Iñaki ZUBIONDO

Euskal presoak sakabanaketaren eta tuberkulosiaren beldur

Preso politikoaren sakabanaketa jasaten duten egoera sanitarioa ere aztertu nahiz, presoek abokatu den Jose Mari Elosua «Porte»-rengana jo dugu, gaur egun espetxeetako egoeraz mintzatzeko eta Amnistiaren aldeko Batzordera balorazio politiko bat egin dezaten. Azkenez, Juxto Atristain osagilea, egoera sanitarioaz mintzatu zaigu.

«Kirruli»-ren heriotzeaz geroztik, tuberkulosiak are beldur handiagoa ematen du espetxeetan.

Urtarrilaren 23an hasi zuen Gobernu espainiarrak euskal presoek sakabanaketa: Herrera de la Manchako 12 eta Alcala-Mecotik 1, bortxaz baliaturik atera zituzten eta Huesca, Daroca (Zaragoza) eta Ocaña (Toledo) bidali. Hurrengo egunean, Herreratik beste 4 Acebucheko (Almería) espetxera eramanez izan ziren. Espetxe hauetara iritsi bezain laster, preso komunaren erregimen berbera ezarri zitzaion, lehenengo gradukoa, arrisku gorenekoa hain zuten ere. Hasiera bertatik ez onartzea erabaki zuten eta gose greba mugagabe bat hastea.

Sakabanaketa ez da kasualitatea

Urtarrilaren 24ean, errefuxiatuen aurkako erasoak salatzearen manifestazio nazionala pentsatua zegoen Bilbon. Egun bat lehenago eman zen lehenengo sakabanaketa eta aitzakitza Herre-

rako masifikazioa bota zuten, espetxeko zuzendariak ezertxo ere ez zekiela aipatu arren, bestetik.

1978tik aurrerantzean euskal presoek egoera beste politika batez tratatzen hasi zen, «**estermínio kartzela**» deitutako bat edo bitan bildu zituztelarik. Baina espetxe berezi haiekin lortzea espero zenaren kontra, edozein erasoren aurrean talde indartsu baten erantzuna emateko aukera bilakatu zitzaion presoek. Bestetik, senideekin eta, harreman sendoak posibilitatzen zituen; azken batean, euskal kolonia txiki bat zen Espainiako lurraldean.

Posibilitate hauek kontutan hartuta, Gobernu espainiarrak erabateko aldaketa ematen dio egungo politikari eta frankismo garaian erabilitako eskemetara itzuli; Herrera, Alcala eta Carabanchelen —emakumeek— batera jarraitzen badute oraindik ere, pixkanaka sakabanatze politika aurrera doa. Orain ordea sakabanatze hori gelditua dirudi. Zergatik? Hor dago kokka.

Egoera sanitario latza

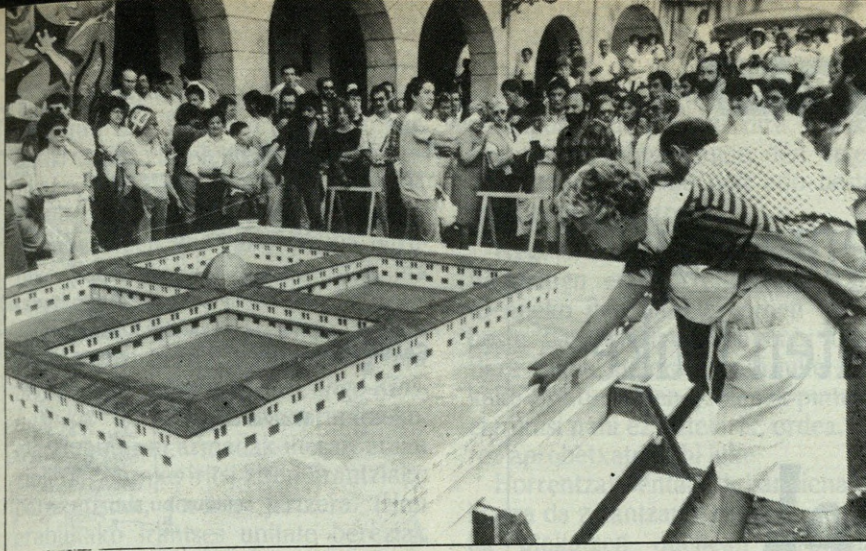
Euskal presoak gaur zein egoera sanitariotan bizi diren galdezka joan gara, beren familiarik eta defenditzaleek lehendabizi salatu digutenez euskal preso politikoenganako inolako sanitario plangintzarik ez dagoela azpimarratu dute. Adibide gisa, eskuarki, salbuesperen bat ezik, Herreran aritu diren mediku gehienek gaitasuna zaltzen jartzekoa omen da Juxto Atristain osagileak aitortu digunez: «**Han aritutakoak, langabetuak eta edozein lan hartuko luketen medikuak izan dira**».

Bestalde, orain emandako sakabanaketarekin, presoek mila borrokaren ondoren Herreran erdietsi zituzten lorpenak bertan behera gelditu zaizkie sakabanatutakoei eta ondorio logikoaz, Hererakoei ere.

Hala ere, presoek gaitz kezkarrienak bizkarrezur, begi eta azal kontuekin zerikusirik dutenak dira. Une honetan euskaldun hauek 23 orduz egoten zaizkigu zelda barnean bai estudiatzen, irakurtzen edota lan egiten; ordu bateko paseoadute eta dituzten eserlekuak direla eta, bizkarrezur okertze handiak ari dira inolako konponbiderik aurkitu ezinik. Toki ilun eta heze hauetan ere bista arazoekin topo egin dute eta azal gaitzak ere arruntak bilakatu zaizkie.

Tuberkulosia kezka larri bat da espetxeetan

Araza hauei konponbide bat aurkitu beharra eta, euskal mediku talde bat Herrera inguruan mediku partikularra aurkitzeko asmotan aritu da eta azkenean dermatologo bat aurkitu dute baina honen baldintza hiru mila pezetako kontsultako eta zazpi mila bidaiako bakoitzeko izan da. Manzanarek (Herrera espetxea ondoko herriska) bertako medikuak uko egin die euskal presoek, «**preso terroristekin**» ez bait du ezer jakin nahi. Erabaki honekin nolabaiteko arriskua baldin badago ere, «Instituciones Penitenciarias»-ari inolako aurpegi zuriketak ez zaio egiten.

Herrera de la Manchako presondegia —maketa batean, noski— txikitu zuten Gernikan abertzaleek.

Medikuen hitzetan, arazo larriena prebentzio eta tuberkulosiarenak dira. Sartu berri den presoari egiten zaion froga bakarra tuberkulinarena izanik, hortxe dugu «Kirruli»ren heriotze latza, hil baino zenbait egun lehentxeago medikuarengana jo zuen eta aztertu eta gero, eman zitzaion botika bakarra, lehendik ere hartzen zuen jarabea aholkatu zitzaiona izan zen.

Honela, preso hauen medikuengana-ko mesfidantza erabatekoa da, eta Juxto medikuak adierazi digunez «kasu gu-txi salbu, medikua ere errepresio eta zapalketaren tresna soila bilakatu bait da, preso eta damutze politikaren jarraitzailea, alegia. Gose grebetan medi-kuen joera, nola ez, salagarria eta gaita-sun ezari axolagabekeria lotzen badio-gu suertatzen den egoera sanitarioa

kezkarria bihurtu zaiela nabaria da».

Sakabanaketak arrazoin asko ditu

«Trasladoak egiterakoan, jarraitu zuten erizpideen klabea harrapa-tzea iluna gertatu bazen hasiera ba-tetan —adierazi digute jestoretako ar-duradunek— orain arrazoiaren za-lantzarik ez dugu. Bai presoek na-hiz errefuxiatuek jasaten duten za-palketaren eraso berri baten aurrean aurkitzen gara. Madrileko eta Gasteizko gobernuak bultzatzen ari diren damutze politikaren beste alderdi bat, besterik ez».

Euskal preso politikoa eta era be-rean, pertsona suntsitzea du xedetzat eraso honek eta preso taldeak, errefu-xiatu komunitateak bezalaxe, herria-rengan duen erakargarriatsuna zati-tzea, reintsertzio bideak eskeiniz. Pre-soak egoera desberdinak espetxeta-ra sakabanatzeak, senideak nekatzeak, diru gehiago gastatu beharrak, sanitate baldintzen egoera kaskarra ez hobe-a-gotzeak... erizpide bakar bati jarraitzen diote: zatitu eta ahuldu.

Presoen aldetik bederen, erantzuna berehalakoxea izan da eta beste espe-txetara eramandakoen egoeraz jabetu bezain laister, espetxe bakoitzeko pre-so taldeek beren borroka alde batera utzi, hala nola, Alcalakoek, Caraban-cheleko emakume presoek eta gainon-tzerako guztiek, eta ekintza baterakoi batean murgildu dira, ederki asko koor-dinaturiko talde bakarra dela erakutsiz. Era berean, eramanak izan direnak, go-se greba batean sartu ziren eta batzu hospitalera eramanak izan baziren, be-rrirori ere espetxe beretara eraman di-tuzte, greba bukatutakoan.

Abuzturako traslado berrien beldurra

Ematen ari den erasoaldi hau nola amaituko den jakin ez arren, uda parte-rako dago beldur berezi bat. Madrilgo gobernuak askotan profitatu izan ditu udako oporrak eta oporretan jendear-tean dagoen lasaitasuna eta sakabana-keta.

«Euskal Herriak jasandako jipoi handienak udan jaso izan ditu —adierazi digute presoen familiarte elkartekoek— oporrak sortzen duen mobilizapen gaitasuna ezaren erruz. Eta oraindik, sakabanaketa bukatu denik ezin du inork baieztatu. Eraso handiagoak iritsiko zaizki-gu, eta horiei aurre egiteko erresis-tentzia handiagoa egin beharko du-gu».

I.Z.

Hamazazpi euskal preso Penintsulako ipurtzuloan

Almeria-ko muturrean

Jesus Mari Zabarte Arregi
Juanito Trecet Sastre
Apolinar Bilbao Goikoetxea
Bilbao Izunza

*Prisión provincial El Acebuche
Apartado 221
Almería*

Ocaña-ko penalean

Jose Antonio Torre Altonaga
Manuel Piriz Lopez
Ricardo Prieto

*Prisión de Ocaña
C.Martires n°7
Ocaña, 1-Toledo*

Huesca-ko bostak

Joseba Llano Palacios
Jon Iturriaga Omar
Jose Miguel Azurmendi
Juan Manuel Gonzalez
Benjamin Cabrera

*Prisión provincial de Huesca
C.Ramón y Cajal n°65
Apartado 80
Huesca*

Daroca-koak

Felix Zabarte Jainaga
Xabier Beloki Kortajarena
Josu Ormaetxea
Jose Antonio Etxeberria
Mixel Sarasketa

*Centro penitenciario de cumplimen-to de Daroca.
Zaragoza.*

Mobutu-k amore eman du,
diru purrustada baten truke

Amerikarrek, base berri bat Afrikaren erraietan

Angolaren inguruan.
Amerikarren «euskarriak».

Beharko ere, laguntza polita jaso, Kinshasa-k, base horrek ekarriko dizkion arriskuak konpentsatzekotan. Baseak eskualdean sortu dituen kezken adierazgarri, Namibiako SWAPO mugimendu independentistak Sam Nujoma presidentek eginiko deklarapenak ditugu: «Amerikarren presentzia Kaminan Frontearen Lerroko herrien aurkako mehatxu larri bat izango da, hortik Libiakoa bezalako ekin-tzak burutu ahal izango bait dituzte».

Angolarentzat mehatxurik zuzenena

Kaminako basea ez da hutsetik eraikiko. Izan ere, belgiarrak izan ziren, 50garren urteetan, hura altxatu zutenak. Ez da inoiz interesik gabeko eskualdea izan, hura. Mineralea franko izaki eta, gainera, Afrika erdi-erdian, estrategikoki ezin hobeto kokaturik dagoena.

Amerikarrek ez dute, momentuan, Afrikako mendebaldeko kostan, eta Maroko salbuespenderik, beste benetakoa baserik: itsasuntzietarako «erraztasunak» baizik ez dituzte. Oraintxe berriz, Kaminako basearen okupazioari Santa Elenako irlarena erantsen badiogu, eta Namibiako Walvis Bayko portuaren erabilpen militarra, Angola ederkiki inguratuta dutela kon-turatzen gara.

Angola da, hain zuzen ere, Kaminako baseak gehien afektatuko duen Estatu. Shaba, lehen Katanga zena, Angolako ipar-ekialdeko herrialdeekin muga bait da, puska luzean. Zambiarekin eta Tanzaniarekin ere muga egiten du Zaireko probintzia horrek.

Kaminako lurreratze pistetan lagatu omen zuten amerikarrek pasa den urtean UNITA Angolako erakunde

1978an Kolwezi herria hartu zuten gerrilarien aurka tropa hauek bidali zituen Mobutuk.

Amerikarrek beste base militar garrantzitsu bat muntatu dute Afrikaren bihotzean. Zaireko Shaba probintzian hain zuzen, Kamina-n konkretuki. Otsailaren bukaeran, Washington-en, isilpetik sinatu zuten akordioa Zaireko Mobutu presidentek eta George Bush Etxezuriko presidente-ordeak. Amerikarren diru iturriak irekitzen ziren, eta Zaireko giza eskubideen egoera eskasa dela eta ukatu zitzaizkion laguntzak bideratzen hasi da, orain, Estatu Batuetako kongresua.

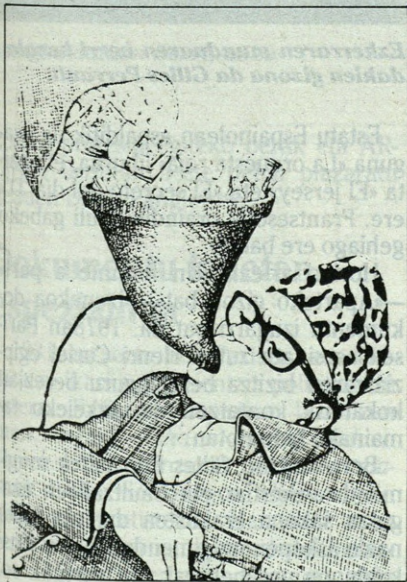
kontrairaultzailearentzako arma kargamentu bat. Lehen ere badago zergatik oroitu; 1964ean, hantxe utzi zituzten, U.S. Air Force-ko abioiek, Stanleyville-n nagusi gertatu ziren lumumbazaleen kontrako eraso burutuko zuten belgiar paraxutistak eta mertzenarioak.

Azkenik, 1978an armetan altxatu eta Kolwezi herria hartu zuten *Front de libération national du Congo-Kinshasa*-ko gerrilariak erreprimitzeko, eta Mobuturen armadak ihesari eman ziolarik, haraxe iritsi ziren Frantziako paraxutistak, «orden» jartzera. (Han erabilitako frantses unitate bereziak Txaden topatuko ditugu, geroago, eta Togon, orain dela guti).

Savimbi-rentzat mesede ederra dateke

Amerikarrek azkeneko urte haue-
tan Afrikari buruzko beren estrategia
bermoldatu behar izan dute, urgen-
tziaz. Zer ari diren hitz batez definitu
nahi bagenu, esan genezake: presen-
tzia gehiago izan nahi dute kontinen-
te beltzean. Frantziari-eta, ez zaizkie
beti atsegin izango hori, baina gauzak
hortik doaz.

Aliatu handi bat izan dute, eta ba-
dute, amerikarrek: Pretoria. Lokarri
gehiago behar dute, ordea, batipat
orain, apartheidaren erregimena, ho-
nengatik edo hargatik, zerbait ahul-
tzen hasi den unean. Sahararik he-
goalderantza berriz ez da seguruaski
amerikarrentzat beste gobernamen-
durik egongo, Zairekoa bezain egokia
denik. Israelekin oso lagun da Mobu-

**Mobuturen diruzaletasuna
irudikatzen duen karikatura zahar
bat, Frantziako prentsatik.**

tu, eta beronen tropak behin baino
gehiagotan desplazatu dira, Afrikan
barrena, arriskuan egon den erregi-
men mendebaltzale bati edo besteri
laguntza ematearren.

Hegoafrikako Botha betirako ez de-
na dakien eta horrengandik erabat
menpeko ibili nahi ez omen lukeen
beste bat, UNITAko Savimbi du. Bere
irudia meioratu nahi luke. Afri-
kako Estatu gehien-gehienek pinturan
ere ikusi nahi ez dutelarik, ordea, Zai-
rez aprobetxatu nahi luke.

Horrentzat bentajarik handiena mi-
litarra da zalantzarik gabe. Hegoalde-
tik atakatzen duenean —Angolan
gaude noski—, Kuando Kubango ibai

bazterrak erre ditzake, Congo-behea
ere bai, baina populazio eskaseko lu-
rraldeak dira horiek. Iparraldetik joz
gero berriz, Lundako diamante-lu-
rrak, Malanjeko kafe-lekuak, Cabinda-
ko petrolioak ere uki litzake.

Kaminako basea, azkenek, beti oso
borrokalaria azaldu den Shaba aldeko
jendea zanpatzeko erabiliko dute. In-
guruan, denak seguru dira, Hondura-
sekoa gertatuko dela: aldi bateko ma-
niobrak egitera joan, eta betiko geldi-
tu. Amerikarren beste «puntu gorri»
bat, Afrikaren errailetan oraingoan.

PABLO SASTRE

Chissanok hitz egiten du Mozambique, zulotik irten ezinean

Mozambiquen, Samora Machel hil
zenetik Estatuaren buru dagoen Joa-
quim Chissano-k egin berri dituen
deklarapen batzuren arabera, egoe-
ra izugarri txarra da, ekonomiaz ba-
tipat.

Hegoafrikaren oso menpeko iza-
nik, Pretoriak estutzen duelarik, be-
rehala nabaritzen da; eta, akordioak
akordio, *de facto*, Hegoafrikak san-
tzioak aplikatzen ditu, Mozambique-
ri begira. Geroz eta gutxiago erabil-
tzen du Maputo-ko portua: lehen 7
milioi tonelada ibiltzen bazen han-
dik, milioitik behera jeitsi da kopu-
rua orain. Geroz eta langile gutxiago
doa Hegoafrikara lan egitera.

Grabeagoa dena, N'Komati-ko
akordioei jaramonik egiteke, Preto-
riak Maputoko gobernuaren aurka
saiatzen diren taldeak armatzen eta
entrenatzen segitu du. Eta gerrak ez
du uzten, miseria-zulotik atera daite-
zen. Izan ere lehorteak —Chissa-
no-ren esanez— lau bat milioi lagun
afektatzen ditu, horietatik erdia oso
kondizio dramatikoetan bizi delarik.
Jende askok ez du ez etxerik, ez
arroparik, ez lurra lantzeko lanabe-
sik ere. Askik jendea gosez hiltzen ari
dela, gauza jakina da.

Frontearen Lerroko Estatuak
ederki kolaboratzen dute, eskualde-
aren segurtasunari begira prioritate-

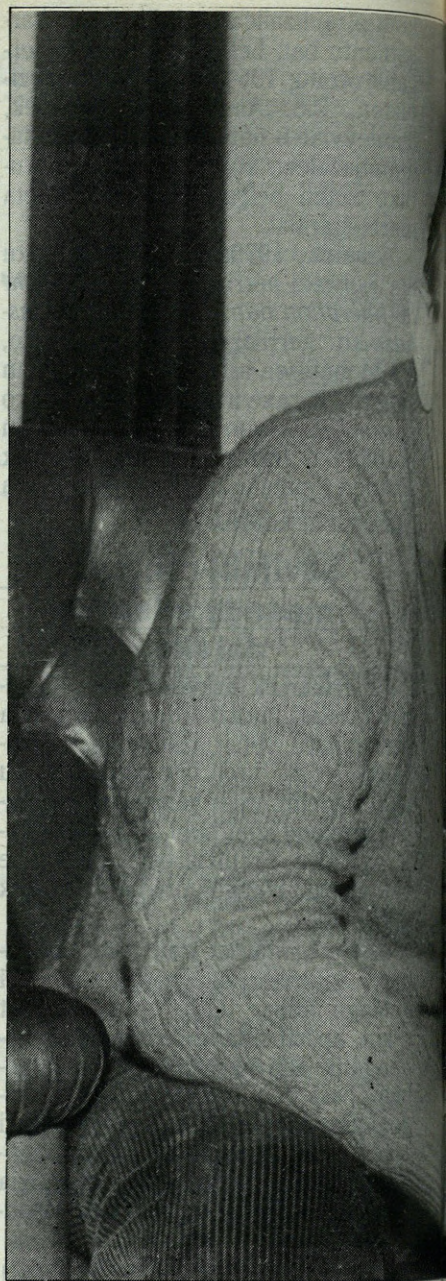

tzat jotzen duten Mozambique bizi
ahal izan dadin. Zimbabwe-ko arma-
da Mozambiquen dago, eta aurki
Tanzaniak ere bidaliko ditu tropak
bertara. Gerrak urraturik dagoen
Angolak ere laguntzen omen du zer-
bait.

Munduak eskaintzen dien lagun-
tzari buruz, Chissanok Estatu Batue-
tatik, Suediatik, Japondik eta Italia-
tik bereziki heltzen zaiena eskertzen
du. Pretoriari egindako santzioak al-
diz, gehiago balira, hobe, esaten du.
Bere ustez zenbait Estatuk jarrera
positiboago bat hartzen dute orain,
berei begira, Mozambique, Zimbab-
we, Botswana, Zambia eta Malawiko
«estabilitatea» interesatzen zaiela de-
klaratu duten ingelesak adibidez.

Ezkerra atzeraka ari den Estatu Frantsesean Gilles Perrault, euskaldunon aldeko intelektual ezkertiar bat

Estatu Frantseseko liburutegietan behin eta berriro azaltzen den izena da Gilles Perrault. Okupazio alemanaren garaiko Paris gaia duen liburu dotore eta argazkiz betetako bat plazaratu berria du. Azken urteotako best-sellerrik inportanteenetako bat den «Tete de turc» liburuari (espainolez «Cabeza de turco» izena ipini diote) hitzaurrea berak egin dio. Baina ez da gaur goizeko idazlea Perrault. Bere lanez bezala ezker frantsesaren egoeraz galdetzera joan gatzazkio.

Ezkerraren munduaren berri bezala nazko dakienez gizona da Gilles Perrault.

Estatu Espainolean aspaliditik da eza-guna «La orquesta roja» liburua, eta baita «El jersey» eta «El secreto del día 'D'» ere. Frantsesetik oraindik itzuli gabeko gehiago ere baditu.

Horien artean «Un homme a part» —«Aparteko gizon bat»— izenekoa dokumentu izugarri bat da. 1978an Parisen asesinatu zuten Henri Curiel egipziarraren bizitza bere inguru berezian kokaturik kontatzen du, sakeleko tainako bi tomotan.

Bere lanetan Gilles Perraultek mugimendu ezkertiar eta iraultzaileen eza-gutza sakona erakusten du, eta baita nazio askapen mugimenduena ere. Euskaldunon gorabeherak ere gertutik segitzen ditu, eta duela gutxi Parisko barne arazoetako ministrariaren gabinete-buruarengana jo zuten, estradizioen

pen mugimenduen berri, asko

kontra protesta egiteko berak eta AR-GIAko orriotan beste behin plazaratu genuen Denis Langloisek.

Dokumentu lanetan espezialdua

1931ean sortu zen Parisen, eta abokatutza ikasi zuen, zientzia politikoekin batera. Parisen okupazioa bizi izan zuen, beraz. «Asko markatu ninduen horrek. Ene gurasoak erresistentzia-koak ziren». Soldadugoa Aljerian egin zuen, paraxutistekin. Han hasi zuen bere lehen liburua, paraxutistei buruzkoa. Harrez geroztik idazteari ekin zion, estraineiko ofizioa utzita, eta Normandiara joan zen bizitzera, gaur bere emaztea duen Therése-rekin batera.

Partisanoak naziekin kolaboratu zutenak Parisko kaleetan zigortzen; lau urte lehenago, nork egingo zuen apostu Erresistentziaren alde?

Nobelarik ere idatzi du, baina gehiago dokumentu lanak gustatzen zaizkio. Bigarren gerra mundialari buruzko liburu batzuk egin ditu. Bere lumak deskribatu ditu armada amerikanoaren desenbarkoa, gerra mundialaren garaian sobietarrek Europan zuten informazio sarea, erresistentzi sarea, erresistentzi eskuindarraren sarea...

Illo horren azken koska da plazaratu berri duen liburukotea. Argazki ederrez ornitua, alemanen okupazioen pean Parisek bizi izan zituen egunak eta hilabe-teak kontatzen ditu.

Henri Curiel-en biografia nobelatua idatzi du

«Un homme a part»ek beste maila bateko historia dakarkigu eskuetara. Henri Curiel da bere protagonista, judu egipziar bat, 1914ean El Kairon sortua eta 1978an Parisen asesinatua. «Curie-len definiziorik onena zera litzateke: militante tertermundista iraultzaile bat. 30 urte bete arte Kairon bizi zelarik, ulertu zuen XX. mendearen bigarren erdia nazio askapen mugimenduen garaia izanzen zela».

Egipto ingelesten pean zegoen garai hartan. Suez-eko kanala ere han da, eta jende «burutsuek» zioten ingelesek sekula ez zutela handik alde egingo. Garai hartan Curielek talde komunista bat sortu zuen, egipziarren borroka independentizalean paper inportante bat jokatu zuena. Farouk erregeak espul-satu egin zuen, eta Estatu Frantseseraino iritsiko da ihesi.

Hemen FLN aljeriarrari laguntzeari ekingo dio, eta nazio askapen mugimendu horri dirua batetik bestera era-

maten eta abar laguntzen zioten «porteur de valises» zirelakoan buru izango da. Berririo detenitu zuten, eta preso egongo da gerra bukatuta amnistiaturik duten arte. «Solidarité» izeneko mugimendua sortuko du, munduko militante guztiei laguntzeko, beren independentzia ahaleginetan: Angola, Mozambique, Haiti, hegoamerikatarrak, afrikarrak... eta baita diktaturapean ziren portugaldar, greko eta Estatu Espainolekoei ere.

Paris alemanen botapean, bere azken liburuan

Gilles Perraulten ustez oraindik ez dago oso argi nork hil zuen Henri Curiel. «Hegoafrikako errejimenetik hasi eta Israelgo zerbitzuetara, kontaezin ahalak ziren bere etsaiak. Eta horietako edozein izan zitekeen, beti ere frantsesek ezikusiarrena egiten zutelarik».

Azken liburua, aldiz, enkarguzkoa izan da. Argazki eder eta asko ineditoak bilduak zituzten liburu dotore bat plazaratzeko, eta Perraultek argazkien komentarioa egin du neurri handi batean, bere haurtzaroko oroimenak ere tartean sartuz.

«Okupazioaren fase ezberdinak kontatu ditut. 1940a beldurraren eta hondoratzearen garaia izan zen. Ondoren alemanek populazio paristarraren kolaborazioa nahi zuten. Eta azkenik talde armatuak azaltzen dira, lehendabiziko atentatuekin. Atentatu hauek oso gaizki hartu zituen populazioak, zeren eta errepresaliak ikaragarriak ziren: hiltzen zuten ofizial aleman bakoitzeko ehun frantses afusilatzen zituzten. Hori hasieran, zeren gero ofizial bakoitzeko

«Nazio askapen borroketan, azkena nekatzen dena da garaile»

Okupazio alemanaren garaia buruzko liburu hau idazteko aukera profikatu dut, frantsesei gogora erazteko beren arteko batzuek 1941ean errebolberak hartu eta kalean alemanak hiltzen hasteko ausardia eduki zutela. Eta kristo guztia beren kontra zela: prentsa kontra, eritzi publikoa kontra, iraintzen zituzten... Askapena aurrera zihoan neurrian, 1944ean, arrazoin zutela ikusi zen, baina bitartean terrostatzat jo zituzten guztiak.

Frantsesei gogoraerazi nahi izan diet terrorismo ideologikoa indarrean dela gaur egun. Borrokatzen diren guztiak kriminaltzat jotzen dira, tiroka ari diren guztiak nahaspila berean sartzen dira, eta dagoeneko amalgama horretatik kanpo uzten diren bakarrik —ez dut uste tamalez luzarako izanen denik— Hegoafrikako beltzak dira.

Irlandarrekiko abegi ona ere galdu da

Eskandalagarria da. ETaren afera alde batera utzirik ere, bada kausa bat Frantzia beti sinpatiaz ikusi dena, historikoki: irlandesen borroka. Literaturari begiratu, oso ugariak izan dira irlandesen alde aritu diren idazle frantsesak. Eta orain borrokari irlandesak —ene sinpatia guztiz estimatzen ditudanak— terrorista eta kriminaltzat tratatzen dira, Thatcher-ri «burdinezko anderea» ia kunplimentuz deitzen zaion bitartean.

Baloreak azpikoz gain ipini dira Europa osoan, eta hau benetan trajikoa da.

Irlandarrentzako, errepublikanoentzako, garai oso gogorrak dira. Baina historiak

arrazoin ematen die, eta jende horrek borrokatzen segitzen duen neurrian menderaezinak dira. Thatcherrek consensus internazional bat erdietsi du irlandesen kontra, baina begira iezaiozue Britainia Handiari: arraza istiluak, krisia, Europan galitzen duen papera, hankaz gora dago. Aukera hobe eta berriak izanen dituzte irlandarrek, eta badakizue irabazten duena azkena nekatzen dena dela.

Alemenei antifazistak ematen zizkien Vichytarrak bezala

Euskaldunekin irlandarrekiko paralelismo bat eginen nuke, nahiz eta zuentzako gauzak seguruenik are zailagoak diren. Garai zailak bizi dituzue. Eta errefuxiatuen estradizioei dagokienez, benetako ignominia iduri zait: naziekin 1940an burutako armistizioa dago horien sustraian, eta lege haren bidez Vichyko gobernuak alemanei antifazistak entregatzen zizkien, talde txikietan, torturatu eta lepoa moztu ziezaieten.

Oraindik ere 1940ko armistizioaren lotsa hori bizi dugu. Zeren eta armada guztiak jasan dituzte galerak, hondamendiak, baina Vichyko gobernuaren lotsagarrikeria armistizioaren 19. artikulua hori da, atzerriaratuak beren etsaiei entregatzeko balio izan zuena. Errefuxiatu euskaldunak agintari espainolei entregatzea antzeko zerbait da: errefuxiatu horiek ez dituzte gillotinatuko, baina hor gelditzen da entregatzearen lotsagarrikeria, eta areago garbi gelditu denean horietako asko torturapean erabili dituztela. Torturatzen duenak bere gain darama lotsa, baina gizon bat torturatzailen esku uzten duena askoz okerragoa da.

Espainia demokrazia omen da, eta barne ministraritzako bulegoburuak ere hori aurpegiratu zigun, Stefani jaunak. Baina ongi dakigu Frantzia ere demokrazia bat zela 1954 eta 1962a bitartean, erabat demokratikoa, bere hauteskunde eta prentsa librearekin, baina militante aljeriarrek torturatzen ziren demokrazia hartan, ehunka, hil erazteraino. Elisséetako jauregitik hurbil, De Gaulle zegoenetik 200 metrotara, torturatzen zen. Eta André Malraux zen gobernu hartako kultur ministrari. Halaz eta guztiz ere Alemaniak ez zuen sekula militante aljeriarrik entregatu, nahiz eta horietako batzuk handik ari ziren atentatuak prestatzen, Frantzia burutzeko. Eta gu ez gaude ezta alemanak orduan zeuden mailan ere.

Esan beharrik ez dago guk Stefanirekin hitzegindakoak ez duela deus kanbiatu. Politikarien arteko diskusio bakarra da ea nork kolpatu dituen gehiago euskaldunak, ea nor izan den zorrotzena. Horra zertaraino heldu diren gure politikariak.

Une gogorrak dira zuentzako, euskaldunentzako. Momentu batean iduri luke populazioa bera ere, Euskadikoa, hoztu egin dela bere borrokalariei aurrean. Baina nik ezagutzen dudanetik esan dezaket hainbeste goratzen den erresistentzia frantsesak ere sekula ez zuela bere alde eduki populazioaren gehiengo. Erresistentziak bere lehen kolpeak eman zituenen, denak ziren kontra, errepresioa hain bait zen basatia. Baina alemanak erretiraturaz zihoazenean ere esan dezaket lasai erresistentziaren aldekoak ez zirela sekula populazioaren erdira iritsi. Hor ere, noski, irlandesen kasoa esandakoak berak balio du: azkena nekatzen dena ateratzen da garaile.

berrogeitamar frantses, gero hamar, eta azkenerako ez zuten sistematikoki afusilatzen ere».

Dokumentu diren liburuetan murgilduta bizi da Gilles Perrault. Eta nobeletan zergatik ez den saiatzen galdetuta koan «interesatzen zaizkidanei ekiten diet, eta 'Un homme a part'en kasoan esango nuke idatzi nuela neri irakurtzea gustatuko zitzaidan liburu bat».

Idazle izateaz gain ezkerreko gizona ere badugu Perrault. Eta bere liburuetan behin eta berriro ikusten denez, ezker frantsesa beti hanka sartuz dabil. «Henri Curieli buruz ekibokatu zen, Egiptori buruz ere bai, Aljeriari zego-kionez zer esanik ez».

Egiptoren kasoa azpimarratzen digu.

Nasser-ek suposatuko zuenaz erdiz-erdi tronpatu ziren frantsesak. Eskuindar edo ezkertiar izan, frantses guztiak gorrotatzen zuten Nasser. Baina bera izango da Suezko kanala nazionalizatu-ko duena, eta alferrik saiatuko dira frantsesak beren espedizio kalamitatezko harekin.

«Aljeriari buruz ere hanka sartu zuen ezkerak. Azkenera iritsi arte ezkerak ez zuen onartu independentziarako eskubidea zutela aljeriarrek. Frantsesak zirela defenditzen zuten, nahiz eta Aljerian zeudenetatik 100.000k baino ezin zuten botorik eman. Milaka heriotz behar izan ziren gauzak aldatzeko. Nero-nek ikusi ditut, Konstantinan, aljeriarrak gillotinatzen hiltzen, zeren hango gu-

dariak ez ziren afusilatzen, gaixtaginak bezala gillotinatzen zituzten».

Eta zer gertatzen da ezker frantsean gaur egun? «Identitate krisi sakon bat dago. Pertsonalki segurtzat daukat oraindik ere ezker eta eskuin frantsesak beren artean bereziak direla, baina nor-tasun arazo handiak ditu ezkerak».

Ezkerak bere promesak ez bete-tzean hautesleak etsipenera kondenatu ditu, Perraulten ustez. «Langabezia gu-txiagotuko zuela eta aurrerapena eka-rriko zuela agindu zuen ezkerak, eta ez du bete, ezin bait zuen bete. Baina nazioarteko mailan krisia nondik nora joan den ikusita, ez dut uste agintean egon diren ezkertiarrei gauza gehiegi aurpegiratu dakiekeenik». Krisiaren

aurrean eskuinaren aukera eta ezkerrena, solidaritatea, oraindik ere ezberdinak dira Perraulten ustez.

Kanpo politikaren alorrean gehiago dezepzionatu du ezkerak Gilles Perrault. «Munduaren ikuspegi ezkerreko bat bazen, eta ezkerak eskuinaren politika neokolonialista bera eraman du». Ekialde Hurbilean ere kainoi-merkatuaren politika eraman da. Eta okerreina da, bere ustez, zenbait printzipio funtsezko ez dela errespetatu: ez zaio lagundu Nikaraguari, Estatu Batuekin ez haserretzearen, ez zaio lagundu Txile-ri... Eskuinak egingo zukeen politika bera, azken finean.

«Eta izugarri grabea izan da, ez diot zuei plazer egiteagatik, estradizioak ematen hasi den lehenbizikoa ezkerria izatea. Lotsagarria izan da, eta areago agintera iritsi direnean alderantzizkoa agindu zutenean. Lotsagarria izan da benetan Errepublikako presidentea eta gobernuburua Madrilen espulsioren alde nork gehiago egin duen lehian ikustea».

Iraultza mitikoak, askapen mugimenduak, etsipena

Deigarria da nola joan den Europako eta Estatu Frantseseko hainbat jende ezagun gero eta gehiago eskuinera leurratuz. Gilles Perraulti galdetu diogu zergatia. «Anbizioen aferak dira erdian askotan, eta bestalde ez da erabat gezurra gizakiaren eboluzioaz beti esan dena ere: ezkertiar gaztetan, zentrozale ondoren, eta zahartzaroan eskuindar. Baina belaunaldi aferra bat ere badago: desilusio asko izan da, ilusio asko izan delako».

Iraultza mundialaren ideia gainbehera erortzen ikusi da, Sobiet Batasunaren ereduia ere bai, iraultza txinatarrarena bezala. «Eta gazteriarren zati handi bat nazio askapen mugimenduen alde militantzen hasi zen: Viet-nam, Aljeria eta abar. Baina oso ikuspuntu europar eta eurozentrista batekin: geuk iraultza egin ezin dugunez, bestek egingo du hortik eta guri bidaliko digu. Curiel-ek oso garbi ulertua zuen Aljeriak independentzia nahi zuela eta hori burgesia ttipiak gidatuko zuela, ez zela iraultza sozialistik izan, bazekien ez zela ideala izango. Beste militante askok, ordea, Mediterraneo eta Afrikan iraultza gainean ikusten zuten».

Sistema ideala, edo konponbide ideala, urrutiratzen ikustean militante asko etsita daudela dio Gilles Perraultek. «Baina bere prolema guztiekin ere, ez dut uste aljeriar bakar batek kolonialismoaren garaia desiratuko duenik, ezta viet-namdar bakar batek ere amerikanoak itzultzea, ez bada. Saigongo prostituta edo drogadiktoren bat. Independentziak ez du, izan ere, dena konponetzen baina herri baten duintasunerako beharrezko urratsa da».

Ezkerak ideologia mailan iniziatiba eraman duen urte batzuk iragan ondoren, orain ekintza humanitarioetarako bakarrik mobilizatzen da, politika usaina duen oro zikin gisa ikusten delako. Etiopia, Saheleko gosetiak, terremotoen biktimak... horra ezkertiarrentzako gai humanitario eta despolitizatuak.

Antirrazismoak ere mugitzen du zenbait jende, «baina hori arrazismoaren sendotzearen ondorioa da. Front National sendotu egin da, eta ezkerak errea-zionatu egin behar izan du; ez ordea bere aparato klasikoekin, baina SOS-Racismo bezalako erakundeekin».

Front Nationalek aurrera egin badu, ordea, ezkerak terrenoa utzi diolako da. «Ezkerreko balioen atzerakada, halanola asilo eskubidearen mailan, eta balio horien aldeko borroka hainbeste ahuldu dira, ezen arrazistak eta eskuin muturrak oso aurrera etorri bait dira. Baina nork pentsatuko zuen Frantzian arrazismoaren kontra borrokatu behar izatera iritsiko ginela?».

Kultura eta sentsibiltate handiko gizona aurkitu dugu Gilles Perrault. Bere liburu bidez eman beharko segida elkarrizketa interesgarri honi.

ARTASO

Mitterrand eta Chirac, errefuxiatu euskaldunak estraditatzeko ea nork egin duen lan hobea eztabaidatzen.

Gernika 87

Herri bizi baten lekuko

***Apirilaren 26an bete zen Gernikaren bonbaketa-
ren 50. urteurrena. Hamabost-hogei egunez Gerni-
kak eman du zer hitzegina. Aberri Eguna, Kontzer-
tuak, Kanping-a, Ertzantzaren karga, garbizaleen
greba, Instituzioen desmarkea, ETBren itxukeria...
ugari izan da Gernikatik atera dena eta guztion
ahotan ibili dena. Hona hemen egun guzti hauek
bertatik bertara jarraitu dituenaren kronika.***

Giro alaia Gernikan bonbaketaren 50. urteurrena ospatzerakoan.

«Kaleak zaborrez eta punkiz beteta, jendea kalean kaka eta pisa egiten, lapurketak, istiluak...», ETBk ondo aukeratutako irudiz baliatuz izandakoaren arabera Gernikak bigarren bonbaketa bat jasan izan zuela pentsa zitekeen,

baina Aste Santuko hamar egun hauek Gernikan pasa izan dituenak jakin ondo daki hor gertatutakoa herri honen bizitasunaren adierazgarri baino ez dela izan, adierazgarri esanguratsua gainera.

«Gernika 37-87» batzordeak antolatutako ekitaldien artean azkena historia-gileen mahaia izan zen, Herbert Southworth, Tuñon de Lara, Pierre Vilar, Jokin Apalategi eta Garcia de Cortazar-ek osatutako mahaia alegia. Hauek Gernikako bonbaketari buruzko argitasunak eskaintzen zituzten bitartean, Gernikako zeruan, noizbehinka, lore sorta batzuk jaurtitzen zituzten abioiak ikus zitezkeen, Gernikako Udalak «Loreen bonbaketa» izendatutako ospakizunaren barruan. Hau zen, izan ere, Udal Batzordea deitutakoak antolatutako ekintzen artean garrantzitsuenaren egun hauetan; haurren argazkiz osatutako eta Hiroshimatik ekarritako beste erakusketa bat ere egin omen zuten, baita opera baten estreinoa ere...

Programa zabala

Honen aurrean, eta Instituzioengandik sosik ere jaso gabe, duela hamar urtetik gai honen inguruan diharduen batzorde herrikoiak beste inoiz antolatu eta burutu ez den programa kultural za-

Historialariek ere bere partea izan zuten Gernikan.

bal eta garrantzitsu bati ekin dio, arlo festibo eta erreindikatiboak ikutzen zituen programa hain zuzen: mota guztitako musika saioak, antzerki lanak, bidaia ekolojikoak, tribunal sinbolikoak, nazioarteko komentzioa, gira zikloturista... etabar luze bat. Jendearen parte hartzea bultzatzen zuten ekitaldiak ziren a priori eta hala gertatu zen a posteriori ere. Nazioarteko kanpina, 5.000 pertsonentzako lekua izango zuena, erabat desbordatu zen, azkenean ingurutako estazioa hartuaz 12.000 baino gehiago sartu zirelarik. Ostiral eta larunbatean Gernikan inoiz juntatu zen baino askoz jendetza handiagoa bildu bazen, igandeko Aberri Egunean, aspal-di ospatutako Aberri Egun multitudinarioa suertatu zen; bertan burututako manifestaldian, aurrean zihozenak helmugara iritsi zirenean atzekoak hasi ere ez ziren egin.

Ahaztuko ez den Aberri Eguna

Luzaroan gogoratuko den Aberri Eguna izan zen hura, baina ez bildutako jendetzagatik bakarrik, gauerdian, porrusalda musikalean Kortatu bere saioa eskaintzen ari zen bitartean, hertzainek gauzatutako karga itzela nahiko memorablea izango da: gaueko ordubiak ziren, batzuk porrusalda musikalean, besteak —paseoan kabitzen ez zirenak— Gernikako kaleetan eta tabernetan bueltaka, eta halako batean «beltzak» tiroka. Inork ez zekien karga horri ekitera zein ekintza konkretuk bultzatu zuen Ertzantza, baina jakin bage-nekien zein interesek bultzatu zituzten: In-tituzioiek ipinitako oztopo eta egin-dako probokazioen azken aportazioa zen hura, herri inizatibaren ondorio di-ren ekintzak asumitu ezin dituztenen azken ekintza alegia.

Azkenean, hainbat eta hainbat zauritu atzean utzirik, Ertzantza bere koartelera itzuli zen. Herri Batzordearen salaketa berehalakoa izan zen eta honetan oinarritzen zen: «probokazio esplikaezina eta erantzunkizunak argitzearen esijentzia». Bertsio ofiziala espero zen bezalakoa izan zen: «Ertzantza probokatu izan zen, punki batzuk euren furgonia erasotu zuten». Tartean lekuko batzuk, karga hasi baino zerbait lehenago, Gernika inguruko leku batean hertzainak antidisturbio materiale eta erro-pa prestatzen ikusi zituztela dioten lekukoak hain zuzen.

Garbitasunaz egindako zikinkeria

Gau hori ere oso mogitua izan zela garbi dago, ez ziren ordea hain garbi

5.000 lagunentzako pentsatutako kanping-ean 12.000rentzat lekua egin zen.

geratu Gernikako kalerak, halako gau batean ohi den bezala kaleak nahiko narrats uzteaz gain garbitzaile zerbitzuko langileak zuela hilabete baino aurretik greban bait zirauten. Eta badirudi «norbaiti» ahaztu egin zitzaizela grebaren asuntua hau, Gernikako kale egoera salatzean batzorde herrikoaiari leporatu bait zion erantzunkizun osoa. Batzorde honek, aldiz, garbitzaile zerbitzuko langileekin harremanetan jarri gero, boluntarioen lanari esker Gernikako kaleak txukundu zituen behar izan zen guztietan, bildutako zabor guztiak Udaletxeko atarian utziaz —ez zen inolaz ere langileen greba hori boikoteatu nahi—.

Lasaitasuna ere bai tartean

Aste buru luze, alai eta neketsuaren ondoren, lasaitasuna nagusitu zen Gernikan, astelehenean Nazioarteko Kanpinari bukaera eman zitzaionean Gernika bete izan zuen jende guztiak alde egin bait zuen, kanpina kokatu zen lekua batu eta garbitu ondoren: han gera-

Jendetak prebisio guztiak gainditu zituen.

tu ziren altabozeko pelma —beti hone-
tarako edo hartarako boluntarioak es-
katzen zituena—, alboko dendako moz-
kortiak, ezagututako alemaniar eta ka-
talanak, jasandako biharamonak eta lo
egin ezinak: han geratu ziren azken fi-
nean intentsidatez bizitako lau egunak.
Gernikan geratutakoentzat, zinea, an-
tzerkia, hitzaldiak geratu ziren, jende-
tzarik bildu gabe arrakastatsu suertatu
ziren ekintzak. Emakumeen egunbak
ere onarpen ona izan zuen ostegunean,
han burututako antzerki, hitzaldi, ma-
hai inguru eta tribunalean jendearen
parte hartzea handia eta aktiboa izan
bait zen.

Bakearen eta Subiranotasunaren aldeko Komentzioa

Hurrengo aste burua hurbiltzen zen
heinean, Gernika berriro jendez bete-
tzen hasi zen. Ostiralean, Bakearen eta
Subiranotasunaren aldeko Komentzioa-
ren irekiera zela eta, alde guztietako
delegazioak ikusi ahal izan genituen: li-
biar, nikaraguar, irlandar, kurdo, he-
goafrikar, sobietar eta beste hainbat to-
kiko ordezkariak hartu bait zuen parte
komentzio honetan. Akreditazio txarte-
lak, katxeoak, itzulpen «txismeak»...
gauza serio batean bilakatu zen Gerni-
kako bonbaketaren urteurrena ostiral
eta larunbatean.

Azkenean, delegazio guztiek aho ba-
tez onartutako dokumentu bat argitara
eman ondoren, komentzioko partai-
deak iragarritako euskal eta alemaniar
herrien arteko anaitasun ekintza sinbo-
likoa burutzeko asmotan Gernikako Ar-
bolaruntz jo zuten.

Ertzantzak gogorri egin zuen eraso. Jendetza hain zabal baten aurrean urduri jarri ziren nonbait hertzainen agintariak.

**Instituzioek batzorde herritarra ez laguntzeaz gain, aparte eta ETBren kober-
turaz, ekintza elitista eta minoritarioak antolatu zituen.**

Bertara sartzeko atera iristean, Ger-
nikako Arbolpean ezer egitea ezinez-
koa zela adierazi zien Ertzantzak, bis-
tarientzat irekita egon ohi den ordua
bazen ere, ezetz, ezin zutela han sartu.
Batzordeak plazaratutako agirirak zioe-
nez, arduradunen adierazpen bakarra
hauxe izan zen: «Gernikako Arbola, sin-
bolo bezala, Instituzioek bakarrik erabil
dezakete». Halere, anaitasun ekintza
aurrera eraman zen eta Arbol «Zaha-
rra»ren gerizpean ospatu zen.

Sektore guztietako jendea

Ordurako, jadanik bueltaka hasiak zi-
ren bi egunez loreak oparitu zizkiguten
abioiak, jadanik estrenatua zen Gernika

opera, jadanik egina zegoen Txillidaren
lanaren maketaren aurkezpena... jada-
nik burutua egon zitekeen Instituzioek
eratutako beste ekitaldiren bat, antola-
tu dituzten lau ekintzen arteko beste
bat. Bitartean, eta erakundeak beste
ekitaldi «herrikoi» bat prestatzen egon
daitezkeen bitartean, urteurren guztiau
eratu eta bultzatu duen erakunde herri-
tarra guzti honek kostatutako 41 milioi-
ak nondik atera pentsatzen ari da, mila-
ka pertsona eta erakundek bere diru la-
guntza eman badute ere —oraingoan
ere gutxien dutenek eman behar— de-
na ordaintzeko pegatak, txapak, karte-
lak, eta bonoak saltzen jarraitu beharko
bait du.

Gernikak egun hauetan jarri eta ikusi
denaren adierazgarri, kalean erakuske-
ta bat ezarri zuen «AIP» alemaniar artis-
ta kolektiboko partaide batek esan zi-
guna izan daiteke: «Hemen bildu den
jende kopuruak asko inpresionatu nau,
baina gehien inpresionatu nauena he-
men ikus daitekeen sektoreen zabalta-
suna da, sektore guztietako jendea ikus-
teak harritu eta hunkitu egin nau. Hau
batez ere».

Horixe izan da hain zuzen Gernikan,
1987. urte honetan egindako ospakizu-
netan gehien nabarmendu dena: adin
nahiz era ezberdinetako jende andana
handien parte hartzea. Bizirik dirauen
herri baten lekukoa alegia!

IMANOL MURUA

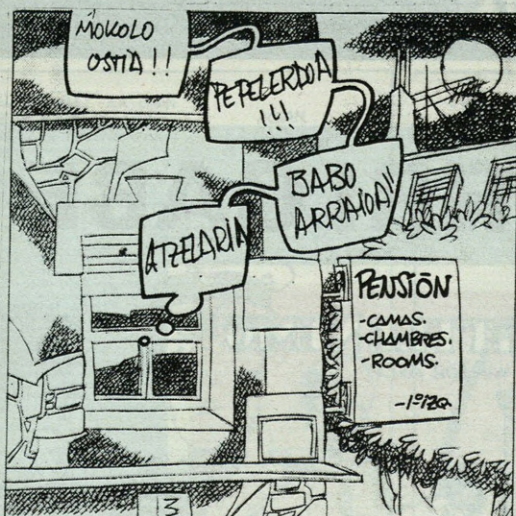
XXX

K O M I K I A

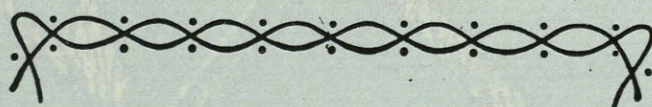
59. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lokutegia
&
Varela 86-

LA CASA DEL CAFE

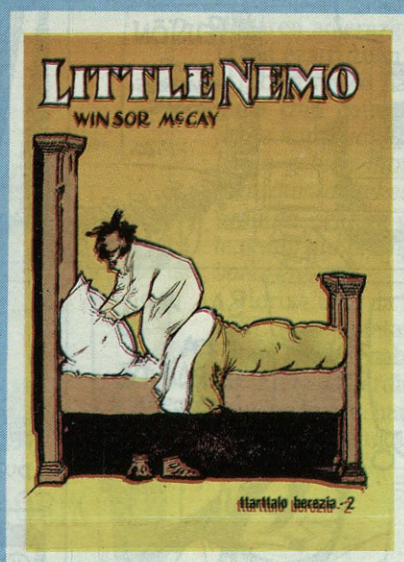

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19 Telf. 424512

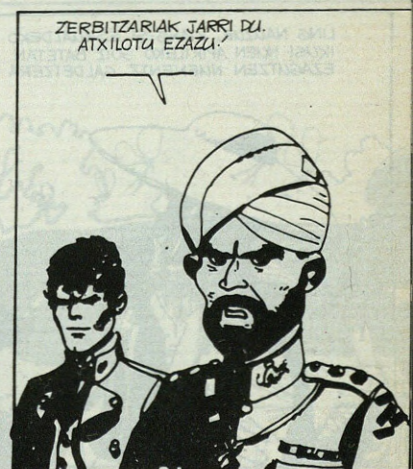
DONOSTIA

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

AGUR, "BELARRI BAT"!

ZU JOAN ZAITEZKE, CORTO
MALTESE, BAINA KOMISALDEGIAN
DEKLARATU BEHARKO
DUZU.

AGUR,
TENIENTEA.

...ORDUAN IKUSI NUEN AZKE-
NENGOZ. "BELARRI BAT"-EN
ALDE DEKLARATU ZUELA JAKIN
NUEN ETA GERO KIANG-SI
ESKUALDERANTZ JOAN ZELA.

LING NAUZUE, KIANG-SI ESKUALDEKO NEKAZARITZA TEKNIKARIA. CORTO MALTESE AILEGATZEN
IKUSI NUEN APIRILEKO GOIZ BATETAN. NEKAZARI BATZUEKIN NENGOEN, HERRIKO NESKA BAT
EZAGUTZEN NUENENTZ GALDETZERÁ ETORRI ZITZAIDANEAN.

NORTZU DIRA NESKATXA HORIEK?
"LINTERNA
GORRIETAKO"
IKASLEAK?

BAI, BAINA ORAIN-
GOZ KIANG-EKO
ESKOLAKO IKASLEAK
ERE BADIRA.

NEU NAIZ BEREN IRAKASLEA.
NIRE ZEREGIN GERRILEROA
BEHINBEHINEKO ZERBAIT
IZAN ZEN. SUKE BATOR ETA
IFARRALDEA EZAGUTZEN
NITUEN...

HORREGATIK KUOMITANG-EKO GO-
BERNU DEMOKRATIKOAK SUKE
BATOR-EN IRAULTZAILE MONGOLEN-
GANA BIALI NINDUEN
AGENTE GISA

URRE ERRUSOA ESKURATZEKO,
INPERIALISTEN ETA CHANG
TSO-LIN EN ALIATUEN
ESKUETARA AILEGATU
AURRETIK.

ETA HORREZ GAIN ABENTUREROAK ETA'
IZKUTUKO ELKARTE INDEPENDIENTEAK
ZEUDENEZ, JOKU BIKOITZA EGIN BEHAR
IZAN NUEN: ZUREKIN AILATU ZA KON-
TROLATZEKO...

...ETA KUOMITANG-EKO GOBER-
NUAREKIN BATERA LANEGIN
BESTE LEHIKIDEAK
NEUTRALTZEKO.

NON
DAGO URREA?

KOLCHAK-EN URREA? TXINA, MONGOLIA ETA
SESB HORNITUKO DUEN ZENTRAL HIDROE-
LEKTRIKO HANDI BAT ERAIKITZEKO ERABILIKO
DA. JUSTIZIA EKINTZA HANDI BATEN PARTAI-
DE IZAN ZARETE RASPUTIN ETA ZU. ASIAK
ETA "LINTERNA GORRI" AHULEK ESKERRAK
EMATEN DIZKIZAE.

"LINTERNA GORRIAK" AHULAK?
ASPALDI IKASI NUEN BENE
TAKO SEXU INDARTSUA
ZUEK EMAKUMEAK
ZARETELA?

HORI DUZU LING,
KIANG ESKUALDERA-
KO NEKAZAL PERITOA.
LING NIRE SENARRA
DA.

ZURE
SENARRA?

ZU EZAGUTZEKO GOGOA
NUEN CORTO MALTESE
JAUNA. LIL-EK ASKO
HITZ EGIN DIT
ZUTAZ.

MANCHURIAN, EKINTZA
IRAUTZAILE BATETAN ELKA-
RREKIN IBILI ZINETELA
BADAKIT. OSO ONDO
JOKATU ZENUTEN...

...ADMIRAZIOZ SEGITU DITUGU ZUEN
ABENTURAK. Kiang-eko IKASLE ETA
NEKAZARIK ANTZERKI BAT ARI DIRA
PRESTATZEN ZUEN OHOREZ ... ORAIN
BANCA... ELKARRI ESATEKO GAUZAK
IZANGO
DITAZUE.

PAREGABEKO
GIZONA DA LING,
NIK...

NAHIKOA DA.
ALFERRIK DA HITZ
EGITEA.

NORA JOANGO
ZARA?

EZ DAKIT! AGUR,
SHANGAI LIL!

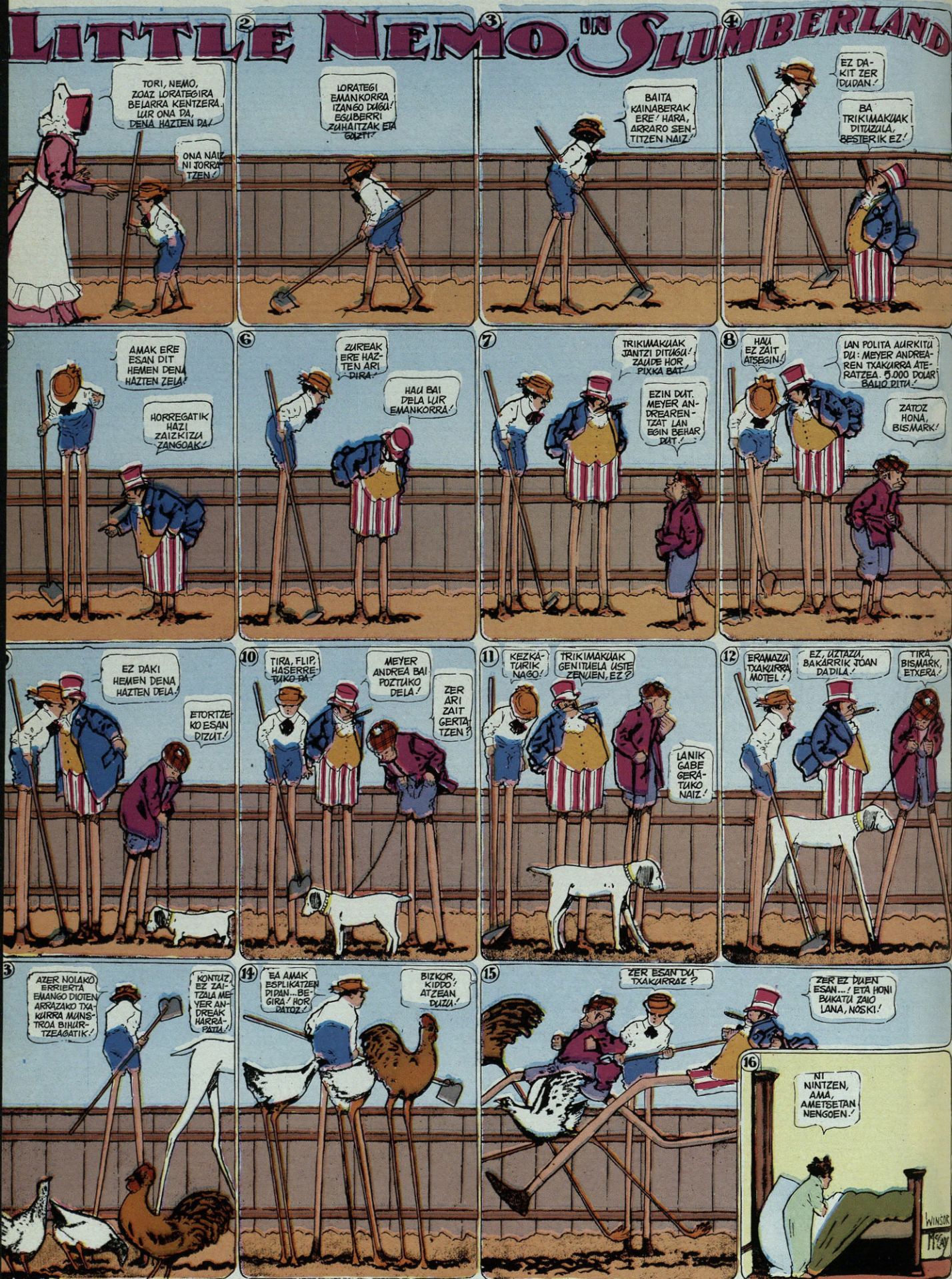

LAGUN MAITEAK:

ISTORIO HAU BEHIN BETIRAKO BUKATURIK, BADAKIT ERANTZUN GABEKO GALDERA BAT DAGOELA ORAINDIK: ZER GERTATU ZEN RASPUTIN ETA UNGERN-EKIN? PRATT-EK EGIN EZ DUENEZ, NEUK EMANGO DIZUET ERANTZUNA.

RASPUTIN NIRE ETXEAN EGON ZEN, HONG KONG-EN ASTEBETEZ. EGUN BATEAN NIRE GAUGIN-A BERAREKIN ERAMANEZ ALDE EGIN ZUEN. ORDINEZ, ESKUTITZ BAT IDATZI ZIDAN. INDIARA JOAN ZELA USTE DUT.

UNGERN-I DAGOKIONEZ, MONGOLIARA ERAMAN ZUEN BERE ASIAKO ZALDI-ARMADA ETA URGAK HIRI SANTUA OKUPATU ZUEN. SOBIETARREN KONTRAKO AZKEN ERASOAK EGIN ETA IRABAZI EGIN ZITUEN ETA BERRIZ ERE BANDERA ZARISTA INPERIALA JASO ZUEN LURRALDE ERRUSOAN. JENERAL "ZURIEN" ARTETIK AZKENA IZAN ZEN ATXILOTZEN. SIBERIA BERRIAN HIL ZEN AFUSILATURIK. ESATEN ZUTEN BERE HILOBIRA NORBAIT BAZIHOAN BERA DEITZERA ERANTZUN EGINGO ZUELA. JOAN EGIN NINTZEN UDZKENEKO EGUN BATETAN, HILERRI ZUEN BASOA GUZTIZ GORRI ETA URREZTATURIK ZEGOENEAN. DEITU EGIN NUEN. EZ ZIDAN ERANTZUN.

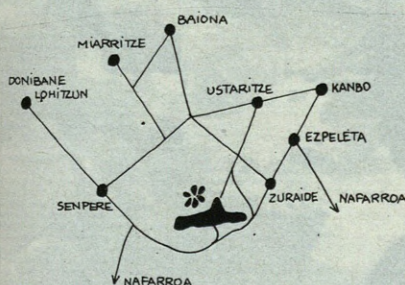
Maiatzaren 10ean Senperen

«Herri Urrats 4»

Iparraldean euskararen alde

Egitaraua

TXARANGAK
GAITEROAK
TRIKITRIXAK
TXISTULARIAK
ABESLARIAK
TXONTXONGILUAK
ESTROPADAK
HAIZKOLARIAK
ERROMERIA
SOKA TIRA
HAURRENTZAT JOKOAK
ESKULAN ERAKUSKETA

* BAZKARIAK	COMIDAS	REPAS
* IKUSGARRIAK	ESPECTACULOS	SPECTACLES
○ ARGITASUNAK	INFORMACIONES	INFORMATIONS
● KOMUNAK	WC	WC
◆ SARRERAK	ENTRADAS	ENTRÉES
* SENDAGILEAK	ENFERMERIAS	INFIRMERIES
□ OSTATUAK	BARES	BARS
△ ERAKUSKETA	EXPOSICIONES	EXPOSITIONS
● APARKALEKUAK	PARKING	PARKING

SARRERA NAGUSIA
ENTRÉE PRINCIPALE

BESTE UDABERRI BAT, BESTE URRATS BAT EUSKARARENTZAT

Urteroko usadioa bilakatzen ari den bezala, aurtan ere 4. aldiz Herri Urrats ospatuko da, hego eta iparraldeko anaiak biltzen dituen jai ikusgarria. Laguntza-sustengo derrigorrezkoa suposatzen du iparraldeko ikastolentzat eta, honekin batera, euskararentzat. Maiatzaren 10a bertan dugularik, iparraldera jo dugu antolatzaileekin solasaldi txiki bat edukitzeko asmoz.

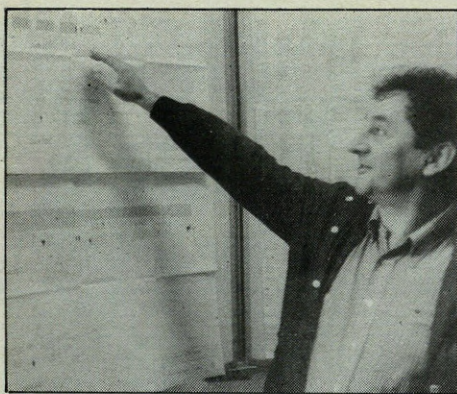
Hegoaldean Kilometroak, Ibilaldia, Araba Euskaraz eta Nafarroa Oinez bezala, iparraldean ikastolen jaiak Herri Urrats izena hartzen du. Hala ere, hegoaldean herri desberdinetan antolatzen badira ere, iparraldean, orain artean, Senperen ospatu da. «Bai, egia da urte urte Senpereko aintziraren inguruan egiten dela Herri Urrats eta hori hainbat arrazoingatik: alde batetik mugatik biziki hurbil dago eta hegoaldeetik heldu direnentzat abantaila bat da; bestalde, horrenbeste jende eta auto bil ditzen tokia atzematea ez da batere erraza.

Egun pasarako leku aparta

Gainera, erran behar da ere, eguraldi onarekin egun pasarako leku aparta bilakatzen dela. Bestaldean gertatzen da ere, urtero probintzia bakoitzeko eskualde ezberdin batetan egiten dela, eta hemen aintz ez izanik, denok elkarrekin egiten dugula».

Muga aipatzearekin batera lehengo urtean gertaturiko istiluak bururatzen zaizkigu: «Jagaz mugan gertatutakoa zinez lotsagarria izan zen. Lehenik goizean espainol polizia hasi zen jo eta ke bere burua erakusten, ondorioz anitz jenderentzat gibelarapena sortaraziz; zenbait ezin pasatuz gelditu zen. Arratsean aldiz, frantsez poliziaren erakusketak txanda etorri zen, auto eta autobus andana bat bi oren eta gehiagoz amorraraziz.

Aurten horrelakorik gerta ez dadin zenbait demartxa eginen dugu bi alderdietan. Hegoaldean, ikastolen konfederakundearekin batera behar diren instantziengana joaz, eta hemen iparraldean, muga ondoko auzapez eta subprefeta ikusiz. Beraz usie dugu aferak ongi konponduko direla, mugako pasai «garbia» izanen dela, hitz hori kasu honetan erabiltzerik dagoen heinean.

Seaskako arduradun bat Kanboko proiektuaren berri ematen.

Ez dugu uste azken oreneko agindu bixirik helduko denik Madrildik edo Parisetik.

Laugarren urtez antolatzaile berak

Solasaldia eten ugariz nahasia dago: telefonoa, paperak, publizitatea, enkar-guak, elkarrizketak... Hemen Kanboko ikastegi honetan argi nabarmentzen da Herri Urrats hurbiltzen ari dela. Dena den, egonezin guzti honen baitan lasaitasuna ere nabari da, norabidea ongi ezagutuz egoera ongi menderatzen dutenen lasaitasuna: «Lehentxoago aipatu dugun bezala, aurten 4. urtea da talde berak Herri Urrats eguna antolatzen duela.

Honek, dudarik gabe, bere abantaila eta desabantailak baditu. Esate baterako, prestakuntza arazo asko ezagunak dira antolatzaileentzat, hainbat kontakto eta harreman finkaturik daude beste urteetatik. Halere, honek ez du erran nahi beti ere, prestakuntza lan pila egiteko gelditzen ez denik. Azken hilabete hauetan hor ari dira hamar bat talde ezberdin bakoitza bere sailean murgildurik lanean eta elkarren artean lan hori koordinatzen. Desabantailen artean, aipagarriena, antolatzaile berriek ekar dezaketen ideia berrien jariora litzateke».

Sail berezia, haurren txokoa

Hori entzun da berehala bota diegu ez ote den deusik aldatzeko asmorik aurten: «Erran nahi nuena zera zen, funtsezko aldaketarik ez dela izanen; halere bistan dena, zenbait aldaketa izanen dela. Horrela, aurten beste urteetan egon ez den sail bat ikusteko aukera izanen dugu, haurren txokoa deiturikoa hain zuzen. Beste urteetan haurrak hor ibiltzen ziren aintzira ertzean hondarretan edo uretan, ardura aspertuz. Aurten ez dute aspertzeko astirik izanen txoko berezi bat ukanen bait dute heientzat, joko, tindu, marrazki, mozorratze eta abarrekin.

Senpereko aintzira, Herri Urrats 4. topaleku aparta.

Izanen den beste aldaketa bat ikusgarri guneena izanen da. Beste urteetan mundu guzia toki batetan pilaturik zen, hau tamalgarria dela ikusirik eta tokia- ren edertasunak eskaintzen dituen baliabideak ikusiz, aurten, baten orde- z, hiru ikusgarri gune izanen dira».

Baionako apezpikutegiaren maniobra

Jakinik aurtengo Herri Urratsen bil- duko den diru gehiena Xalbador Ikaste- gia martxan jartzeko izanen dela, ezin aipatu gabe utzi, ikastegi hori dela eta, Seaska eta Baionako apezpikutegiaren artean izan diren gora-beherak: «Ta- malgarria da benetan apezpikutegiak eta honen ordezkariak ukan duten jo- kamoldea iritzi publikoa nahasiz, infor- mazio okerrak zabalduz, azkenean deus ez dutela eskaintzeko aitortzeko.

Bestalde, ezin konprenigarria da, no- la Seaskako hogeit gurasotako talde ba- tek, informazio gabetasunaren agertal- dia eginez, apezpikutegiko ordezkarien oihartzun gisa, ekin izan dioten egoera nahasteari aho batez. Azkenik, talde politikoren bat izan da nahaste honeta-

tik fruitua ateratzen saiatu dena; baina afera bere onera itzultzen ari da eta Xalbador Ikastegiaren proiektuak ain- tzina jarraitzen du eta euskararen ira- kaskuntzak ere».

Lokal berriaren beharra

Xalbador Ikastegia behin eta berriz aipatua izan da solasaldi honetan. Ego- kia iruditu zaigu ikastegi hori eraiki- tzearen beharra nondik datorren azter- tzea: «Duela sei-zazpi urte hasi zen Seaska bigarren maila martxan, 11 urtetik aurrerakoak eta urte guzti ho- rietan aurrera jarraitu da. Orain artean ahal izan dugun modura konpondu ga- ra, hasieran Baionan zegoen etxe bate- kin, baina hura txikiegia geratu zen eta beste handiago baten beharra ikusi ge- nuen. Orduan Kanbora joatea erabaki genuen, han zegoen beste etxe handia- go batetara. Gainera barnekaldetik ikasle asko etortzen ziren, eta Kanbon egonda errazago zen horiendako. Kan- bokoarekin, halere, Baionakoarekin be- zala gertatu zaigu: txikiegia zela. Hor- tik sortu zen lokalak zabaltzeko beha- rra».

Larresoroko Latxagaina, Kanboko Ikastegiaren alternatiba

Iazko urriaren 25ean 'Xalbador' ikastegia izango litzatekeenaren lehengo harria ipini zen, Kanbon. Hala ere, 'ARGIA'k martxoaren erdialdean aurreratu zuen bezala, Kanboko ikastegi berria izango zenari beste alternatiba bat agertu zitzaion, Larresoroko Latxagaina izeneko etxe dotorea hain zuzen. Lehia honetan zein proiektu suertatuko den garaile erabakitzeke dago lerro hauek idazterakoan. Dena den, laister edukiko dugu horren berri, Herri Urrats ospatu baino lehen seguraski.

UEU Ustaritzen egin zen tokiaren ondo-ondoan dago Larresoroko Latxagaina. Seaskako arduradun bat horrela mintzatu zaigu: «Gure nahietarako oso egokia, 1.200 metro karratu eta 13 hektarea inguruan. Salgai dago, baina oraindik ez dago ezer erabakirik. Pare bat aste buruko jakinen dugu bi auke-

retatik zein egingen den». Badirudi etxearen kokapena atseginez ikusten dutela Seaskakoek, benetako prolema sosak direlarik: «Kokapen aldetik Larresoroko Latxagaina egokiagoa zaigu, Baionatik gertuago Kanbo baino, eta izugarritzko toki dotorea da. Hori nahi genuke agian baina prezioa negoziatzan ari gara oraintxe. Prolema nagusia prezioa da une honetan».

Larresoroko etxe honek aukera asko eskeintzen ditu eta horretaz Seaskakoak ohartu dira. «Sosak ateratzeko ere posibilitate handiak eskeintzen ditu, udaleku batzuk antolatzeko leku aproposa bait da. Aukera hau egingo bagenu hegoaldeko Ikastolen Konfederazioarekin eta alderdi politikoekin hitzegingo genuke udaleku zerbitzu gisa eskeintzeko». Bertara joan behar da sinisteko, benetan leku dotore eta aparta.

Herri Urrats, Xalbador Ikastegiari begira

Herri Urrats sortu aurretik garbi zegoen Seaskako kideen baitan 2. mailarako ikastegi berezi baten beharra. Honek bultzatu zuen, hain zuzen, Herri Urrats antolatza: «Herri Urrats sortu zenean, hain zuzen ere, Kanboko ikastetxearen ideiarako pentsatua izan zen. Orain arte beti gertatu izan da hasieratik bertatik ikastetxe horretarako pentsatuak zeuden 'Herri Urrats'ak beste gastuetara zuzendu direla».

Seaskaren diru egoera onera aldatu ez bada ere, ikusi ahal izan dugunez, seriooki heldu diote Seaskakoek oraingoan proiektorearen burutzeari. Horrela, segurua da aurtengo Herri Urratsen ateratako sosak ikastetxe horretarako erabiliko dituztela.

Hegoaldean bizi garenok ez gara ohartzen, edo ez dugu ohartu nahi, Iparraldean euskararen alde lan egitea zein zaila eta gogorra den. «Hegoaldean hiru probintzietako ikastetxeak diru laguntza oparoak ukaitea erdietsi dute, baina Nafarroan eta Iparraldean zorigaitzez besterik gertatzen da. Denon lana, denon mugarik gabeko laguntza beharko dugu Euskal Herriko bi zati

hauetan euskal irakaskuntzari eutsi nahi baldin badiogu, eta azken finean euskara bera aintzina atera nahi badugu».

Maiatzaren 10ean nahi duen guztiak izango du aukera Senperoko ingurugiroa eta Iparraldeko ikastolen emaitzak ikusteko. Guk animatu besterik ez zaitugu egingo. Senperekoak merezi du ezagutzea eta laguntzea.

TXUMAI ITURRIA

Lore merkatua oraintxe piztu da

Udaberria loretan dagoeneko

Udaberria bero datorkigu aurten; bero eta gozo, gozo eta eder, eder eta loretsu. Eguneroko hamai-ka komeria triste alde batera utzi gabe, usain eta kolore biziak begi niniak ziztatzen dizkigutela, txoriaren pio pioa entzunez, hego haize txoro batek mundua bestela bihurtzen du: argiagoa, pozagoa, xarmantagoa... lore. Loreak, begitatiek sartzen den gozoa, etxeke apaingarri, maitasunezko hitz gazteentzat... eta batzurentzat negozio. Maiatzeko lorea.

Arrosak, krabelinak, begoniak, petuniak, liliak, kalendulak...

Merkatuko lore eta landareak

Bretxako merkatura jo genuen lehengoan, bertako lore saltzaileren batekin hitzegín asmoz. Gozoa zegoen egu-

na, primerakoa: «orain gehiena dagoena zera da: gladioloa, klabeledina, arrosa, lilia, krisantemoak, eta lore txikitan, anemonak, margaritak...», esan digu Mertxek, bere mantal zuria jantzita. Kanpokoak ere ba al dituen galdetu

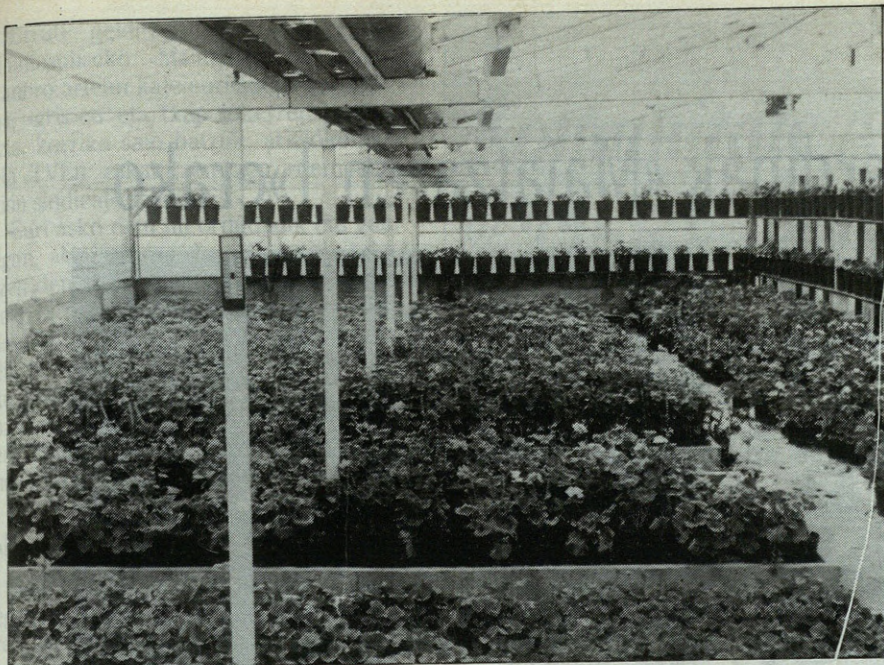
diogu jarraian: «Bartzelona, Canarias, Valencia eta Dinamarkatik ere ekartzen dira ur gutxi eta bero asko jasaten duten landareak eta oso kondizio eta negutegi berezitan prestatutakoak: amapolak, larrosak, eta beste Dinamarkatik, eta kaktusa adibidez Canariasetatik».

Ez da txorakeria ba erramilete bat erostea, nioen nereikio: «prezio moduan, klabeledinek 250 peza balio du dozenak, larrosak 700-800 peza, liliak 150 (según eta) peza bakoitzak, gladioloak 800-1000 peza dozena, gutxi gora beherakoaz ari natzaizu. Ezta ez, pentsa bezain garestia», akaso dirua izanen da koxka, ez edukitzea noski, beste hark zioen bezala: «jendea paroan zegoek eta gero loreak erosten. Ez dela ba, tajuzkoa». Ez diot bada ezpada ere Mertxeri esan.

Udaberria loretan dagoela gustora saldu behar dutelakoan... «orain gehien gehiena klabeledina erosten ari da, kanposanturako, eta gladioloa elizarako». Aste Sainduaren kutsua nabarmena dugu, kulturako lorea: «etxetako, larrosak, anemonak... honelakoak. Geranioak, petuniak, diruarenak». Diruarenak?, bai motel bai, milioiak ematen dituztenak, berde berdeak. Etxean bada goza dut, lorea, ze dirua... «etxe-koandreak ditugu eguneroko erosleak, eta jatetxeak apaintzeko ere saltzen dugu. Gazte jendeak ere afizio haundia du. Pentsatu behar da 1000 peztarekin erramilete bikaina egiten dela, eta gaurko egunean oso ondo geratzen zarela loreak erregalatuz gero. Jende guztia gustatzen zaio».

Bidali sorta bat Pekinera

«Interflora»ren istorioa entzuna nuen nonbait. Hau dela ta, Donostiako denda batera jo dugu zertan datzan jakiteko: «negozio bitxia iruditzen zait neri.

Konpetentzia izugarria dago. Lore dendatan gogor jasaten dugu hori

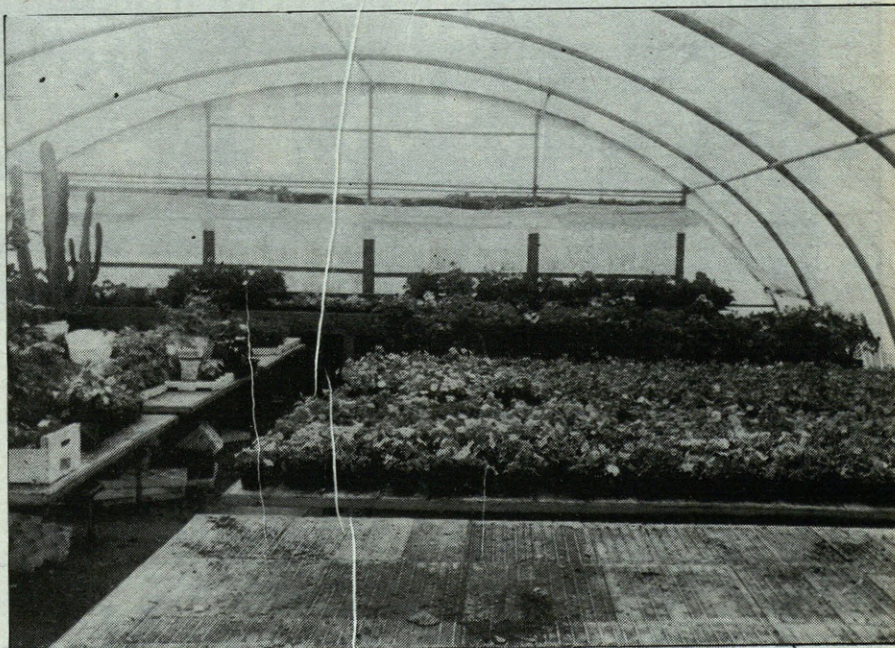
Mundu osoan funtzionatzen du eta kontua zera da: zuk larrosa gorriak bidali nahi dizkiozu Ingalaterran bizi den lagun bati, adibidez. Hartu eta «Interflora»rekin funtzionatzen duen lore denda batera joan eta eskatu besterik ez da; «Interflora»k %20 berarentzat jasotzen du, eta gero telex gastuak ordaindu eta kitto».

Denda kontatu batzutan egin daiteke hori, ze «Interflora»k berak aukeratzen bait du ze dendatan aritu eta ikusten denez, hautaketa baten ondoren ematen dute baiezkua. Honekin batera, ospea eta kategoriazko sinua daramate denda hauek. Lore ona eta garestia: «ez pentsa hi, gaur egun kristoren konpetentzia dago eta merkatuak bilatu egin behar dira, mugitu; edozein janari dendatan saltzen dute lorea eta guri kristorena kentzen digute. Eta gero gainera, garestiak garena... bai zera», erantsi du Patxik.

Negutegian loretzen

Prozesua bere osotasunean ikusteko asmoz Usurbila joan gara negutegi bat bisitatzerara. San Esteban auzoan dago hain zuzen ere Artinea baserria, eta bertan, inguruko lore negutegirik aintzinenetakoa: «hau gure aitona zenak hasi zuen, duela 80 urte inguru. Gero gerra garaian gelditu xamar egon zen, baratzeko landareak eginez eta... tabako landarea ere sartu zuen orduan. Gu orain dela 15 urte hasi ginen, bertan lanean hasiz eta, bertan bizimodua moldatzen», argitu digu Patxik landareei begira.

Baratzeko landareak utzi eta erabat loreekin hasi zirela dio, hartu zutenean alegia: «orduan gutxi zen inguruan, Hernaniko Pagola, Oiartzungo Villa

Miloi erdia kostatzen da negutegi bat montatzea

Maria Luisa... bat edo beste. Plazatarra joanez saltzen genituen». Negutegiak zereztakoak ziren eta diren itaundu diogu: «garai hartan plastikoa oso gutxi zen artean, bi kristalezkoak. Gero besteak bastidoreaz eta gaurkoak plastikoz eginak». Plastikoa ere bere alde txarrak badituela ekaitza, haizea... «asko, baina merkeak dira eta gaitza gaitzerdi».

Lore polita galanki ikusi dugu, geranio, petunia, alegria, salbia, geratua, primaberako lorea ia den dena. Gero etxe barrukoak begonia ederrak beste askoren artean. Kaktusak ere bikain askoak Catalunatik ekarriak, fikusak Valenciatik. Dinamarkatik ere beste pixkat: «askoz ere hobeto prestatuak zeuz-

katek negutegiak». Abono normalaz tratatzen dituzte, eguzkia dutenean itzala emian eta bentilatu, ura bere taiman bota, neguan izotzetatik zaindu...

Loreen aldaketa udaberrian somatzen omen da gehiena, salmenta aldetik noski eta gero urtean zehar etxe barruko lorea saltzen omen dute, gutxixeago eta neguan eskas. Salmenta zuzenean egiten dute, Artinean bertan eta gero plazetan, dendatarak eta, pixkat. Kostakak dirua, ez pentsa: «on ona montatzea ikaragarri kostatzen da: metro karratua 20.000 peztan, kristalezkoa eta kalefazioarekin. Hotza eta beroa aislatzeko hobeto prestatuak daude eta bentilazio sistema askoz ere hobea dute», dio Patxik. Bestela, plastikozko negutegi batek 500.000 peztatako kostua du.

Erramilete, erramilete...

Aleliak, kalendulak, zentaurak, isofilak, reina margarita, daliak kolore askotakoak, liliak, kanpoko loreak ditugu, silbestre tankerakoak, 50 peztan saltzen delarik sorta. Alegriak, 'pensamientos' izenekoak, begoniak, petuniak, 'siempre en flor' delakoa, primulak... denetarik aurki dezakezu 100 peztatan. Euskal Herriko loreak denak. Arrosa oraintxe hasi da, hemengoak.

Badu lore bakoitzak bere sekretua eta sekretu izaten jarraituko du ez bait dugu bat besterik asmatu: oraindik ere maitasunez oparitzen dira loreak, udaberria lore den bitartean behintzat.

LOREN ARISTI

Deialdi ezberdinak «Maiatzaren 1»erako

Tentsio sozialen erdian, Langileriaren Nazioarteko Eguna

Estatu espāñolean azken hamar urteotan ezagutu ez den bezalako tentsio sozial baten barruan ospatuko da aurtengo «Maiatzaren 1»a. Komenioak eztabaidatzen ari direlarik grebak eta manifestaldiak dauzkagu noiz nahi. Langileak kalean, garraioak geldirik, sendagileak eta maisuak greban... eta hala ere langileria zatiturik.

Urruti gelditzen dira askorentzat «luntasan»eko «Maiatzaren 1» haiek. Lanbro artean kale euritsuen oroitzapena, «gris»en eta txapelokerren presentzia, korrika saio batzuk, atxilotetak... eta TVEn eskaintzen zen «demostración sindical» delakoa.

Euri asko egin du ordudunik eta gaur egun, «Maiatzaren 1»a ea «zubi» tokatzen den zain egoten da jendea egunerokoaz paso egiteko. Langile asko eta asko biltzen ditu halaz eta guztiz oraindik Maiatzaren Lehenak. Manifestaldi, konzentrazio edo erakuspen agertaldi batetan parte hartuaz besterik ez bada ere milaka langilek agertzen du egun honetan bere izaera.

«Maiatzak 1» ezberdinak

Langileak kalera aterako badira ere egun honetan, 1978. urtean «Maiatzaren 1»a legalizatu zenetik urtez urte bezala, argi eta garbi ikusiko da aurtengoan ere berez klase bat osatzen dutenak zatiturik agertuko direla sindikatu ezberdinen pankarten atzetik.

Egia esan, horixe da errealitatea, eta gezur bat baino ez litzateke izango «Maiatzaren 1»ean guztiak elkarrekin agertzea, hurrengo egunean lantegian batzuren eta besteen arteko diferentziak berdin berdin mantenduko liratekeen.

Sindikatu ezberdinek, joera politikoa ezberdinei erantzunez, toki ezberdinetan eta kontsigna ezberdinen inguruan bilduko dituzte aurtengoan ere langileak. Sindikatuek egun horri eman dioten izaera bera ere era bat ezberdina izango da, beti ere festa egun bezala ospatuko dutelarik batzuk eta erreibindikazio egun bezala besteak. Zenbaiten kasuan bi sentiduak hartuko ditu egun honek.

CGT frantsesak Ipar Euskal Herrian egun duen festarako deialdia begiratzea baino ez dago. Ipar Euskal Herriko egoera ekonomikoaren aurrean, kooperatibak krisian, apenas industriarik, turismoaren mende... langileen egunean honelako festa batetara deitzea, berez langileen eskubideen alde lanean ari den erakunde batek trufa eta irri egitea baino ezin kontsidera daiteke.

Batasunik eza

Estatu espāñolean 1977. urtean likidatu zen «sindicato vertical» izenekoak. Francoren diktaduran langile guztiek derrigorrez zeukaten afiliatu beharra sindikatu «único»an eta guztiok gogora dezakegu sindikatu bertikalak noren interesen alde iharduten zen.

Transizio garaian AISS izemekoak ordezkatuko zuen aurreko «sindicato vertical»a. Martin Villa Sindikal Harremanetarako ministroari zelarik, AISSen sartzeari eskaini zion CCOO eta UGTri.

Komunitate Autonomoan

%22ko langabezia

Duela urte batzuk izugarrizko euforia bizi izan bazen ere ekonomia mailan, gaur ari da Hego Euskal Herria euforia horren biharamona pairatzen. Europa mailako langabezia tasarik handiena ematen ari da zenbait tokitan, Bizkaia delarik, alde horretatik, okerrean aurkitzen dena; lan egiteko gai direnen artean %23,3 dagoelarik langabezia.

Bataz beste %20tik gorako langabezia ematen da Hego Euskal Herriko lau probintzietan.

Komunitate Autonomoari dagokionez, eta egun hauetan prentsan argitaratutako datuen arauera Araban %18,9ra iristen da langabeziaren kopurua, Gipuzkoan handiagoa delarik %20,7 batekin eta Bizkaian %23,3rekin.

1987. urtean, eta zifra horiei begiratu, ikusten da %3,2an igo dela lan egiten dutenen kopurua. 674.700 baldin baziren lan egiten zutenak, orain 697.000 dira.

Langabezia ordea zifra handiagoz igo da. %7,6 batetan hain zuzen ere. Otsailean INEM jasotako zifra hauen arauera 180.200 langabetuetatik 195.000era pasa gara.

1986. urteko urriaz gero hazi eta hazi besterik ez da egin langabetuen kopurua. Ez da beherakada tarterik egin.

Arestian aipatutako langabetuen ar-

tean bi bereizketa egiten ditu estadistika honen argitaratzaile den INEMek.

Alde batetik «lana ez den zerbait» egiten duen langabetua hartzen dute kontutan. «Lana ez dena» horren bidez esan nahi dena da ez dela aktibitate laboral bat justu justu, ez da kobratzen, ez dauka asegurantzarik...

Egoera honetan daudenak 76.500 dira eta inkestak hartzen duen denboran 3.000 lagunetan igo da hauen kopurua. Hauetatik gehienak, %83,5 emakumeak dira.

Langabezia tasarik handiena bezala, Bizkaian ematen da langabetu «nolabait aktibo» hauen zifrarik handiena: %56,3.

Adinez berriz hamarretik lau 16 urtetik 24 bitartekoak dira; hamarretik bost 25 urtetik 44 urte bitartekoak; hamarretik bat baino ez da 45 urtetik gorra daukana egoera honetan.

«Berezko langabetuak» ere igo egin dira kopuruz. Hauetan, lautik hiru gizona bitartekoak dira eta Bizkaian ematen da tasarik altuena.

Hauetatik %54a 16 urtetik 24 bitartekoa da. %32a 25etik 44 bitartekoa eta %13a 45 urtetik gorakoa.

Zifrak, bere hotzean begiratu gero, egoeraren radiografia bat egin dezake irakurleak. Kasik lautik bat dago Hego Euskal Herrian lanik ez daukalarik. Noiz arte?

GORITXO

Sindikalarik. LAB eta LAK ditugu nazio arazoa eta sozial arazoa sindikatu abertzaleetan, ELArekin distantziak jarriaz, txertatzen hasi zirenak. ESK sindikatua ere sortu zen EMKren inguruko langileak bildurik.

Sindikalarik. LAB eta LAK ditugu nazio arazoa eta sozial arazoa sindikatu abertzaleetan, ELArekin distantziak jarriaz, txertatzen hasi zirenak. ESK sindikatua ere sortu zen EMKren inguruko langileak bildurik.

Sindikalarik. LAB eta LAK ditugu nazio arazoa eta sozial arazoa sindikatu abertzaleetan, ELArekin distantziak jarriaz, txertatzen hasi zirenak. ESK sindikatua ere sortu zen EMKren inguruko langileak bildurik.

Sindikalarik. LAB eta LAK ditugu nazio arazoa eta sozial arazoa sindikatu abertzaleetan, ELArekin distantziak jarriaz, txertatzen hasi zirenak. ESK sindikatua ere sortu zen EMKren inguruko langileak bildurik.

Hego Euskal Herriko panorama sindikala

Gero eta indar handiagoa hartu dute sindikatu abertzaleek Hego Euskal Herrian. Hein berean, estatu mailako sindikatuek, desagertu egin dira batzuk, eta ahalgetu besteak.

ELA batek %34a suposatzen du langile hauteskundeetan. Bera da nagusi CCOO, UGT eta gero eta gehiago hazten ari den LABen aurrean. Urte guzi

1913. urtea. Parisko metroaren langileak greban.

hauetan aurrena aterata da ELA. 1982. urteko hauteskundeetan aurretik gehien-go bazuen ere, hauteskunde horietan areagotu egin zuen bere nagusitasuna, eta 1986.ean ospatu direnetan ere aurrera egin du.

Gauza bera esan daiteke LAB sindikatuagatik ere. Gipuzkoan CCOOen aurretik ateratzea lortu du 1986.eko sindikal hauteskundeetan.

Ezin ahaztuko ditugu langileen panorama honetatik nekazarien sindikatuak. EHNEk gero eta paper handiagoa jokatzea lortu du Hego Euskal Herriko nekazarien artean. Nafarroan sortu berria delarik ere indarra hartu du dagoeneko hango UAGNren aurrean.

Ipar Euskal Herrian ere hor dihardu ELB, laborarien biltzarrak, ekonomia lur jotako baten aurrean euskal nekazarien indarrak biltzen.

Hitzarmenez betetako urteak

Estatu espainiar mailan zerbait izan bada garrantzitsua, transizio hasierako greba eta langile manifestaldiak bate-ra, sindikatu handiek egin dituzten hitzarmen edo pakatuak izan dira.

Bereziki garrantzitsua izan zen maila horretan «Pacto de la Moncloa» izendatutakoa. Bereziki garrantzitsua orduan eraikitzen hasi zen estatu eredu honi eman zion estabilitate eta oinarriagatik.

1977.eko urriaren 22an zen Moncloan ituna sinatu zenekoa. UGTk onartu ez arren CCOOek begi onez ikusi zuten, eta CEOek (enpresarien sindikatuak) ere zenbait istilu sortu arren guztiek onartuko zuten azkenean soldaten iguera globalki negoziatzea urteko in-

flazioaren arauera.

1979. urtean berriz ez zen hitzarmenik lortu. Oraingoan CCOOak izango ziren UGT eta CEOren artean tinko mantendutako posturaren aurka agertuko zirenak: CCOOk PCEk negoziatutako parte hartzea nahi zuen, alderdi politikoaren parte hartu beharra defenitu zuen.

1980. urtean Acuerdo Marco Interconfederal (AMI) izeneko sinatuko zuten CEOek eta UGTk. CCOOak kontra agertu ziren eta une horretatik aurrera gero eta indar handiagoa izan du UGT sindikatuak. Zer esanik ez PSOE gobernura ailegatutakoan 1982.ean.

1984.ean ordea, Miguel Boyer-en planak zirela eta UGTk ez zuen firmatu CEOekin, 1979.etik gogoratzen ez zen greba eta erreibindikazio ugari eman zen. 1985.ean sinatu zuten Acuerdo Económico Social (AES) delakoa.

Garai honetan errekonbertsio industrialak eman dira estatu guztian. Ace-riales sailekoak nabarmenki basatiak izan dira. Kaleratutako langile kopurua handituz joan da piskanaka piskanaka. Ixten joan dira enpresak langileak kale gorrian utziaz. Nervacero edo Euskaldunaren borrorak gogoratzea besterik ez dugu.

Maiatzaren lehenak esangura ezberdinak dauzka sindikatu bakoitzarentzat.

Azkaineko Aberri Egunari buruz

Talde politiko orotan ikuspegi ezberdinak badira. Garrantzi tipikoak direlako edo akordio bat maiz heldu delako, gutxitan agertzen dira publikoki. Aurtengo Aberri Egunari doakionez, EMAko militanteen gehien-goia, antolatua izan den moldearekin ados bada ere, beste batzu aldiz ez dira konforme. EMaren barnean gure ikuspuntua defenditu ondoren eta arazoaren garrantzia kontutan harturik, gaur gaiari buruz gure deskordioa adierazi nahi dugu. Hiru puntutan oinarritzen da: antolaketaren moldea, hautaturiko lekua eta Eusko Alkartasunaren presentzia.

Hastapenean Euskal Batasunak egun horren antolatzeko biltzar batetara deitu zituen EMA, EA eta Goiz Argi. Azken hau gibelera joan bazen, beste hiruk ados jarri ziren elkarrekin aritzeko aurtengo Aberri Egunari buruz.

EMaren barnean Euskal Batasunarekiko harremanak onartuak izanik ere, EAri dagokionez ez da sekulan funtsezko eztabaidarik izan: alde batetik talde hori Iparraldean oarin dela gutti sortu baita eta beste aldetik bere lana hauteskundeetarako prentsurreko batera mugatzen baita oraingoz.

Hiru erakunde horien ize-nean Aberri Eguna antolatzearekin, maila berean ko-

katzen dira legimitate ezberdineko talde batzu: militante lana eramaiten dutenen legimitatea alalparraldean gogoratuz abertzalego agertu nahi duen Hegoaldeko buruzagi batena. Iduritzen zaigu opari bat eskeintzen diogula EAri Iparraldean.

Gainera joan diren urteetako «antolatzaille komite» irekia hobekiagotzat jotzen dugu. Ezen beste pertsona edo egituraren parte hartzeari atea irekirik uzten dio eta Aberri Eguna ez da bakarrik talde politikoaren eguna bilakatzen.

Azkaine, hautaturiko lekua. Herri honen auzapezaren jokamoldea ongi ezagutzen dugu. Azken urte hauek lanaz eta borroketaz baliatzen da, bere burua azken aterabide gisa agertzeko, jauntto eta abertzale *extremisten* artean. Baidintza horietan Aberri Eguna Azkainen antolatzeak adierazpen berezi bat hartzen du. Batzuen gustoko bere kontraesanen aintzinean kokatuko dugu eta berdin politikoki 'erreko'. Baina mogimenduen bozeramaile eta bitarteko izan nahi duen jauntto horren azkartzeko arrisku handia dela nabari da ere.

Eusko Alkartasunaren presentzia. EMA Euskal Batasunarekin lan egiteko ados bada, talde honek EAekin lan egin nahi duen larrik, horrek ez du erran nahi EMak EAekin lan egitea onartu behar duela. Alabainan, «hemengo mogimenduen egoerak behar-gabe» zatiketa debekatzen duela» egia bada ere, behar-gabekoa zertan den aztertu behar dugu. Iparraldeko EAko militanteak, beren jarraitzaile edo lan politikoa alde batera utziz (juzatzeko goizegi da) ezin ditugu enoratu Hegoaldean EAk adierazten duena edo Garaikoe-txearen jokamoldea lehen-

dakaria zelarrik.

Azken biltzar nagusian KASEko erakundearen aldeko mozio bat bozkatu ondoren kontraesan izugarria da EMarentzat. Jarrera politiko bat edo kontaktoak hartzerakoan, beste aldeko egoera, den bezala bere zatiketa eta gatazkekin kontutan hartu behar da. Hegoaldeko ezker abertzaleari hurbiltzea eta denbora berean Aberri Eguna EAekin antolatzeko ezinezkoa da. Eta dudarik gabe bigarren helburu horrek lehenari trabak jarriko dizkio. Iparraldean EAekin lan egiteak, epe laburreko izanik ere, nahitaez ondorio politikoak sortuko ditu Hegoaldeari buruz. Adibidez, batzuk proposatu zuten hango alderdi abertzale guztiak Azkainera gomitatzea, lotura bakarra EAekin ez izateko. Arazoa baino txarrago zen orduan aterabidea: PNV, EA, EE eta HB gomitatzea, alegia, deusez, ametskeria edo haurkeria da. Azken finean gibelera etorri eta ez dute nehor gomitatuko.

Baina azken urte hauekin konparatzen badugu ez dugu hortan aintzinamendurik ikusten. Alderantziz. 78. urtetik Herri Batasuna zen Iparraldera norabide abertzale eta ezkertiarra horrela erakutsiz. 82.etik HBkoak ez badira azaldu ezta ere arrazoinik eman hona ez etortzeagatik, ez dugu beste aukerarik bide horretatik segitzea baizik. Alta aurtengo HB ez da gomitatua EA antolatzaille delarik.

Abertzaleen arteko gatazka horiek debalde idurituko zaizkie batzuei, Iparraldeko mogimenduen ahulezia ikusiz. Populuaren gehien-goia ezberdintasun horiez ez dela ohartzen nabari da. Gehienentzat 'euskaldunek' dute haien eguna antolatzeko. Aitzitik, EMaren presentziak edota egindako hautsi-mautsiek egun horren arrakastan zerbait aldatuko ote dute?

Bestalde Iparraldeko borroka berezitasunak

Aberri Egun baten antolatzeko justifikatzen badu, iduritzen zaigu aurtengo Gernikara joateko deialdi bat biziki garrantzitsu eta sinbolikoa izan zitekeela. Baina antolatzailleek hori nahi ote zuten? Zergatik ez zuten gomitarik bidali Iparraldeko talde guzietara? Zergatik ez zuten beren proiektua publikoki hemen aurkeztu? Zergatik ez ziren harremanetan sartu hemengo abertzaleekin, Iparraldeko presentzia egun hartan antolatzeko? Frantziako eta Europako Euskadiren aldeko komite guzietara aspalditik egun horren berri zekitelarik, Iparraldeko abertzaleek prentsaren bidez jakin zuten informazioa. Euskal Batasunak bakarrik gomita bat eskuratu zuen. Beste parada bat ederra galdu dugu, Hegoaldearekiko loturak azkartzeko gaitasuna beharko diren oztopoak erakusten dizkiguna.

EMA-KO MILITANTE
BATZUK
Apirilaren 6a

«Lauaxeta» euskal zinegintzako filmerik garestiena

Pasatu den asteko ostiralean estreinatu zen ofizialki Jose Antonio Zorri-llak zuzendu eta Angel Amigok produzitutako «Lauaxeta» filmea Donostiako Victoria Eugenia antzokian, segidan Hegoaldeko lau hiriburu-etan erakusten zelarik biharamonean. Gernikako bonbaketa kontatzen da bertan Lauaxeta euskal idazlearen ikuspuntua bailitzen, zortzi astetako errodaia burutzeko 180 milioi pezeta xahutuz, betiere Eusko Jaurlaritzaren 65 eta Estatuko Kultur Ministeritzako 70 milioitako laguntzez. Bertsio bitako emanaldiak izango ditu ordu t'erdiko zinta honek: gaztelera hutsezkoa eta gaztelarazko azpitoluz ingelesez, frantsesez, gaztelaraz eta euskaraz, lau hizkuntzatan eginiko bertsio originala.

EUSKO IKASKUNTZAREN X. KONGRESUA BURUTU ZEN IRUÑEAN

Artxibategi, museo eta liburutegien informatizaziorantz

Iruñea hautatu zuen Eusko Ikaskuntzak bere hamargarren Kongresuaren kokaleku, apirilaren azken astean zehar «Artxibo, liburutegi eta museoak» aztergaia mamitzeko.

Eusko Ikaskuntzako lehendakaria den Joxe Migel Barandiaran eta Nafarroako Gobernuako kultur kontseilaria den Román Felon- en hitzez zabaldu zen Kongresua Iruñeako Enpresari Eskolan, bertan artxibategiak, museoak eta liburutegiak errealitatearen ezaguera eta ikerlanerako funtsezkotzat jo zirelarik. Gaiaren jakitun diren nazioarteko maisuen partaidetza- ren ekarriak izan ziren ordea hamargarren edizio hau bereziki aberastu zutenak.

Eugene Goyeneche-k aditza- ra eman zuen bezala, azterlanerako gaur egun beharrezko kausitzen diren oinarritzko baldintzak artxi-

bategi lege baten garapena eta artxibo egileen eskola dira, hartaka ikerlea espreski landu behar duen horretan murgil dadin, eta ez bere aztergaien bilketan.

Honetaz gain, ondorengo egunotan azpimarragarriki mahaieratutako atala zera izan zen, teknologia berrien baliapideak egokitu behar direla, eguneroko komunikabideetan informatikaren zerbitzua profitatu ohi den bezala: audiobisualak, bideotekak, fonotekak, mikrofilmategiak eta gainerakoak. Hots, artxibategi, museo eta liburutegiak erabiliko dituztenen baliagarri, eroso, bizkor eta erakargarri bilakatu behar direla.

Gernika oroitzuz, Nafarroaren Eguna Baigorriin

Asteburuan ospatu zen Nafarroaren Eguna Gernikako bonbaketa- ren 50. urteurrenarekin bat egin zuen, ospakizun egun berberarekin egokitzearen aurreko urteotan baino jende gutxiago hurbildu baldin bazen ere. Haatik, bestalde, ez zen faltatu hegoaldearrentzat oztoporik muga igarotzerakoan. Baigorriko Basaizea eta Iruñeako Iparla elkarteek antolatu ohi duten Nafarroaren egunari hasiera emanaz, larunbatean Paco Ibañez eta Imanolen kantaldia izan zen, iganderako gordez ohiturazko jai eguna, diana, abesbatza, dantza, erral- doi, artisau, bazkari herrikoi, bertsolari eta erromeriaz moldatutako egitarauaz.

Aste honetan

Juan Luis Zabala idazle gaztearekin hizketan
(46. orrialdea)

III. Ttopara Zarautzen, maiatzaren 10ean
(48. orrialdea)

Nafarroako Ikastola Federazioari kritika LABek
(50. orrialdea)

Narbarte, Gabiriko Bertso Txapelketan nagusi
(51. orrialdea)

Kulturaren Aste Borrustea
(52. orrialdea)

«AHANZTURAREN ARTXIEPIELAGOA» NARRAZIO BILDUMA KALERATU BERRI DU, BIGARREN LIBURUA DELARIK

Juan Luis Zabala, giza-izaera amildegiairen ertzean jarri nahian

Juan Luiz Zabala 24 urte inguruko narradorea dugu, eta duela bi urte nobela sakon batekin sorprenditu bagintuen, oraingoa narrazio-bilduma batekin datorkigu: «Ahanzturaren artxipielagoa». Gaur egun, Andoainen euskarazko klaseak ematen ditu, eta bere begiradan gazte bihurri baina erdi-filosofoaren itzala antzeman daiteke.

ARGIA.— Gaur egunetik ikusia, nola sentitzen duzu zure lehenengo nobela, «Zigarrokin ziztrin baten azken keak»?

J.L. ZABALA.— Ahaztuta, neurri handi batean. Ahaztuta diot, orain ez nukeelako horrelako zerbait egingo. Azkue saria eman ziotenean epai-mahaian Anjel Zelaieta zegoen, eta berak prentsaurrekoetan esan zuen nobela hori nobela unibertsitaria zela, eta horretan esan behar da asmatu egin zuela. Nobela hura, neurri batean, unibertsitateko klaseetan ikasitako gauzetan oinarritutako zerbait zen. Batez ere surrealismoari buruz erakutsi zizkigutenak isladatzen dira bertan. Nobela hura egin nuenean buruan nituen gauzak orain piska bat alde batera utzita ditut. Garbi daukat beste bide berri batzutatik nabilela.

A.— Lehenengo nobela hura eta beste narrazio-liburu honen artean badira konstante batzu, leku ize-

nak, tematika aldetik... hori zerbait konszientea al da?

J.L.Z.— Konszientea? Ez. Gertatzen da garai hartako zenbait gauza —gaiak, esate batera— zailak direla aldatzen. Lehen esaten nituen gauza asko orain ere esango ditut, eta ez naiz ni izango hori esaten lehena. Literaturan behin eta berriz gauza berak esaten dira. Gauzak esateko era desberdinak daude, eta horretan saiatzen gara.

A.— Zure tematika nahi-ko fatala da, ezta? Tristura, bakardadea, gaisotasuna, heriotzearen hurbiltasuna...

J.L.Z.— Beno, eta norena ez? Literaturan, nik uste, pesimismoa askoz zabalduagoa da optimismoa baino. Eta literaturan ezezik, ez dakit, filosofian ere beharbada bai. Eta kaleko jendearen elkar hizketetan ere nabaritzen da. Ikusten da jendea pozik dabilela, bai, baina gero hizketan konturatzen zara jen-

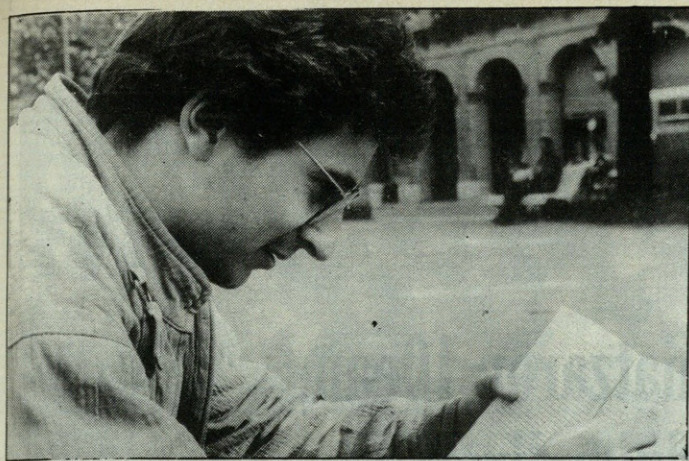

«Literatura nire erlijioa da, baina ez naiz oso debotoa».

derik alaiena ere hizketan bere neurak kontatzen hasten denean zera esaten dizu: bizimodu hau gezur bat dela, mila modutara esaten dizkizu pesimismora jotzen duten betiko gauzak. Literaturan oso arraroa da benetako alaitasuna ematen duten gauzak irakurtzea. Ez da nire kontua bakarrik.

A.— Pesimismo eta fatalismo horrekin batera, ironia edo umore fin bat ere nabari da lanotan. Ez al dago gaizki ulertua izateko arriskurik?

J.L.Z.— Nik neuk badut umore bat oso berezia, oso neurea dena. Idazterakoan ezezik, hizketan eta lagunartean ere nabaritzen dut umo-

Juan Luis Zabala, bere azken liburuko alea begiztatzen: «Ahanzturaren artxipielagoa».

re hori. Umore surrealista samarra beharbada. Umore hori liburuan ere nabari da. Gainera, pentsatzen dut horrelako umorea hobe dela liburuetarako, hizketarako baino. Lagunartean horrelako gauzek batzutan ez dute hainbeste grazia egiten, eta liburuan igual hobeto gelditzen dira. Nik batzutan nire ustez oso ona den txiste bat kontatzen dut eta inork ez du barrerik egiten. Beste batetik txiste txarra egiten du eta kristo guztia barrez. Umorea beti gauza erlatiboa da.

A.—Hasieran, liburu honekin, beste asmo desberdinik al zenuen?

J.L.Z.— Bai, hasieran zirriborro batzu izateko asmoz jaio ziren, apunte modura.

Egia esan, nahiko testu arraroak gertatzen dira, xelebre samarrak dira guztiak, baina badute lotura bat haien artean, lehenengo pertsonan idatziak izateaz gain, badute halako aitorten kutsu bat guztiak. «Amildegia ertzean» daudela esango nuke, edo behintzat hori izan zen Eusko Jaurilaritzan beka eskatzeko erabili nuen esamoldea: «giza-izaeraren amildegia ertzean kokatzen gaituzten testuak izango dira guztiak».

A.—Hiru edo lau urtetan bi liburu hauek jarraian idazteak ba al du kontinuitate asmorik atzean? Jarraipen asmorik?

J.L.Z.— Orain dela gutxi nire apunte koadernoan ida-

tzi nuen literatura nire erlijioa dela. Nik hala sentitzen dut batzutan. Bizimodu honetan zerbait heldu behar zaio eta nik literaturari heldu diot. Kristaua mezatara joaten denean eta jaunartzen duenean lasai gelditzen da. Horrelako zerbait izango litzateke nire literaturarekin. Bizitza honetan lana egin dezakezu, lagunekin ibili, gauzak aldatu nahiak ere konpromisoak ekartzen ditu... Ni horietan ere ibiltzen naiz baina ez naute asetzen. Ni benetan gustora uzten naue-na zerbait idatzi dudala ikustea da. Hau idatzi dut, lehenago ere beste zerbait idatzi nuen, idazten segitzeko asmoa daukat... hori ikusteak uzten nau pozik. Inportantea da zentzu batean baina beste zentzu batean ez. Esan nahi

dut literatura nire erlijioa dela, baina ez naiz debotoa.

A.—Zure liburuk ira-kurrita, harrigarri samarra egiten da poeta ere ez izatea, oso hizkera poetikoa darabilzu eta...

J.L.Z.— Bertso libre asmatu zenetik, prosa eta poesiaren artean ez dago halako barrera haundirik. Nik beti esan dut liburu hau oso poetikoa dela, prosa poetiko pasarte batzu badirela. Ez dago garbi liburu zein jenerotakoa den, ipuinak badira, baina beno, ez dute titulurik, eta poesia asko dago tartean.

A.—Zuk ipuin bati zer eskatzen diozu batez ere, erreflexioak agertzea, istorio borobilak osatzea...?

J.L.Z.— Azken aldian egiten ari naizen ipuinei bakarririk eskatzen diedana irudia da., iradokorra edo sujerentzia izatea. Ipuin horiek irudi batzuren deskribapena dira, nolabait esateagatik zinematografikoa. Besterik gabe, eskatzen diedana haxe da: irudi horiek nire gogoa asetzeari. Gero kontaerak ere badira, gauzak gertatzen dira baina gertaera horiek ez dira oso logikoak, irudiak berak garrantzia haundiagoa dauka istorioaren garapena baino.

JOSU LANDA

Modu berezian euskaltzatutako azkoitiarra

Azpeitiko Institutoan hasi ziztaion bizten Juan Luisi nolabait literaturarekiko zaletasuna, bere kasa sorturikakoa batez ere. «Poema batek emozionatzen zaitu, zeuk antzeko zerbait egin nahi, eta horrela hasten da». Lehenengoz erderaz, baina Euskal Filologia egiten hasi zenean euskaraz idazten hasi omen zen. Etxean beti euskaraz aritua dugu Zabala baina lagunartean gehienetan erderaz, eta horrek eraman zuen hasiera batetan erderaz idaztera.

Bere euskararekin kontzientzia hartzeaz hitzegin diogu. «Ez dakit zein puntutaraingoa kontzientzia hitzegin litekeen. Gertatzen da euskara beti izan dudala nire inguruan. Ez da gauza berdina euskaltzalea izatea Azkoitian eta Donostian. Nik euskararekin izandako esperientzia oso berezia izan da. Gaur egun bai, euskaltzalea naiz baina euskaltzaleasuna zerbait jarrerak moskeatu egiten naute, ez zaizkit batere gustatzen. Alde bate-

tik arrazismo mota bat ikusi izan dut horren inguruan eta txikitatik ere bai». Esate batera, Juan Luisek gogoan du nola eskolan euskaldunek status berezia zuten. Giro horretan, eta beste askotan ere, euskaltzaleasunaren adierazpen nahiko erridiku-loak ikusi izan ditu orohar Juan Luisek. «Txobinismoaren antzeko zerbait ere antzeman izan dut, eta hori ere ez zait asko gustatzen»

Azkoitia ingurua (Azpeitia, Urrestila...) idazle gazte askoren iturburua dugu. Aipatu besterik ez: Paco Aristi, Iñigo Aranbarri, Felipe Juaristi, Koldo Aldalur... Halere, bakoitza bere aldetik dabilela diosku Zabalak, eta berak ere fakultate garaiko klaseko lana faltan botatzen duela, erreferentzia mailan eta. Halere, berea oso lan pertsonala dela esanez sententziatzen du azuia.

HONDARRIBIA ETA EIBARREN ANTOLATU IZAN DA ORAIN ARTE GIPUZKOAKO ABESBATZEN EGUN HAU

Ttopara 87 Zarautzen, maiatzaren 10ean, milatik gora koralista bilduko direla

Ttopara 87, abesbatzen topagune.

Datorren maiatzaren 10ean, hirugarren urtez jarraian, Gipuzkoako Abesbatzen eguna ospatuko da. Aurreko urteetan Hondarribian eta Eibarren ospaturiko egunek, aurtengoan Zarautzen edukiko dute jarraipena. Ttopara deituriko jai honek Gipuzkoako abesbatza guztien elkargune bilakatu nahi du.

Gipuzkoako Abesbatzen Elkartek eta Zarautzko Abesbatzak antolatutako, datorren maiatzak 10ean ospatuko da Zarautzen Gipuzkoako Abesbatzen hirugarren

edizioa, Ttopara izenarekin ezagutzen delarik. Bertan 26 abesbatza desberdinetako 1.100 koralistek hartuko dute parte.

Eskifaia abesbatza aitzindari

Ttopararen sorreraz zenbait xehetasun jakin nahian antolatzailleengana jo dugu. Zarautz Abesbatzako partaide bat horrela mintzatu zaigu: «Hondarribitarrak lehenetik egiteko ideia zeukaten, hau da, abesbatza guztiak elkartu eta denon arteko topagune izango litzatekeen egun bat antolatu. Horrela Gipuzkoako Abesbatzen Elkartearen, eta bereziki Eskifaia abesbatzaren, eraginez aurrera atera ahal izan zen lehenbiziko Ttopara».

Gipuzkoako Abesbatzen Elkartek 45 abesbatza biltzen omen ditu, «Gipuzkoan,

gaurko egunean, 45 abesbatza daude eta denak Gipuzkoako Abesbatzen Elkartean koordinaturik gaude. Halere, zailtasun ugari agertzen du, horrelako egun bat antolatzek, abesbatza askorentzat. Hemen aurkitu dezakegu, beharbada, abesbatza guztiak ez agertzearen arrazoiak».

Musika kaleratzea helburu

Ttopara 87 honen helburuak hiru puntutan laburtu daitezke: abesbatza guztiak egun batez elkartzea; musika kalera ateratzea eta, azkenik, gure musikagileen lanen berri ematea. «Aurtengo Ttoparako jarri dugun helbururik garrantzitsuenak musika kalera ateratzea da. Oso inportantea iruditzen zaigu betiko lekutatik atera, eta jendeari ezagutaraztea egiten dugunaren berri. Orain artean elizetan, polikroldegietan... eskeini izan ditugu kontzertuak. Ordua dela iruditzen iruditzen zaigu musika kaleratzeko. Badakigu kalitate aldetik galdu egingo duela, baina pena merezi duela uste dugu.

Beste helburuetako bat, lehen aipatu dugun bezala, abesbatza guztien arteko elkartasuna lortzea litzateke. Horrela, Zarautzko edizio honetan 26 abesbatzak parte hartuko dutela ziurtatu dezakegu. Azken helburu bezala, gure musikagileen lanak ezagutaraztea litzateke. Eus-

Abesbatzen etorkizuna ziurtatua dago.

kal Herrian izan ditugu, eta baditugu, musikagile onak eta horiek eginiko lana aurkeztu behar zaio jendeari.

Hiru hilabetetako lanaren emaitza

Antolaketa eta prestakuntza lanetaz ere aritu gara hitzegiten: «Zarautz Abesbatzen esku joan da antolaketa eta prestakuntza lanak. Halere laguntzak jaso ditugu Gipuzkoako Abesbatzen Elkartearen aldetik. Eguna hurbiltzen ari den neurrian ilusio handiagoz ikusten dugu orain artean eginiko lan guztia. Benetan pena merezi izan du, eta egun horren emaitzak hiru hilabetetako lanaren ordainak izango dira.

Aurrekontua milioi t'erdia kontsidera daiteke eta Gipuzkoako Aurrezki Kutxa eta Zarautzko udaletxearen artean kosteatu ahal izango da. Honetan laguntza handia suposatzen du aurten Zarautz sortu zeneko 750. urteurrena ospatzeak, horretarako sortu den komisiok erraztasunak besterik eskeini ez duelako».

Usandizagari omenaldia

Ttopara 87 honetan eus-

kal musikagile desberdinen lanak eskeiniko dira. Denen artean garrantzi berezia du, ordea, bi musikagileen omenez eskeiniko diren lanak. Aurten 100 urte betetzen dira Jose Maria Usandizaga euskal musikagilea jaio zenetik. Hori dela ta, Ttopara honetan parte hartuko duten 26 abesbatzek, denek batera, bere lanetako bat kantatuko dute, «Orra Mari Domingi» izenekoa hain zuzen.

Honekin batera, Ttopara honetarako bereziki prestatuta, zarautz musikagilea den Francisco Escudero egin berri duen «Gizon Dantza» lana ere eskeiniko da. Bestetik, antolatzaileek aurreratu digutenez, irailean Zarautzko herria sortu zeneko 750 urte betetzen direnez, musikagile berak prestatuturiko «Oratorio de San Juan Bautista» estreinatuko da. Zarautz Abesbatza berak aurkeztea nahi litzateke, baina badirudi arazo batzuk sortu direla.

Bi musikagile hauez gainera, beste zenbaiten lanak ere eskeiniko dira. Hala nola Mocoroa, Urteaga, Tomas Garbizu, Zubizarreta, Olaizola, Guridi, Sorozabal, Lesbordes eta Aita Donostiaren lanak ere eskeiniko dira, Francisco Escudero eta Migel

Amantegui zuzendaritzan ihardungo direlarik.

«Ttopara»ren hirugarren edizioa

Aurtengoarekin hirugarren aldiz ospatuko da Ttopara izenarekin ezagutzen den Gipuzkoako Abesbatzen eguna. Lehenbiziko Ttopara 1985. urtean Hondarribian ospatu zen, musikaren europar urtearekin bat egin zuelarik. Hondarribiko lehen edizio honetan, Alexander Lesbordes musikagilearen lanak aurkeztu zirelarik, Gipuzkoako 25 abesbatzak hartu zuten parte. Antolatzaileen inpresioa, eguraldiak lagundu ez bazuen ere, nahiko ona izan zen.

Bigarren Ttopara 1.986an Eibarren ospatu zen. Jesus Guridi eta Aita Donostia jaio zirela 100 urte betetzen zirelarik, beren lanak aurkeztu ziren. Bai kalitate zein partizipazio aldetik oso arrakastatsua suertatu zen II Ttopara hau. Adibide gisa aipatu daiteke Gipuzkoako 27 abesbatzak hartu zutela parte.

Abesbatzen etorkizuna ziurtatua dago

Jarraian antolatzaileetako partaidea egitarauaz mintza-

tu zaigu: «Egitaraua bi zatitan banatu daiteke, kalean egingo diren ekintzak bate-tik, eta Udal Kiroldegian burutuko den kontzertu nagusia bestetik. Hasteko, iristen diren 26 abesbatzak lau taldetan banatuko dira, talde bakoitzean sei zazpi abesbatzek parte hartuko dutelarik. Talde bakoitzak bere aldetik entsaiatuko du eta ondorenean herriko auzoetan zehar ibiliko da. Honekin, lehen esan dudana bezala, musika auzo guztietara iritsi nahi da, betiko lekutatik atera.

Ordubiak eta laurden aldera denak bilduko dira berririo bazkaltzeko asmoz. Esan beharra dago bakoitzak bere bazkaria ordaindu beharko duela. Arratsaldeko partean abesbatza guztiak Udal Kiroldegian bilduko dira, Kontzertu Nagusian parte hartzeko. Kontzertu honek bi atal izango ditu: lehenengo zatian goizean banatutako taldeen arabera ekingo diote eta, bigarren zatian denak batera ihardungo dira».

Bukatzeko abesbatzen etorkizunaz ihardun gara, bera baikor agertzen zelarik. «Abesbatzek osasun ona dute momentu honetan, ikusi besterik ez dago zenbat talde dauden Gipuzkoa mailan eta baita ere Euskal Herri osoan. Bestetik, herri gehienetan sortu dira ilusio handiz umeen abesbatzak. Honek, dudarik gabe, etorkizunari begira baikortasun handia agertzen digu. Badakigu beraien eskutan dagoela abesbatzen etorkizuna eta horregatik ari gara umeen abesbatzak indartu nahian».

ANTXON PELAI

HERRIALDE HORRETAKO LAB-EKO IRAKASLEAK MINTZO

«Nafarroako Ikastolen Federazioan legalismoa nagusi da»

Duela guti Nafarroako ikastolen federakuntzako Larrazarekin egon ginen. LABeko irakasleek dute egun hitza. Hain egoera aldrebasa jasaten duten Nafarroako Ikastoletan inzidentzia handia daukan ahotsa dakargu gaurkoan, aurrekoan eman genuenarekin desadostasun agertuz.

Nafar ikastolen egoera ez-gozoa izateaz gain, ikusmolde desberdinak badira beren baitan.

Colegio del Redin, Iruñean irakaskuntza arloan urtetan barrena sekulako tradizio eta ospea gorde duen Opu-sen ikastetxean 87-88rako hogeitabost haurren gurasoek egin dute preiskrizioa. Iruñeako Udal Ikastolan aldiz, 350 luze dira. San Fermin Ikastolan 90 bat eta besteetan ere afera pozgarri. Dena den, ez du udaletxeak Udal Ikastolan preiskrizioen erdia ere onartu nahi. Lizarra, Sakana edo Tafallan ere ikastolak goiti.

Ikastolari ezarri nahi zaizkion oztupoek ez dute euskarazko irakaskuntzarako hainbatek sentitzen duten premia epeltzen. Ikastola handi nahiz ttipiek aurrera begira diraute Nafarroan irakasle eta herritar euskalza-leen borondateari esker. Hau zioskuten ikastoletako LABekoek herri erdaldun ttipietako ikastolez: «Nahiz eskuindarrek eta zentralistek euskara ez dela politizatu behar esan, garbi dago aurrerapen abertzale batek

euskarazko irakaskuntza erakarri duela, hots, posizionamendu politiko abertzaleen ondorioa da herrietan irakaskuntza elebiduna aldarrikatzea, ikastolak bati-pat».

Nafarroako Ikastolen Federazioaren jokabideaz

Honi dagokionez, ez atzertzekoa da ikastola berriak irekitzeko baldintzak duela hogeitortekoak baino anitzez zailagoak direla, PSOEek garbi adierazi du ez duela inondik ere ikastola berriren bati hasiera ematerik, onartuko, subentzioa ukatuko diola: «Egoera zail honetan gure 'guraso enpresari' artean zalantza handiak ikusten dira, askoren jarrera, gobernutik datozen subentzio apurrak ziurtatzearen, 'legalismoaren' bidez jokatzeko da eta honek esan nahi du gobernuak ezarritako baldintza guztiei amen egitea. Gu jarrera honek izanen dituen ondorioen beldur gara. Bide honetatik ikastolek ez dute beren eginkizuna inoiz errekonozitua (izanen)». Nafarroako irakaskuntza ministeritzaren erasoak hurrengo leharre: gelako haur kopurua goratzea irakasleen lana zailduz, gelak betetzen ez badira irakasleendako dirurik ez, indennizazioak eta abar. Etor-kizun beltza Ikastolak baldintza hauekin.

Ikastola guztien jokabidea definitzeari zail baderitzote ere, LABekoen ustez 'legalismoa' da Federazioaren azken urteotako jokabide nagusia: «Gobernuak ezarritako hezkuntza baldintzei

aurre egin beharrean, muga legalen barnean jokatu nahia ikusten da. Penagarria da baina badirudi ez direla konturatzen hortik zer kalte datorkion Ikastolari».

Komenioaren negoziaketak

Bada komeria franko komenioari dagokionez. Asmoa zen, hasiera batean, lau probintziako ikastoletarako komenio marko bakarra egitea eta horretarako lehen pausoak egin ziren. «Aitzaki-maitzaki, indar erreformistek 'autonomien estatutu' proiektuaren alde egin dute eta horrela, gure nahiaren kontra, Nafarroa eta beste hiru probintziak berriro sakabanatuak izan gara. Prentsan eta komeni zaienean Ikastolak 'konfederazio' dira, hots, 'laurak bat'; beste batzutan, 'hirurak bat' eta langileekin komenioa negoziatu behar denean, 'laurak lau'. Erreformistak berriro ere ipurtagirian gelditu dira».

Erreibindikazio nagusiak

Batetik, ezagutza eman diezaietela zein den ikastola guztien eta bakoitzaren egiazko egoera.

Bestetik, gaurko gizarte honek ezinbesteko egiten dituen bizimodu eta lanbide baldintzetara hurbiltzeko, ikastoletan ere urratsak ematea. Beren erreibindikazioak besteak beste: soldatak gaurkotzea, ordutegia berrikustea eta ikastetxeen gestio demokratikorako bitartekoak ezartzea.

Beren iduriz, puntu haue-tan akordio on bat lortzeko sekulako sendotasuna eta indarberritzea ekarriko lizkioke Ikastolari, hori guztiz premiazkoa duelarik, beren ustez, aurrera egiteko.

INAKI CAMINO

BERTSOTARAKO GIRO APROPOSA AFALONDOAN ZAZPIGARREN ALDIZ JOKATUTAKO TXAPELKETAN

Gabiriako Bertso Txapelketan ere Narbarte txapeldun

Sozietate batetan jokatu zen txapelketa, afalondo goxoan.

Denok dakigu ez dela berdin plazan mikrofono aurrean abestea eta afalondoren mikrofonorik gabe bertsozaleen aurrean aritzea, eta dudarik ez dagotxapelketaren alde negatibo gehienak ezabatzen dituela Gabiriako txapelketa honek eta bertsolarien heuren baitan dutenetik neurririk altuena ematen dutela.

Aurtengo txapelketarako hauek izan ziren deituak: Oiartzabal, Aitor Sarasua, Danel Goikolea, Narbarte, Lezea, eta Olaso Aiarra. Gai emaille Murua bertako bertsolaria izan zen.

Aurkezpena egin ondoren agur banarekin eman zitzaion hasiera. Baina puntuatua izango zen lana egiteko binaka jarri ziren eta bakoitzari bina puntu eman zitzaion bertsoa osa zezaten, eta ondoren ofizioka jartzen ziren. Oiartzabal Otsailan teilatuan marraka ari zen katarren paperean jarri zuten, eta Narbarte lorik ezin egin eta eskopeta hartu eta atzetik segika ziharduena zen. Aitor Sarasua Danel Goiko-

learekin aritu zen, eta zizale baten paperean jarri zuten, baina biak lagunak izaki zizalekua erakutsi zion; aurtent zizak biltzera joan denerrako, Danelek denak bilduak zeuzkan. Lezea tragaperraren jokatzaren ari zen apaizaren paperean jarri zuten, eta Olaso eleiztar batenean eta fin asko kargu hartzera zihoa.

Lehen saio hau egin ondoren, bi ariketa egin behar izan zituzten: Lau oinak emanda bertsoa osatu eta gai bati buruz bakarka bina bertso bota. Oiartzabalek gai honi bota behar zizkion: Berre denboran ospetsu izana, kale gorrian nora joanik gabe aurkitzen zen bati. Aitor Sarasuarentzat gaia egun hauetan plazaz plaza askotan erabiltzen ari dena: Gernikako bonbardeaketa izan zela 50 urte bete. Danel Goikolearentzat: igande batez mendira joan eta txantxangorria kukukumeari jaten ematen ikusi omen zuen. Narbarerentzat egoera larriagoa izan zen: Larunbat gauez berandu erretiratu

Apirilaren hogeitabostean ospatu zen Gabiriako XVI. Bertso Txapelketa. Bertan bildu ziren inguruko bertsozale eta hainbat bertsolari gazte ere. Ohiturari jarraiki Osinalde Elkarteak leporaino bete zen eta lagunarte giroan afari eder batekin eman zitzaion hasiera.

etxera eta etxeko zakurrak koska egin. Lezeak Rock dantzatzaren ez zekiela ikande arratsaldetan nora joan ez dakien bati bota behar zizkion. Olosok bere lagun bati bota behar zizkion, zein droga gehiegi hartzeagatik hil baitzen.

Ametsik ederrena kartzelako gaian

Hirugarren bueltan berriro binaka jarri zituzten, baina ez ofizioka, biak gaibati buruz baizik. Narbarte eta Aitor Sarasuari galdera hau egin zien Aste Santuan oporretan kanpoak izan zarete eta zer ikusi duzue? Oiartzabal eta Olosorentzat gai hau izan zen: Baserrian ezin bizi eta kalean azpeltu. eta azkenik Danel Goikolea eta Lezearentzat, biak urte osoan gerezi arbola zaintzen ihardun eta garaia heldu denean, txoriek gerezi guztiak jan.

Kartzelako gaiak ere ezin zezakeen falta eta bi lan jarri zizkien: bertso baten bukaera eman eta bertsoa osatzea eta gai bati buruz hiru bertso bota. Bertsoaren bukaera

hau izan zen: Ahal degun hura eginez gero / zertan gehiago eskatu? Eta gai bezala zera eskatu zitzaion: Zeure bizitzan egin duzun ametsik ederrena kontatu behar duzu, eta egin ez baduzu asmatu. Orduan bertsolari bakoitzak bere ametsak nondik nora zihoazen agertu zituzten eta nahiko interesgarri eta desberdin ateratu zen.

Txapelketa honetako sariari banaketa honela gertatu zen: Txapeldun Narbarte, bigarren Aitor Sarasua, eta bertso onenen bi sari zeuden eta bata Olosori eman zitzaion jarritako puntu bati erantzuteagatik eta bestea Narbarteri kartzelako lanean botatako bertsoengatik.

Olosok puntuari honela erantzun zion:

Muruak: Askok ibili al haiz profesioetan?

Olosok: Ez joatea jarri zitzaion kasketan, amona atzetikan hor zegoen kezketan, makina bat armoni egin du hizketan.

ZALDUBI

Paperetan idatziak

EUSKARAREN ERABILPENA

Euskararen erabilpena maila alarmagarrieta-ra jaitsia dagoela agertzen dute azken aldi honetan egindako ikerlanek: Gipuzkoako probintziari dagokionez, dakitenen erdiek ere ez dute erabiltzen. Beste probintzietako puntu batzuetan ere egin dira ikerlanak, eta proportzio horiek baxuagoak direla agertzen dute. Kasu guztietan, gazteak eta helduak dira euskara, jakin arren, gutxien erabiltzen dutenak. Haurren eta agureen artean gehiago erabiltzen da. Honek adierazten du, demografiaren dinamika ez dagoela euskararen alde, erdararen alde baizik.

Iñaki Larrañaga, «Jakin»,
87ko urtarrila-ekaina, 42-43. zbka.

EUSKAL UNIBERTSITATEA

Nahiz EHUren gaurko egoera mingotsa izan, orguilu handiarekin esan beharra dago UEUko partaideak aurreko muturrean dabiltzala eta behin eta berriz garbi geratzen dela UEUren izateko arrazoia Euskal Unibertsitatea sortu nahi badugu behintzat.

Baleren Bakaikoa, «Deia», 87-V-27

«GUERNICA» OPERA

«Guernica» opera, ezer baino gehiago, amodiozko drama eta bakeari buruzko ereserkia da, ñabardura politiko guztiak alboratuz. (...) Bortxakeriak eteten duten amodio-istorioa dugu «Guernica». Kristo baino lehenagoko garaian kokatzen da akzioa, gure herria iparretik zetozen gudalostee hegoalderantz zeharkatzen zutenean.

Escudero maisua,
«El Correo Español-El Pueblo Vasco», 87-V-22

EUSKALTZAINDIA

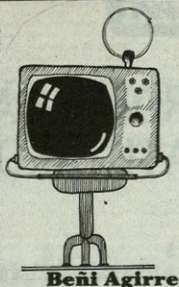
Akademiak, adibidez, promozionatu beharra dauka kultura mailan izan daitezkeen zeregin batzuk, oraindikan administrazioak behar bezala hartu ez dituenak. (...) Iniziatiba guztiei bidea eta harremanak emateko erakunde egokia da Euskaltzaindia. Era berean, halako eginkizun bateratzaile bat azpimarratu behar du, lan bateratzaile bat egin. Izan ere, euskarak ez du estatu bat ezta indar instituzional bateraturik.

Patxi Zabaleta, «Navarra Hoy», 87-V-21

OM/FM ERLAZIOA

Gogotik murriztu da elkarren arteko diferentzia. 1985.eko estudioan zifraok eman ziren: 43,7 OMrentzat, eta 26,1 FMrentzat. Azken datuen arabera, erlazio hori hauxe litzateke: 35,1 OMrentzat, eta 31,3 FMrentzat. Behin eta berriz aipatu izan dugun joera hori ematen ari da gaurregun, hots, parekatzera doazela biak. Edo ta beste zenbaitek nahi bezala, OM ahultzen ari dela FMren mesedetan.

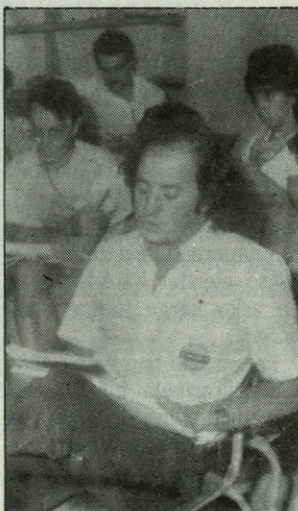
Jose M. Otermin, «Eguna», 87-V-23

Beni Agirre

Jon Aizpurua—ren galderak ETBko «Arkupe» saioan (apirilaren 24ean)
Balantzerik ere egina izango duzuela pentsatzekoa da.

—Hau boskarren saioa izan da, badugu esperientzia piska bat. Korrika hasi baino lehen ere nolabaiteko prebisio batzu egin genituen, eta hamabost egun pasa direnean esan behar dugu guztiz baikor agertzen garela. Prebisioetan baino hobe irten dira gauzak, eta aurrerantzean ere lan haundia dugula pentsatzen dugula, batez ere gure lana helduen berreuskalduntzean datzalako.

—Inoiz izan den parte hartzerik haundiena, ezta?

—Bai, gure ustez bai.

—Bestalde, kritikarik ere izan da parte hartze horretan kolore bakarrek jendea ibili dela. Zenbait euskaltzale Korrika horretatik kanpo geratzen ari dela.

—Korrikan AEKk ibilbidea markatzen du eta jende guztiari egiten zaio dei. Ba-

tzuk baietz erabakitzen dute eta beste batzuk ezetz. Orduan, ezetz esaten dutenei ez zaie zilegi kolore bakarrek jendea ibiltzen dela esatea. Gure ustez boskarren Korrika honetan eman da parte hartze aldetik orain arteko eremurik zabal—zabalena. Hor izan ditugu kristau—elkarteak, gaztetxeak, eskola estatalak, herrietako elkarte tikiak, eremu askoz zabalagoko jendeak parte hartu du. AEKk deia egiten du eta dei horri bakoitzak nahi duen mailan eman dezake erantzuna.

—Diru aldetik, aski al da Korrikatik ateratzen den dirua AEKren presupostua betetzeko?

—Hor aipatu behar da AEK dela helduen euskalduntze lanetan dabilen erakunderik haundiena, eta noski bere presupostua dezenttea da. Bere lana aurrera atera nahi badu esfortzua ez da bakarrik bere baitan, gizarte osoaren baitan baizik. Borondate politikoa ere behar da aurrera atera nahi bada. Hizkuntz Politikaz arduratzen denak ere zerbait esan behar luke helduen euskalduntzeaz, eta azken 6—7 urte hauetan Eusko Jaurlaritzak babestu egiten du AEKren lana, baina horrek ez du zerikusirik AEK finantziatzearekin. Subentzioak banatzeko dauden arauak gaiztoak dira gure ustez, oso estuak, eta ez dugu ikusten arau horiek aldatzeko borondate politikorik.

Txomin Heguy

Mattin Lartza—ren galderak «Gure Irratia»-n (apirilaren 22an)

Kantu Txapelketa 87, aipatu behar dugu, maiatzaren 3an Hazparnen dena prest izanen dela. Zer erraiten ahal duzu horretaz?

—Bon, behar da jakin beraz 80 bat kantari ukanen ditugula Hazparnen. Azken mementuan baldin badira oraino izena emanen dutenak ez ditugu —bistan da— errefuxatuko.

Kantu Txapelketaren helburua —hastapenetik erran dugu— kantari gehienak agertzea da. Kantuz ari nahi duten guztiak agertzea. Beraz, zentzu horretan joanen gara. 27 kantu desberdin entzuten ditugu, 27 pasaia izanen dira. Larzabalgo saioa pisu agertu zen, eta beraz honoko hau laburrago egingen dugu. Maila desberdinen artean, bakarkako txapelketa agertzen da paperen gainean ederra benetan. Arrunt bete ditugu gure helburuak.

— **Lapurdi guztia kantuz ariko da?**

— Hemen baditugu kantariak hamabost herrietarik etorriak. Ez da gaizki. Hazparnetik bada kantari ainitz. Hori gauza pozgarria da gurtzat bereziki.

— **Haurren saila inportantea da aurten, ezta?**

— Bai. Erran behar da larrogei kantari horietarik erdia haurrak direla. Hori zinez atsegingarria da. Lan bat egin da ikastetxe batzutan kantuari buruz, Kantu Txapelketa horri esker.

Eduardo Gil

Xipri Arbelbide-ren galderak «Euskadi Irratia»n (apirilaren 27an)

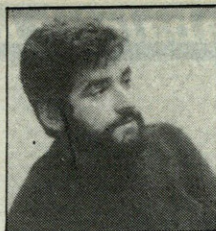
Xalbador Saria irabazi duzu egun Iruñean. Inork ez zuen eza gutzen nor zen Eduardo Gil, eta Tuteran alde hartan bizi zarela ikusi dugularik, asko poztu gara. Zure liburua filosofia gaiak ikutzen ditu... zerk ekarri zai-

tu gai hori euskaraz tratatzen?

— Egia erran fastidiagarri samarra da lehiaketa batean aritzea, baina enetzat deusik garrantzitsuena da argitara dadila, eta ea hemendik aintzina gauzak aldatzen diren eta ez den hemendik hara jotzen ibili behar argitaratzeko. Edonork nahi luke gauzak idatzi arauz argitaratzea. Zertaz ari naizen filosofiaz? Egia erran, zertaz naiz naizen bezala? Benetan galdera zaila da. Enetzat, filosofiaz aritzea bizitzaz aritzea da, eta horri buruz aritu naiz enetzat zerik garrantzitsuena bait da.

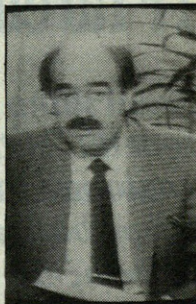
— **Lana irakurritakoan bazirudien 40 urteko pertsona izanen zinela, filosofia irakaslea, apaizgai edo apaiz izana...**

— Ni lanbidez lorazaina izan naiz pasa den urria arte, eta 29 urte ditut. Tuteran lorazaina izan baino lehen denetarik egin izan dut. Nik egin ez dudarik ez da segur aski. Aurrezki—Kutxa batean arizan naiz, mendian lanean ere bai, mahatsa bil-tzen Frantzia... baina hori nire ustez pasadizo hutsa da. Nik nire burua pentsalari ikusten dut, ez dakit hitz hori harroegi den, baina orain arte egin dudana pasadizo hutsa da. Nire burua filosofo bezala ikusten dut.

Torreldaik puntua jartzen

Amatiñori

— **Amatiño, ETBko Zuzendari-tza utzi (behar izan) zenuenetik, gutxi, nere ustez gutxiegi, mintzatu zara ETBz. Zure isiltasun honek zer esan nahi du: Goror-doren programazio-ereduarekin eta hizkuntz-ereduarekin bat zatzozela? ETBra berriz bueltatzea pentsatzen duzula?**

Euskal Telebista dela-ta, azken hemezortzi hilabeteotan zergatik egon ote naizen isilik galdetzen zait. Galderak bi baieztapen daramatza inplizitoki bere baitan.

— Bat, isilik egon naizela.

— Bi, nonbait ni bakarrik egon naizela isilik.

Hala ere, nire eritzia guztiz bestelakoa da.

Batetik, ETBko Zuzendari izateari utzi nionetik, hamar al-diz (artikulu, informazio eta erreportaiak) idatzi dut ETBz. Eta «Eguna»ren ardura dudan aldetik, sei eritzimaileren ET-Bri buruzko jarrera desberdinak, bildu eta argitarazi.

Bestetik, esango nuke esan, isilik eta mutu egon direnak gure arteko superrabertzale, superreuskaltzale eta superkri-tikoak izan direla (EHE, EKB, etab.). Isilik ere egon dira EITBko Administrazio Kontseilua, oposizio politikoa eta gai-nerako indar sozialak. Isilik egon dira, oro har, Euskal Herri-ko komunikabideak, eta ez du inork ni elkarriketatzerik edota nire eritzirik jasotzeko interesik agertu. Agertu behar zutenik ez dut esan nahi.

Dena den, oker nahiz zuzen, hau da nire inpresioa, eta galdera niri zuzendu zaidanez... horra erantzuna.

Puntako liburuak

Donostiako «Bilintx» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Saturno», Arantxa Urretabizkaia. Erein.
- 2.— «Manu militar», Joxe Austin Arrieta. Elkar.
- 3.— «Bai... baina ez», Laura Mintegi. Susa.
- 4.— «Gastibeltzaren karabinak», Legasse-Maskarada. Susa.
- 5.— «Piarres Adame», J.B. Elissamburu. Euskal Editoreen Elkarte.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskararako Hiztegia», Adorez taldea.
- 2.— «Jakin 42/43» aldizkaria. Jakin.
- 3.— «Igarkizunak», Xabier Etxaniz. Elkar.
- 4.— «Euskal baserriaren inguruan», Alustiza. E.F.A.
- 5.— «Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa», elkar lanean. Elkar.

TF1aren pribatizazioa

Frantziako Errepublikara eskubia iritsi zenetik, Mitterrand-en gobernuak nazionalizaturiko zenbait enpresen berpribatizazioa gertatu da. Komunikabideen arloan, eta bereziki telebistarenean borroka gogorak gertatu direlarik. 1986ko martxoaren 16a baino egun batzu lehenago hasi ziren martxan bostgarren eta seigarren katea, 'sozialisten' azken orduko jokaldi gisa ulertu zena.

Iragan hilabeteen, bi telebista kate horien konzesioak berrikusi ziren, bostgarrena Berlusconi eta Hersant eskuindar prentsagizonen eskutan gertatuz, seigarrena, ordurarte musikari lotua, eskuz aldatzen zen artean. Aldaketa guzti horien arduradun teoriarik independente den Askatasun eta Komunikazioaren Batzorde Nazionala (CNCL) da. Batzorde hau berau izan da TF1aren pribatizazioa noren esku iritsi zen erabaki duena.

Bi kandidatu baino ez zen aurkeztu. Alde batetik argitaletxe eta komunikabide munduan esperientziarik eta botere dextentorik zuen Hachette taldea, eta bestalde enpresa gizonen artean, eta Bouygues munduko konstruktzio enpresa nagusiaren jabea buru zutela, osatutakoa. Zurrumurru nahiko fidagarriek Hachette taldearen eskutan ikusten zuten jadanik TF1a, batzordearen aurretik pronostiko guztien aurka jotatuz. Zenbaiten ustez, beren independentziaren froga ematera beharturik jokatu du horrela aipatu batzordeak.

Sei katetatik bi bakarrik publiko

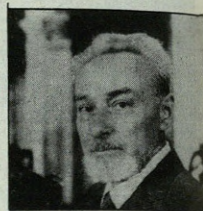
Ondorioa, azken finean, kasik berbera da, gaur egun teleikusle frantsek beren telebista aparailuetan jasoditzaketen sei katetatik bi baino ez dira publikoak, beste laurak enpresa desberdinen eskutan daudelarik. Eta bi horiei ez zaie oso etorkizun alaia iragartzen. Pluraltasunaren galtzearen arriskuaren izenean mintzo izan dira azken pribatizazio honen aurka zeudenak, demokraziaren oinarria pluraltasun horretan bait datza horien ustez.

Afera guzti honetan antzematen den eztabaida, hala ere, etorkizunean mundu guztiko komunikabide sarea menderatuko duten hamarren bat enpresen lasterketa horretan dago. Hain zuzen ere, informazio eta komunikazioaren gero eta konzentrazio haundiagoa nabaritzen da. Eta lasterketa hasia da jadanik.

J.M. HERITZ

Levi-k, Auschwitz-eko lekukoak, burua bota

Primo Levi idazle italiarra apirilaren 12an suizidatu egin zen hirurogeitazortzi urte zituelarik. 1919an Turingo hirian jaioa, Levi-k Auschwitz-eko izugarrikeria bere haragian sufritu zuen, nahiz eta handik bizirik irtetea lortu. Hain bizitako esperientzien lekuko izateak egin zuen mundu osoan ezagun Levi. 1947an argitaratu zuen «Gizon bat bada» liburua. Nazien izugarrikeriak kontatzerakoan, Levi-k ez zuen sekula tonua altxatzen, bere helburua ez bait zen garrasi egitea, garrasi eginaraztea baizik. Zientzia fikziozko lanak ere argitaratu eman zituen Damiano Malabaila izengoitiaz; eta kimikazko doktoretza zuenez «Sistema periodikoa», kimikari baten autobiografia zatekeena, idatzi zuen. Zera zen, azken finean, bere tesia: «Auschwitz egon da, beraz ez daiteke Jainkorik izan».

Idazle iparramerikar klasikoa ere, hilik

Bi egun lehenago zendu zen beste idazle bat, EEBBtakoa hau, Erskine Caldwell, 83 urte zituelarik Paradise Valley-en, Arizonan. Hegoalde sakoneko belaundiko azken idazle garrantzitsua zen kritikoen ustetan, John Steinbeck eta William Faulkner-en garaikidea. Berrogeitamaren bat liburu sortu zituen bere bizitzan zehar, eta horietako zenbait zinemagintzara moldatuak izan ziren. Ezagunena ziuraski 1932an argitaratu eta John Ford-ek 1941ean zeluloidearatu zuen «Tabakoaren bidea».

Moustapha zinegilearen heriotze misteriosua

Ez da oraindik argitu zergatik joan den udazkenean hil zuten Niaz Moustapha zinegile egipziarra. Ikertzaileek jelsia, mendekua eta txantaila darabilte arrazoi gisa. Dena dela, gure artean guztiz ezezaguna den Niaz Moustapha egipziar zinemagintzako egile joriena izan da, bere karrerak iraun zuen berrogeitamarturtean ehun eta berrogeitamarturte egitera iritsi zen. Zinegile komertziala izan zen western be-
duinoaren asmatzailea eta 'izar' egipziar ugari-
ren sortzailea. 75 urte zituen hil zutenean, eta bere karrera telebistako sail errezetara zuzendu zuen. Ikertzaileek arlo horretan bilatzen duten bere heriotzea argitzeko pistaren bat.

«Macunaima» taldearen lan berria

Duela urte batzu Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdian Brasilgo Macunaima antzerki taldearen izen bereko antzezlanak ikusteko aukera izan genuen. Antunes Filho-k zuzentzen duen Antzerki Ikertza Guneak lan berri bat prestatu eta Europan zeharreko itzulari ekin dio. Obra berria Joao Guimaraes Rosa idazlearen da, «A hora e vez d'Augusto Matraga».

Gizon txintxo baten harrokeriak

Osasuna dirua
ta amodioa
ez dute gizon denak
nere balioa
Jaungoikoak emana
dukat jenioa
txintxoia izateko
mundura jaioa

Pameli ederra dut
daba ederrikan
ez dute ondo zaindu
beste beharrikan
ta txintxo txintxo lana
eginaz fabrikan
etxean behar dena
dakarkit handikan

Lanera nindoala
goizean lehenguan
beheko sozidadean
argia zeguan
taberna nola leike
hoinbeste orduan
makinabat ganberro
badago munduan

Etxe hortan badute
nahiko pazientzi
ezpadira goitikan
herritara jeitsi
etzen jende askorik
bi bakarrik gutxi
enteratu naizenez
Txubel eta Patxi

Besteri kaso gutxi
nik beti nerea
maisua ere daukat
gizon dotorea
erregalatu nion
oilasko pare
geroztik errezago
egiteut tarea

Bururik ez duenak
zertako txapela
elizara joango naiz
guraso bezela
haurakin gauza onik
ez dago bestela
Jainkoaren beldurrez
hezi ditezela

Andrea ere umila
dadukat egitan
errespetua jartzen
nik nola dakitan
ez dabiltzan bezela
hor zenbait tokitan
senarra kabo eta
andrea kapitan

Hutseginikan gabe
meza igandian
hargatikan bizi naiz
suerte haundian
otoitz bat egunero
bigarren aldian
emaztea alargun
gerta ez dedian

PATXI IRAOLA

MERKATUTIK BUELTAN

Ihauterietan ere gertatu zitzaizkigun gehiago. Festak izanagatik ere, asteleheneroko merkata egin egiten da Tolosan. Baina, beste egunetan zurruterako arriskua baldin badago, zer esanik ez egunotan.

Joxe, beti bezala, bere mandoaren gainean jaitsi zen azokara. Mandoa lotuta utzi eta bazkaltzera herri-
ra etorri. Eta, festaren berotasunean-mozkortu. Total-total eginda itzultzen da, hasten da mandoaren gainean igotzen, eta ezin. Saiatzen da lauzpabost aldiz, baina ezin.

Gizona etsi zorian dabilela, erre-zuka eta otoika hasten da:

— Jainko maitea, lagun nazazu mendoaren gainera igotzen!

Berriz entseiatzen du, baina ezin mandoaren gainera igo:

— Ama Birjina nirea! Lagun naza-

zu, mesedez, bestela etxean ez dugu onik izango eta!

Astotik bost metrotara jartzen da, abiada piska bat hartu, jauzi egin... eta lurrera.

— Jainkoa, Ama Birjina eta zeruko Santu guztiak, lagun nazazue mandoaren gainera igotzen, bestela nireak egin du eta!

Berriro astotik hamar metrotara jartzen da, salto egin eta mandoaren gainetik beste aldera erortzen da.

— Lasai, lasai... ez ezazue orain denek batera bultza!

HEZIKETA KONTUAK

— Ama, dio mutikoak, maisuak jo egin nau Brasil non dagoen ez nengielako.

— Ederki egina, amak, hurrengoan hobeto begiratuko duk gauzak non uzten dituan!

HELIKOPTERUAN

Orain dela gutxi Zaragozako Yanki batzu, bertako bat hartu omen zuten, herriarekin adiskidetu nahiean eta helikopteruan paseo bat ematera eraman omen zuten.

— Zer iruditzen zaizu yankien inbento hau?

— Oso ondo dago, oso ondo. Baina hemen barruan egiten duen be-
roarekin nola bururatu zaizue benti-
ladorea kanpoan jartzea?

IRAGARKIA

Parisen bizi den lagun batek, bertako egunkari batetan aurkitu zuen iragarki hau bidali dit orain dela gutxi:

1949tik 1956rako urteetan Janson de Sillyn ikasi zuten ikasleekin jarri nahi nuke harremanetan. Ea nire aita, berak dioen bezain ikasle ona izan zen esan diezadaten».

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da berauen prodtore eta IZ diskoetxea koproduttore eta argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu, "grazioso" pare honen ahotik: Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIA bertan "Jo... adarra" txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

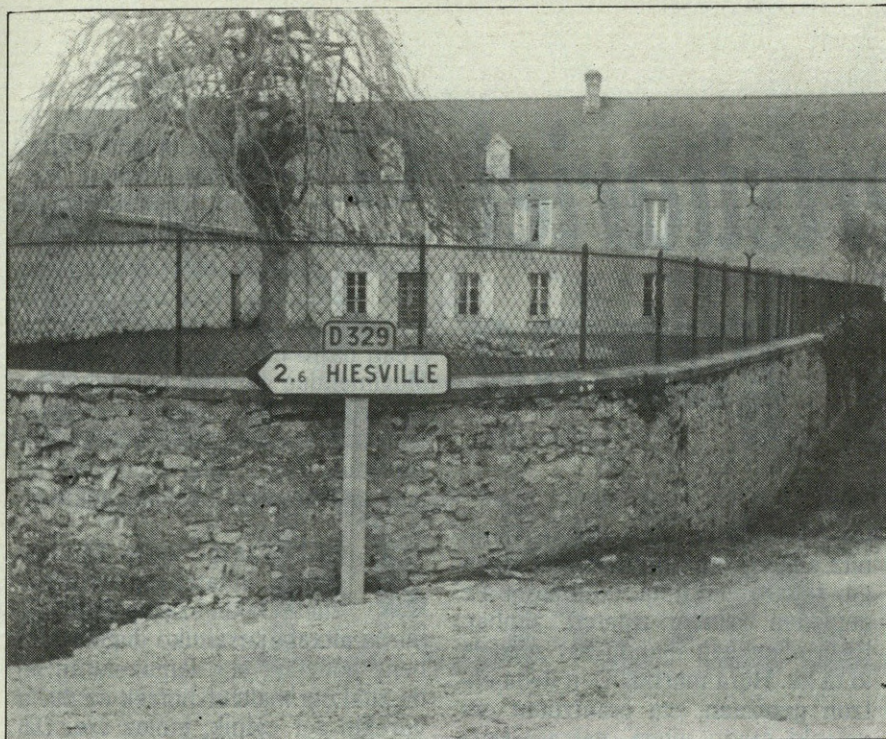
Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi dituzula esanez. Kontrarrenboltoz egingo dugu honen kobraketa. Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea.....Herria.....Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

HIESville

AHAZTUAK genituen lepraz jotako pertsonak herritik kanpora bidaltzen zituzteneko garai haiek edota ugarte batetara bidaliz, edota herri aparteko batean, beraiekin ghettoak egiten zituzteneko garaik haiek.

Kutsakor izan den edonorentzat, «gaitz» kutsagarri baten jabe izan den edonorentzat, gizartetik kanporatzea eta zokoratzea izan ohi da beti gizarteak izan duen erantzuna. Beste defentsarik ez denean giza-banakoak sakrifikatu ohi dira giza-multzoaren, edo gehiengoaren, onerako.

Pelikuletan baino ezagutu ez dugun hori, izurriteak ahazturik dituen gizarte «aurreratu» honetan, Frantzia «demokratikoan» hara non eta aurkitu dugun Hartutako Imuno Eskasiaren Sindromea dutenak zokoratzeko herria. HIES dutenak gordetzeko herriska, Frantzia handi, libre eta garbian frantses mantxarik gabekoak lasai bizi daitezten.

HIESVILLEren berririk ez izan arren, bidean ikusi dugunean, bertara joateko tentazioa baino ez dugu sentitu. Han bizi direnekin elkarrizketatu, argazkiak atera... munduari erakutsi frantses «garbiek» zer egiten duten beren Frantzia garbi mantentzeko.

Hara non ordea, bertaratzeko ahaleginak egin ditugunean, CRS konpainia batekin egin dugun topo bidean aurrera egitea galerazi digutelarik. Aurrera joan nahi genuela, kazetariak ginela, ea ez ote ginen herri libre batetan nahi genuen tokira joateko... Dena alferrik! «N'est pas possible!» besterik ez digute esan.

Ezin ikusirik geratu gara bada HIESVILLEko biztanleak nola bizi diren. Ihes egiteko agindu digute CRSek.

Guk, despistatu direneko momentu batean, argazkia atera diogu kruzean dagoen seinaleari. Hortxe daukazue esan dugunaren leku-koa. Azkenean, ze erremedio, eskuineko bidea hartu behar izan dugu!

MARTIN ARANA

osasunaren arduraz

Automedikazioaren sustapena

GIZARTE Segurantzaren barneko asistentzia medikoa etengabe gorantz doala kostuari dagokionez eta, gertaera horren kontra nolabait borrokatzeko, zenbait herritan gaixoaren automedikazioa sustatu nahian dabiltza, eritasun edo gaitzak arinak direnean noski: marfundiak, idorreria, zauri txikiak eta abar. Bide honetatik aurrezpen bikoitza lortu nahi da: Gizarte Segurantzaren kontura doazen botiketan batetik, eta mediku bakoitzeko ordaintzen duenean, jakina.

Suitzan zenbait ahots automedikazioaren alde altxatu da, zuhurtziaz jokatzeko den bitartean, betiere. Eta gai honi buruzko iruzkin batean bi gizon ospetsuren aipuak ematen dira. Casanovak esan zuen «*pozo bat jakintsu baten eskutan erremedio bat da; erremedio bat ero baten eskutan pozo bat*». Bestalde, Parazelso mediku Suitzarrak zera esan omen zuen: «*Dena pozoia da eta ez zaio ezeri pozoia falta; dosiak bakarrik egiten du zerbait pozoia ez izatea*».

Automedikazio bide horretan, botikariak ezinbesteko papera jokatzeko du, dena den: gaisoaren ohitura eta usadioak ezagutuz, aholkuak eta gomendioak emango dizkion profesionala izango da, medikuaren errezetarik gabe har daitezkeen botikak soilik salduz. Bide beretik, botikarioek zera eskatzen diete bezeroei, ahal den neurrian, botikak beti farmazia berean eskuratzea, horrela 'familiako botikariak' bere pazienteen arazoak hobekiago ezagutzeko aukera izan dezan.

XABIER AGIRRE

Unibertsitariei gutuna

LERROOK Zorroagan aritu diren guztientzat doaz bereziki, entzerronetan eta abarretan aritu direnentzat, Darocan gauden boston partetik. Ez dakigu zer eta nola esan hemen barrenean daukagun 'materiale' guztia ondo adierazteko. Hasteko, atzo lehenengo etxafuegoa entzun genuenean, ehiztariak izango zirela pentsatu genuen berehala; baina ez ziren tiro hotsak, bai zera!. Segituan atera ginen leihotara eta horra zer entzuten: txilibitu pilo bat, sekulako tutua, gora mota guztiak... Tira, tira, baina zer zen hura? Hamar minututan ez zitzaigun ia hitz erdi bakar bat ere koherente irten ahotik, halako flasha genuen eta. Ba al dakizue

ume koskorak nola hasten diren hitz egiten?, ba horrelaxe ari ginen gu, zeharo liluratuta, txundituta. Ez genekien zeintzu zineten, zenbat. Bazirudien han mundu bat zegoela jo ta ke. Hura martxa! Den dena entzun genizuen, eta erantzuten ere galanki saiatu ginen, garraisi bota nahian, halako txilio batzu ateratzen zitzaizkigun eta eztarritatik, nahiko ahul gabiltzalako oraindik. No, gure amorrua!, nahi eta ezinean.

AMORRU hori ordea, laster izan genuen gaindituta, zuen ekintza horren zer esana aztertzerakoan. Garbi, oso garbi dago Euskal Herriko indar abertzale-langile askatzailea borroka koherente eta tinko bat bihurtzen ari dela, Euskal Herria izugarrizko Batzar Nagusi bat bihurtzen ari dela. Batzar horretan Herriko atal, zati, multzo guztiak esnatu eta zutik direlarik, borroka berdinean, preso, errefuxiatu eta zapalduta gauden guztiokin bat eginik, geu zuekin bat gatozen bezala. Lehen esan genuen legez, norberak bere lekuan egin behar du lana, eta zuek Unibertsitatean, zeuen arloan. Herri libre bezala, etorkizuna geure eskutan izan nahi dugu, eta horretarako kultura da, dudarik gabe, derrigorrezko oinarria, biharko egunean Herri honen buru eta gudaririk sortaraziko duena, Nazio Askapenerako Euskal Mugimendu sendo, zuzen eta garbia bultzatuko duena/duzuena. Eta herri langiletik sortu denak langileari bihurtu behar dizkio bere indar eta emaitzak.

GAUR bertan heman behar diogu hasiera. Hasiera baino, segida; denok geure erresponsabilitateak onartuz, lotan dagoena esnatuz, despistatuta dabilena zuzenduz, nekatuta dagoena berpiztuz, eroria dagoena bizkarrerean hartu eta eramanaz. Askapen Mugimendua horrela burutuko dugu, erdi irabazia dagoenari errematea emanaz, hain mesprextatua eta zapaldua duten *subirannotasuna* hitzari bere benetako balioa egokituz.

JAKIN ezazue beste urte beterako indarra eman diguzuela. Jakin ezazue zutik eta burua altxata jarraituko dugula zulo beltz honetan, eta damuketaren bidez zital eta maltzur horrek ez duela gurekin zer eginik, inolaz ere. Damutuak beraiek dira, Bandrés, Arzalluz, Azkarraga eta sai-putre alu horiek. Beraiei esker ekarri dituzte 50 errefuxiatu. Bitartean, gu gartzelatan bananduak, euskara zapalduta, unibertsitatea elitista bihurtu nahian, langabezia areagotuta, eta abar luze bat. Hor dugu etsaia, etxean, zoritxarrez. Baina apurka-apurka aurrerantz goaz, zuek zeun lekutik Mugimenduko beste erakunde guztiokin loturik, etorkizuna geure eskutan izango dugula aurreikusiz. Eutsi gogor.

PETRIKILO

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

Kirola ta hizkuntza, horra hor bi gauza
luza dezaketenak herriaren hatsa;
baldin ez bazerauku erdalduntzen plaza,
salbaturen garela badut esperantza.

Ferrando Aire "Xalbador"

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL